

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

WWW.KIMPRESS.BY

С. 2

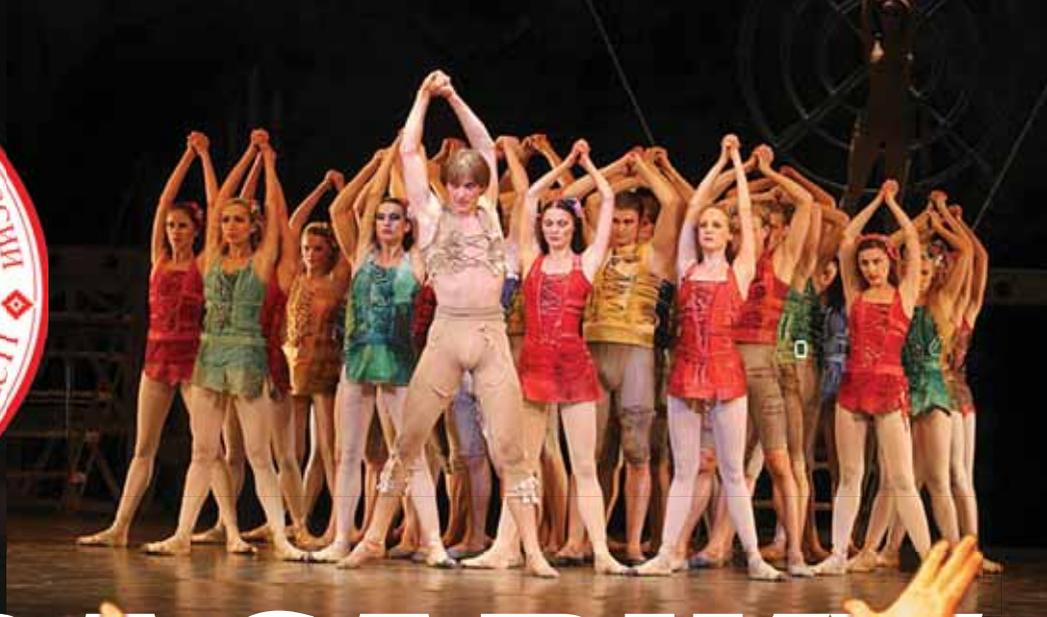
С. 14

С. 7

С. 15

ГОД ПАЧЫНАЕЦЦА ў КРАСАВІКУ

5 красавіка на Новай сцэне Вялікага тэатра ў Маскве адбудзецца ўрачыстае адкрыццё Года культуры Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі.

На здымку: сцэны са спектакля "Легенда аб Уленшпігелі" Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь, якім адкрываюцца мерапрыемствы Года культуры Беларусі ў Расіі.

С. 2

Дабівацца важкага выніку

26 сакавіка Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка ўручыў дзяржаўны ўзнагароды і аб'явіў Падзяку 47 грамадзянам Беларусі.

“Для нашага грамадства важны прыклад людзей, якія ўмеюць не толькі мысліць сучасна, творча, але і дабівацца важнага выніку, сваімі канкрэтнымі справамі прыносіць карысць Айчыне”, — заўважыў Прэзідэнт.

Прэзідэнт адзначыў і тое, што ў ліку ўзнагароджаных — работнікі мастацтва, навукі і адукацыі. “Дзякуй за тое значнае і каштоўнае, што вы ствараеце”, — зазначыў кіраўнік дзяржавы.

Сярод дзеячаў культуры і мастацтва краіны, у прыватнасці, ордэнам Айчыны II ступені ўзнагароджаны вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага Расціслаў Янкоўскі. Ордэна Францыска Скарыны ўдасцоена член Беларускага саюза музычных дзеячаў Іна Зубрыч. Сярод уганараваных — і актрыса Ірына Нарбекава.

Прэзідэнт пажадаў усім ўзнагароджаным, каб гэта былі не апошнія іх узнагароды. “Для гэтага, вядома, патрэбны нармальны настрой і добрае здароўе — не толькі наша асабістае, але і нашых дзяцей, родных і блізкіх, таму што ад гэтага залежаць усе нашы поспехі”, — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

**Паводле паведамлення
Прэс-службы
Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь**

Дзень яднання і лаўрэаты

Спіс лаўрэатаў Прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва быў зацверджаны днямі на пасяджэнні Савета Міністраў Саюзнай дзяржавы.

Па традыцыі, цырымонія ўзнагароджання з удзелам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі адбываецца на ўрачыстым адкрыцці Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”. Пра гэта паведаміў карэспандэнт “К” кіраўнік Прадстаўніцтва Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі ў Мінску Сяргей Забалоцец.

Хто стаў лаўрэатам прэміі ў 2010-м? Гэта народны мастак Беларусі Леанід Шчамялэў; аўтарскі калектыў у складзе народнага мастака СССР, кіраўніка творчай майстэрні Акадэміі мастацтваў

Расійскай Федэрацыі Аляксея Ткачова і народнага мастака СССР Сяргея Ткачова; аўтарскі калектыў у складзе педагога па скульптуры дзяржаўнай установы “Творчыя акадэмічныя майстэрні жывапісу, графікі і скульптуры” Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Льва Гумілеўскага і мастака-скульптара, члена Беларускага саюза мастакоў Сяргея Гумілеўскага, народнага архітэктара Расійскай Федэрацыі Юрыя Грыгор’ева; народны мастак СССР, скульптар Юрый Арэхаў (ўзнагароджаны пасмяротна) і Рыгор Арэхаў, які з’яўляецца дырэктарам Фонду садзеяння скульптарам Расіі “Скульптар”.

Дзень яднання народаў Беларусі і Расіі адзначалі 2 красавіка ў дзвюх краінах. На канцэрт у Вялікую залу Белдзяржфілармоніі былі запрошаны члены Урада Рэспублікі Беларусь, першы намеснік Старшыні Урада Расіі Ігар Шувалаў, віцэ-спікер Дзяржаўнай Думы РФ Аляксандр Бабакоў. Настрой гасцям свята стваралі ансамблі “Харошкі”, “Сябры”, “Песняры” і “Белья росы”, Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г.Цітовіча ды іншыя калектывы і салісты. Фотавыстаўка ў фэа распавяла пра вехі станаўлення Саюзнай

дзяржавы. У той жа дзень у Дзяржаўным акадэмічным Малым тэатры ў Маскве адбыўся канцэрт з удзелам нашых вакальнага ансамбля “Чысты голас” і дзіцячага харэаграфічнага калектыву “Равеснік”, а таксама расійскіх артыстаў. Музычнае суправаджэнне забяспечыў Маладзёжны беларуска-расійскі сімфанічны аркестр.

Як паведаміў нашаму карэспандэнту Сяргей Забалоцец, актыўныя стасункі паміж краінамі і надалей будуць развівацца вельмі дынамічна. “Хутка ў Віцебску пад час Міжнароднага акадэмічнага савета па праблемах развіцця Саюзнай дзяржавы будзе разгледжана шмат надзённых пытанняў. У красавіку да 65-годдзя Перамогі над нямецка-фашысцкімі захопнікамі будзе прымеркаваны відаэміст паміж Мінскам і Масквой. Адкрыццё Года культуры Беларусі ў Расійскай Федэрацыі таксама з’яўляецца важным крокам да ўзмацнення адносін дзвюх краін”.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Пытанні захавання

Пытанні сучаснага стану помнікаў гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, праблемы іх захавання і рэстаўрацыі былі ў цэнтры ўвагі ўдзельнікаў “круглага стала”, што адбыўся ў Грамадскім прэс-цэнтры сталічнага Дома прэсы.

Як адзначыла намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінаблвыканкама Святлана Баранок, да святкавання 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў на рамонт аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны было выкарыстана 7252,1 млн. рублёў. У прыватнасці, па словах С. Баранок, у мінулым годзе ў Вілейцы паўстаў помнік двойчы Герою Савецкага Саюза Азі Асланаву, шэраг мемарыяльных знакаў, некалькі аб’ектаў якасна адрэстаўраваны. Напрыклад, у Дзяржаўным мемарыяльным комплексе “Хатынь” зроблена мадэрнізацыя пешаходнай зоны, створаны пандусы для людзей з абмежаванымі магчымасцямі. Каля Кургана Славы была заснавана Алея Герояў Савецкага Саюза.

У працяг абмеркавання дэкан мастацкага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Уладзімір Уродніч падкрэсліў, што стан помнікаў у рэгіёнах у пераважнай большасці незадавальняючы. У той жа час, адзначыў ён, у Акадэміі ідзе актыўная праца са студэнтамі, праводзіцца арыентацыя на тое, каб тэма гераізму нашых воінаў у змаганні з фашызмам займала сваё годнае месца ў іх творчых работах.

Падводзячы вынікі “круглага стала”, С.Баранок зазначыла, што з мэтай паляпшэння сітуацыі ў гэтай сферы неабходна распрацаваць Дзяржаўную праграму па ахове помнікаў, звязаных з падзеямі Вялікай Айчыннай вайны. Планаўецца зрабіць даступнай для грамадскасці актуальную інфармацыю пра іх месцы знаходжання і стан. Для гэтага, па словах галоўнага спецыяліста ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Уладзіслава Руты, у хуткім часе будзе створаны адпаведны сайт.

5 красавіка ў Маскве адбудзецца ўрачыстае адкрыццё Года культуры Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі. У гэты ж дзень у расійскую сталіцу прыбывае афіцыйная дэлегацыя нашай краіны на чале з міністрам культуры Паўлам Латушкам. Падзеі акцыі пройдуць пад знакам 65-годдзя Вялікай Перамогі.

Праграма максімум з першага дня

5 красавіка адкрываецца Год культуры Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі

Вялікі тэатр у Маскве.

Як паведамляе Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, на 5 красавіка запланавана вялікая праграма мерапрыемстваў. У першай палове дня адбудзецца ўскладанне кветак да помніка Янку Купалу ў Маскве. Таксама наша дэлегацыя прыме ўдзел у адкрыцці выстаўкі “Belart.by. Маладыя мастакі Беларусі” ў Цэнтральным музеі сучаснай гісторыі Расіі. Напярэдадні ўрачыстасцей афіцыйнага адкрыцця, якія адбудуцца ў Вялікім тэатры, дзе Беларускі балет дае спектакль “Легенда аб Уленшпігелі”, міністр культуры, як чакаецца, прыме ўдзел у прэс-канферэнцыі для СМІ.

6 красавіка плануецца таксама двухбачковы перамовы міністра культуры Белару-

сі кіраўніка Дэпартамента культуры Масквы Сяргея Худзякова, падпісанне праграмы культурнага супрацоўніцтва паміж Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Дэпартаментам культуры Масквы на 2010—2011 гады.

Запомніцца свята беларускай культуры не толькі масквічам, але і жыхарам іншых гарадоў Расіі. Шырокая праграма падзей, мяркуюцца, пройдзе ў Санкт-Пецярбургу. Сярод іх — гала-канцэрты айчынных артыстаў у прэстыжных залах горада, “круглыя сталы” з удзелам беларускіх і расійскіх пісьменнікаў, адкрыццё мемарыяльнай дошкі нашаму пісьменніку XIX стагоддзя Яну Баршчэўскаму, які цягам больш чым 20 гадоў жыў і працаваў у Санкт-Пецярбургу. Запланаваны, як паведамляе Міністэрства культуры Беларусі, і адметны канцэрт Дзяржаўнага камернага аркестра Беларусі ў залах Эрмітажа.

Не абміне праграма Года культуры і Яраслаўль — горад, дзе жыў і працаваў цягам некалькіх гадоў славуці Максім Багдановіч: сюды сваю экспазіцыю прывязе і Літаратурны музей класіка беларускага слова.

У рамках Года культуры расійскія гледачы пабачаць прадукцыю беларускіх кінавытворцаў у час заяўленых Дзён айчынага кіно.

Што да калектываў, якія бяруць удзел у мерапрыемствах Года культуры, дык гэта сапраўды найлепшыя творчыя сілы краіны: Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета, Нацыянальны акадэмічны народны хор імя Г.Цітовіча, Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, Нацыянальны канцэртны аркестр Беларусі, Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр, Дзяржаўны камерны хор, Дзяржаўны ансамбль танца, а таксама “Песняры”, “Сябры”, “Харошкі”... Ды і кожны з названых калектываў мае трывалыя сувязі з Расіяй і пастаянна гастралюе там.

Прэс-падтрымку мерапрыемства забяспечвае наша газета. Акурат да адкрыцця гадавога цыкла мерапрыемстваў выйшаў у свет спецыяльны выпуск “К” (а па сутнасці

— асобнае рэкламнае выданне) на рускай мове, які прадстаўляе шырокі спектр сучаснай культурнай прасторы нашай краіны. Яго асобнікі будучы суправаджаць на іх у найбольшыя мерапрыемствы ў рамках акцыі.

Больш “жывых” кантактаў

Напярэдадні адкрыцця Года культуры Беларусі ў Расіі нашы карэспандэнты папрасілі дзеячаў культуры і мастацтваў дзвюх краін падзяліцца сваім бачаннем творчых кантактаў паміж нашымі дзяржавамі.

Міхаіл САВІЦКІ, Герой Беларусі, народны мастак СССР і Беларусі:

— Для мастака галоўнае — любіць Радзіму: праз добрыя справы, духоўнае самаудасканаленне, праз разуменне таго, што духоўная культура робіць чалавека Чалавекам. Мне радасна, што Гады культуры Беларусі ў Расіі і — Расіі ў Беларусі праводзяцца рэгулярна. Гэта значыць, што мы, славяне, жывём адзінай брацкай сям’ёй, што ў нас не толькі агульныя карані, але і адзіны погляд на прызначэнне Яго Вялікасці Мастацтва...

Мікалай ЦЫСКАРЫДЗЭ, народны артыст Расіі:

— З Мінскам і Беларуссю мяне звязваюць самыя цёплыя ўспаміны: выступаць даводзілася не толькі год таму, у вашым Вялікім тэатры ў дзень адкрыцця Года культуры Расіі, але і раней — у Палацы Рэспублікі, у Летнім амфітэатры на “Славянскім базары ў Віцебску”. У вас цудоўная публіка! Прыемна было ўбачыць і ваш Вялікі тэатр пасля рэканструкцыі (наш, на жаль, яшчэ на рамонце). Правядзенне такіх шырокамаштабных абменных мерапрыемстваў, як Год культуры адной краіны ў іншай, дазваляе не толькі аднавіць творчыя сувязі паміж рэспублікамі, у нейкі момант страчаныя, — гэта стымул для ўзаемага развіцця. І я вельмі рады, што вашы артысты маюць магчымасць прыехаць са сваім спектаклем у Вялікі тэатр Расіі: гэта амаль тое ж самае, што трапіць у Мекку. Шкада, канешне, што з прычыны рэканструкцыі яны выступаць на Новай сцэне. Але, упэўнены, такія абмены прадоўжацца. Галоўнае, каб стасункі паміж краінамі заставаліся стабільна добрасуседскімі, тады і культура будзе квітнець. Я жадаю ўсім поспеху і яшчэ раз поспеху!

Уладзімір ГАСЦЮХІН, народны артыст Беларусі, заслужаны артыст Расіі:

— Я вельмі рады, што актуальнае беларускае мастацтва будзе прадстаўлена расіянам! Чым больш адбываецца “жывых” кантактаў, сустрач беларускіх артыстаў з расійскімі гледачамі, гастролей, канцэртаў, тым лепш. Сам я пастаянна і з вялікім задавальненнем удзельнічаю ў расійскіх кінапраектах, а расійскія кінематаграфісты шмат працуюць у Беларусі. Хочацца, каб такое ўзаемакарыснае супрацоўніцтва працягвалася, і не толькі ў кіно. Дні культуры Беларусі ў гэтых адносінах прынясуць, я ўпэўнены, вялікую карысць. Таму хочацца пажадаць поспеху ўсім, хто будзе ў іх удзельнічаць, і ўсім, хто прыйдзе ў глядзельныя залы!

Георгій ПАПЛАЎСКІ, народны мастак Беларусі:

— Вельмі рады, што за апошнія гады наладжваюцца культурныя сувязі (я маю на ўвазе — мастакоўскія) нашай Беларусі з брацкай Расіяй. Дні культуры Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі, якія адбываюцца акурат перад юбілеем Вялікай Перамогі, — гэтая акцыя дарагога каштуе. Наша нацыянальная культура і культура расійская заўсёды будуць развівацца ў адзінай агульначалавечай прасторы, якая завецца Духоўнасцю.

Юрый ТРАЯН, народны артыст Беларусі, мастацкі кіраўнік Беларускага балета:

— Правядзенне Года культуры адной краіны ў другой — добрая традыцыя, якая павінна развівацца і надалей. Гастролі могуць больш ці менш поўна прадставіць узровень таго ці іншага калектыву, але яны не даюць такога поўнага ўяўлення пра агульны разгорт нацыянальнай культуры. Трэба толькі вітаць, што нашы паездкі ў Маскву і, адпаведна, прыезд да нас вядучых расійскіх артыстаў набываюць паслядоўнасць. Летась, нагадаю, труп Вялікага тэатра Расіі прывезла да нас балет Чайкоўскага “Лебядзінае возера”. Цяпер мы пакажам на Новай сцэне Вялікага тэатра Расіі сваю нацыянальную музычную і харэаграфічную класіку — балет Яўгена Плевава “Легенда аб Уленшпігелі”. Гэты твор асабіста дарагі мне: у свой час я ўвасабляў Ціля. Сёння ж у гэтай партыі выступае маладое пакаленне артыстаў.

Мікалай ПІНІГІН, мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы:

— Можна ўгадаць, як у 70-х гадах мінулага стагоддзя Купалаўскі тэатр выступаў з месечнымі гастроліямі ў Санкт-Пецярбургу!.. У апошні ж дзесяцігоддзі мы ў многім страцілі трывалыя сувязі, якія заўсёды існавалі паміж беларускай і расійскай культурамі. Менавіта ў гэтай сітуацыі мы павінны прыкладаць свае творчыя намаганні для таго, каб разам з палітычным абліччам нашай краіны расіяне мелі адэкватнае ўяўленне і пра багатае культурнае жыццё Беларусі. Упэўнены, такая маштабная культурная акцыя, як Год беларускай культуры ў Расійскай Федэрацыі, якая ўключае ў сябе мноства мерапрыемстваў не толькі ў Маскве і Санкт-Пецярбургу, але і ў шэрагу іншых гарадоў, дасць магчымасць сучасным расіянам дадаць новыя, невядомыя дасць ім штырхі ў свае ўяўленні аб Беларусі.

Аляксей ДУДАРАЎ, драматург, старшыня Беларускага саюза тэатральных дзеячаў:

— Літаральна напярэдадні адкрыцця Года культуры Беларусі ў Расійскай федэрацыі мы з нашай трупай вярнуліся з Саранска: вось ужо другі раз Драматэатры тэатр Беларускай Арміі наведвае фестываль “Суайчыннік”. У першы раз — у 2007 годзе — мы з поспехам паказалі там пастаноўку “Не пакідай мяне” па маёй п’есе, а сёлета закрылі фестывальную праграму — “Радавымі”. Літаральна за дзень да гэтага саранскія артысты сыгралі свой спектакль “Ты памятаеш, Алёша...” — таксама па маёй п’есе. Таму кантакты з расійскімі тэатрам у нас, лічу, больш чым трывалыя.

Ад Камітэта па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь

Першы, другі... Трэці!

У адпаведнасці з пунктам 9 Палажэння аб Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь, зацверджанага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 5 мая 2006 г. № 300 "Аб Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь", з мэтай шырокага азнаямлення грамадскасці прадстаўляецца інфармацыя аб работах, дапушчаных да ўдзелу ў конкурсе на суісканне Дзяржаўных прэміяў Рэспублікі Беларусь 2010 года.

Падкамітэт па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі паведамляе, што да ўдзелу ў конкурсе на атрыманне Дзяржаўных прэміяў Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі 2010 года дапушчаны наступныя работы:

Маруковіч Яўген Ігнацэвіч, Бёза Уладзімір Фёдаравіч, Бадзяка Аляксандр Міхайлавіч. Работа "Стварэнне і прамысловая рэалізацыя прынцыпова новага метаду бесперапынна-цыклічнага ліцця намарожваннем высокажэстасцістых дэталей тэхнікі". Вылучана на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі дзяржаўнай навуковай установы "Інстытут тэхналогіі металаў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі". Прадстаўлена Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі;

Марыеў Павел Лук'янавіч, Ягораў Аляксандр Мікалаевіч, Бігель Мікалай Віктаравіч. Работа "Распрацоўка і засваенне вытворчасці сямейства кар'ерных самозваў надзвычай вялікай грузападымальнасці з электрамеханічнай трансмісіяй чацвёртага пакалення". Вылучана на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі рэспубліканскім унітарным вытворчым прадпрыемствам "Беларускі аўтамабільны завод" вытворчага аб'яднання "БелАЗ". Прадстаўлена Міністэрствам прамысловасці;

Сакалоўскі Анатоль Міхайлавіч, Бялецкі Аляксандр Валянцінавіч, Сакалоўскі Алег Анатольевіч. Работа "Распрацоўка і ўкараненне сучасных хірургічных тэхналогій лячэння артапедычнай паталогіі тазасцягнавага сустава ў дзяцей і падлеткаў". Вылучана на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі дзяржаўнай установы "Рэспубліканскі навукова-практычны цэнтр "Траўматалогія і артапедыя". Прадстаўлена Міністэрствам аховы здароўя;

Сінягоўскі Генадзь Аляксандравіч, Галавач Андрэй Альбертавіч, Нікалаеў Юрый Іванавіч. Работа "Распрацоўка і засваенне вытворчасці спецыяльных калёсных шасі чацвёртага пакалення ваенна-тэхнічнага і дваінога прызначэння". Вылучана на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі рэспубліканскім унітарным вытворчым прадпрыемствам "Мінскі завод колавых цягачоў". Прадстаўлена Дзяржаўнай ваенна-прамысловым камітэтам Рэспублікі Беларусь.

Падкамітэт па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі звяртаецца да спецыялістаў, кіраўнікоў арганізацый, навучальных устаноў, прадпрыемстваў, органаў дзяржаўнага кіравання, грамадскіх аб'яднанняў з просьбай прыняць удзел у абмеркаванні работ і аўтарскіх калектываў.

Водгукі спецыялістаў, матэрыялы грамадскага абмеркавання, прапановы і заўвагі і просьба накіроўваць да 15 верасня 2010 г. на адрас: 220072, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 66, каб. 446, Падкамітэт па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі. Тэл.: 284-11-63. Тэл.факс: (017) 284-24-56.

Падкамітэт па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры паведамляе, што да ўдзелу ў конкурсе на атрыманне Дзяржаўных прэміяў Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры 2010 года дапушчаны наступныя работы:

Анісенка Валерый Данилавіч, Мархель Таццяна Рыгораўна, Сідаркевіч Людміла Аляксандраўна. Спектакль "Жанчыны Бергмана" М.Рудкоўскага. Вылучаны на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры ўстаноўай адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў". Прадстаўлены Міністэрствам культуры.

Левін Леанід Мендзелевіч, Фінскі Аляксандр Міхайлавіч, Каткова Святлана Сяргееўна. Мемарыял "Дзесяць — ахвярам Вялікай Айчыннай вайны" ў г. п. Чырвоны Бераг Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці. Вылучаны на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры ўстаноўай адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў". Прадстаўлены Міністэрствам культуры.

Ніламедаў Уладзімір Васільевіч, Раманы "Уліс з Прускі" (2004 г.), "Расія" (2005 г.). Вылучаны на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры грамадскім аб'яднаннем "Беларускі саюз мастакоў" і ўстаноўай адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў". Прадстаўлена Міністэрствам культуры.

Татарнікаў Павел Юрэвіч. Серыя графічных твораў "Брама мінулага". Вылучана на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры грамадскім аб'яднаннем "Беларускі саюз мастакоў" і ўстаноўай адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў". Прадстаўлена Міністэрствам культуры.

Гаявая Валянціна Іванаўна. Музычна-харэаграфічная праграма "Беларусы". Вылучана на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры дзяржаўнай установы "Беларускі дзяржаўны заслужаны харэаграфічны ансамбль "Харошкі". Прадстаўлена Міністэрствам культуры.

Гаухвельд Міхаіл Лейбавіч, Данилаў Вячаслаў Мікалаевіч, Нікіцін Віктар Дзмітрыевіч. Стварэнне праекта падземнага грамадска-гандлёвага цэнтра "Сталіца" на пл. Незалежнасці ў г. Мінску. Вылучаны на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры грамадскім аб'яднаннем "Беларускі саюз архітэктараў". Прадстаўлены Міністэрствам культуры.

Аляксееў Аляксандр Аляксеевіч, Лукашэвіч Алег Вацлававіч. Мастацкі праект "Спадчына Беларусі". Вылучаны на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры калектывам Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерэдыёкампаніі Рэспублікі Беларусь. Прадстаўлены Міністэрствам культуры.

Янкоўскі Расціслаў Іванавіч. За ўвасабленне на сцэне гістарычна значных вобразаў у творах айчыннай і замежнай класікі. Вылучаны на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры калектывам дзяржаўнай установы "Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя М.Горкага". Прадстаўлены Міністэрствам культуры.

Падкамітэт па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры звяртаецца да кіраўнікоў арганізацый, навучальных устаноў, прадпрыемстваў, міністэрстваў і ведамстваў з просьбай правесці грамадскае абмеркаванне пералічаных работ і аўтарскіх калектываў.

Водгукі, матэрыялы абмеркавання, прапановы і заўвагі па работах і аўтарах просьба накіроўваць у Падкамітэт па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры да 15 верасня 2010 г. на адрас: 220072, г. Мінск, вул. Сурганава, 1, корп. 2, каб. 412. Тэл.факс: (017) 284-23-81.

Гала-канцэрт пераможцаў Рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў "Зорка ўзышла над Беларуссю" адбудзецца 7 мая ў Вялікай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Аб гэтым стала вядома па выніках тэхнічнага пасяджэння аргкамітэта. Такім чынам, у сталічнай філармоніі будучы прадстаўлены пераможцы па ўсіх 12 намінацыях конкурсу.

Аднак сам фінальны этап будзе выглядаць наступным чынам.

У намінацыі "Эстрадныя спевы" заключны этап "Зоркі..." пройдзе 6 красавіка ў Маладзечне. Ён будзе складацца з дзвюх час-

так. Спачатку канкурсанты выступяць пад фанэраграму "мінус адзін", а ўжо лепшыя з іх выканаюць конкурсныя песні пад акампанемент Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста краіны Міхаіла Фінберга (дарэчы, старшыні журы ў "эстраднай" намінацыі).

Спаборніцтва па астатніх катэгорыях адбудзецца 15 — 17 красавіка ў Мінску. У якасці конкурсных пляцовак выступяць, у тым ліку, Палац культуры і спорту чыгуначнікаў, аўдыторыі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Мінскай гімназіі-каледжа мастацтваў. Прычым конкурсы па мастацкіх дысцыплінах будучы праходзіць цягам трох дзён.

Плануецца, што ў фінальным туры будучы спаборнічаць каля 600 чалавек. А ўсяго ў конкурсе маладых талентаў "Зорка ўзышла над Беларуссю" ўжо ўзялі ўдзел амаль 4 тысячы чалавек ва ўзросце ад 16 да 31 года.

Калі браць канкрэтныя намінацыі, то колькасць удзельнікаў-фіналістаў па іх плануецца наступная: "Сучасны танец" — 226 чалавек, "Фатаграфія" — 20, "Рэжысура масавых святаў, тэатралізаваных прадстаўленняў, шоу-праграм" — 8, "Аўтарская песня" — 20, "Дызайн" — 16, "Размоўны жанр" — 17, "Сацыяльная рэклама" — 10, "Эстрадныя спевы" — 58, "Джаратыўна-прыкладное мастацтва" — 17, "Жывапіс і графіка" — 16, "Скульптура" — 11, "Народныя спевы" — 51.

С.А.

"Жыццё..." і жарты

Міністэрства інфармацыі Беларусі адзначыла 1 красавіка адкрыццём у сваіх сценах... выстаўкі карыкатур.

У фае Міністэрства экспануецца больш за 500 карыкатур (а ўсяго за трыццаць два гады творчасці ім створана больш за

20 тысяч малюнкаў!) са штодзённай рубрыкі "Народнай газеты" "Жыццё вачыма Алега Папова". "Мы прадстаўляем работы нашых лепшых фотажурналістаў, прыводзім выстаўкі беларускіх мастакоў, і гэта заўсёды новая інфармацыйная нагода для таго, каб на старонках перыядычных выданняў і ў тэле-, радыёэфіры гучала тэма

мастацтва і творчасці журналістаў", — распавяла першы намеснік міністра інфармацыі краіны Лілія Ананіч.

Л.Ананіч таксама расказала, што існуе ідэя аб стварэнні Клуба мастакоў-карыкатурыстаў. А днямі, калі Міністэрства інфармацыі прымала дэлегацыю Міжнароднай канфедэрацыі журналісцкіх саюзаў з Расіі, ад гэтай паступіла прапанова паказаць выстаўку карыкатур у маскоўскім Доме журналіста.

Ул. інф.

У сталіцы "Дажынак"

Ліда гэтымі днямі нястомна рыхтуецца да Рэспубліканскага фестывалю-кірмашу працаўнікоў вёскі "Дажынак-2010". Як паведамляе "К" начальнік аддзела культуры Лідскага райвыканкама Уладзімір Самсонаў, на рамонт і рэканструкцыю аб'ектаў культуры выдаткавана 13 мільярдаў рублёў.

Лідскі замак.

Ужо ў красавіку, пасля бягучага рамонтнага будучы збудаваны Дом-музей Валянціна Таўлая і бібліятэка № 4. Да ліпеня завершана рэканструкцыя Лідскай ДШМ і кінатэатра "Юбілейны", рамонт РДК, музычнага вучылішча і гарадскога філіяла школы мастацтваў. Яшчэ адзін кінатэатр запланавана пераўтварыць у Цэнтр традыцыйных народных рамёстваў. Ужо цяпер на гэтых аб'ектах задзейнічана 150 будаўнікоў.

Дзевяць мільярдаў рублёў будзе выкарыстана з абласнога бюджэту на рэканструкцыю Лідскага замка. Па словах Уладзіміра Самсонава, у сярэдзіне красавіка мяркуецца атрымаць усю будаўнічую дакументацыю, патрэбную для грунтоўнага пераўтварэння старадаўняй муроў. Потым распачнецца дэмантаж аварыйных "фрагментаў" замка. Будучы ўзноўлены вежа, замкавыя галерэі. Асабліва ўвага надаецца добраўпарадкаванню прылеглай тэрыторыі.

Раз на тыдзень у горадзе лідзяцца пасяджэнні раённага і абласнога штабоў па правядзенні "Дажынак-2010". Днямі распачнецца праца над сцэнарыем вясенскага свята. Дзея разгорнецца на пяці асноўных канцэртных пляцоўках. У мерапрыемствах будучы браць удзел усе 50 народных і зорных самадзейных калектываў Лідскага раёна.

Аб'ява*

Годовой отчет эмитента ценных бумаг ОАО "ПРОЕКТРЕСТАВРАЦИЯ"

220033, г. Минск, пр. Партизанский, 31, пом. 4-16

БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС НА 01.01.2010 г.

млн.рублей			
Наименование показателя	Код строки	На начало отчетного года	На конец отчетного года
АКТИВ			
I. ВНЕОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ	190	487	443
II. ОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ	290	2170	2468
БАЛАНС	300	2657	2911
ПАССИВ			
III. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВЫ	490	1911	1966
в т.ч. уставный фонд	410	833	833
IV. ДОЛГОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА	590	-	-
V. КРАТКОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА	690	746	945
БАЛАНС	700	2657	2911
ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ			
Наименование показателя	Код строки	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года
I. ДОХОДЫ И РАСХОДЫ			
1. Выручка от реализации продукции, работ, услуг (без налогов)	020	2374	-
2. Себестоимость реализованной продукции, работ, услуг	030+050	2130	-
3. Прибыль (убыток) от реализации	070	244	-
II. ОПЕРАЦИОННЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ			
4. Прибыль от операционных доходов и расходов	120	-	-
III. ВНЕРЕАЛИЗАЦИОННЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ			
5. Прибыль от внеереализационных доходов и расходов	160	-40	-
6. Прибыль (убыток)	200	204	-
7. Налог и сборы из прибыли	250+260	66	-
8. Прочие расходы и платежи из прибыли	270	24	-
9. Чистая прибыль	300	114	-
Количество акционеров, всего — 19, в т.ч. юридических лиц — 1, физических лиц — 18.			
Наименование показателя	Единица измерения	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года
Начислено на выплату дивидендов	млн.рублей	8,8	-
Дивиденды, полученные на 1 акцию (включая налоги)	рублей	46,49	-
Обеспеченность акции имуществом общества	тыс.рублей	10,39	-
Количество простых акций, находящихся на балансе общества	штук	0	-

Среднесписочная численность работающих — 71. Основной вид деятельности — деятельность в области архитектуры.

**Директор
Главный бухгалтер**

**Зеленкевич В.П.
Шейпук Г.А.**

Аб'ява*

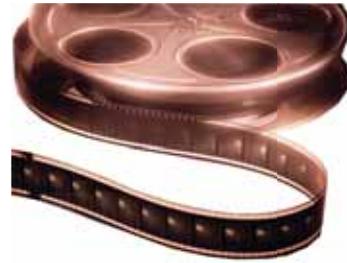
Белорусская государственная хореографическая гимназия-колледж

проводит набор учащихся на 2010 — 2011 учебный год

Принимаются учащиеся, закончившие 4 класса начальной школы. Приём документов — до 31 мая 2010 г. Вступительные экзамены — с 1 июня 2010 г. Консультации проводятся ежедневно с 10.00 до 17.00, в субботу — с 10.00 до 13.00.

**Адрес УО БГХГК: г. Минск, ул. Притыцкого, 35, ст. м. "Спортивная".
Справки — по тел.: 256-60-56, 256-60-10**

Кінапракат У НОВЫХ ВЫМЯРЭННЯХ

Калі "лічбавая рэвалюцыя" дойдзе да рэгіёнаў?

Ажыятажны попыт на білеты ў кінатэатр "Кіеў" выклікае заканамерную выснову: на нашых вачах адбываюцца фундаментальныя змены індустрыі кінапракату. Па ўсім свеце сяміміліметровымі крокамі рушыць "лічбавая рэвалюцыя". Паводле некаторых прагнозаў, ужо праз 5 — 10 гадоў яна канчаткова "пераможа" традыцыйную стужку, зрабіўшы яе анахронізмам. Карэспандэнт "К" паспрабаваў высветліць, чым якасна адрозніваюцца лічбавыя кінематограф і кінапаказ ад аналагавых (плёначных), якія перспектывы "лічбы" ў Беларусі і што такое 3D: чарговая "цацка" або наступная ступень эвалюцыі кінематографа?

Pro et contra

Захоўваць і дэманстраваць лічбавую інфармацыю зручнай, чым гравіраваную стужку. У новым фармаце фільм куды прасцей і танней распаўсюджаць: з аднаго жорсткага дыска яго можна перапісаць на файлавых серверах адразу некалькіх кінатэатраў.

— Пераход на "лічбу" выгадны і дыстрыб'ютэрам і пракатчыкам, — кажа першы намеснік гендырэктара УП "Кінавідэапракат Мінгарвыканкама" Сяргей Дрожжынаў. — Ён дазваляе зменшыць выдаткі на друк копій і іх захаванне. Але, у той самы час, дадатковыя сродкі спатрэбяцца для набывання неабходнага абсталявання, а каштуе яно нятанна...

Што да якасці... Тут прафесіяналы ўсё ж аддаюць перавагу традыцыйнай стужцы. Намеснік галоўнага інжынера Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Уладзімір Дэко мяркуе, што, пры ўсім перавагах "лічбы", плёнка застаецца ідэальным носьбітам для фільма паводле тэхнічных характарыстык: пашырэння, колераперадачы...

Некаторыя спецыялісты лічаць, што плёнка больш дакладна перадае рух і цені. Але, у той самы час, адзначаюць і шматлікія яе мінусы. Плёнка зношваецца пасля працяглага карыстання, і таму якасць выявы ў час прэм'еры і на п-ны дзень пракату будзе прыкметна адрознівацца. Да ўсяго, аналагавы кінапракат не гарантуе вертыкальнай і гарызантальнай устойлівасці.

Рахунак у гэтай спрэчцы "pro et contra" падвёў Сяргей Дрожжынаў: "Калі апаратура і фільмакопія новыя, розніцу паміж выявай з "лічбы" і з плёнкі непрафесіянал не заўважыць".

Адначасова са сталічнай прэм'ерай

Для жыхароў малых гарадоў і вёскі лічбавае абсталяванне — гэта магчымасць убачыць блокбастэр адначасова са сталічнай

прэм'ерай, не чакаючы, пакуль адзіная ў вобласці копія пройдзе доўгі шлях ад цэнтра і да кожнага сельскага клуба. Пракатчыкі ў гэтым таксама не абы-як зацікаўлены: чакаць некалькі месяцаў у гледачоў не хапае цягавасці, і яны задавальняюцца пірацкімі DVD. Адсюль і несучасныя лічбы ў фінансавых ведамасцях кінапракату.

— На жаль, матэрыяльная база кінатэатраў у нас пакуль развіта вельмі слаба. Толькі 10 — 15% з іх адпавядае сучасным патрабаванням, — канстатуе выконваючы абавязкі дырэктара Дэпартаменту па кінематографіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Андрэй Бычкоў. — Сістэму гукаўзнаўлення DOLBY можна сустрэць сёння і ў раённых цэнтрах, але гэта, хутчэй, выключэнне з правілаў. Многія кінатэатры ў рэгіёнах патрабуюць рамонт і мадэрнізацыі.

У пратаколе пасяджэння вынікавай калегіі Міністэрства культуры сярод планаў на 2010 год пазначана: "Унесці прапановы па падыходах прыцягнення замежных інвестараў на развіццё сеткі кінатэатраў краіны, у тым ліку лічбавых кінатэатраў"; "Прасіць аблвыканкамы прыняць дзейсныя меры па безумоўным выкананні абласных праграм развіцця кінавідэапракатных арганізацый".

Згаданыя абласныя праграмы разлічаны на 2005 — 2010 гг. Адным з галоўных пунктаў якраз і з'яўляюцца мадэрнізацыя і лічбавае пераабсталяванне кінатэатраў. Адпаведна, іх колькасць у рэгіёнах павінна расці, бы на дражджах. Аднак...

— З прычыны эканамічных складанасцей тэмпы развіцця кінаабслугоўвання ў малых і сярэдніх гарадах, сельскай мясцовасці. Для абласных цэнтраў першарадная задача — пераабсталяваць кінатэатры пад шматфункцыянальныя забаўляльныя комплексы, пажадана з некалькімі дэманстрацыйнымі заламі. "Наогул, кінатэатр, каб вытрымаць канкурэнцыю, мусіць сёння быць не проста месцам кінапаказу", — лічыць Андрэй Бычкоў.

Значная ўвага ў Канцэпцыі развіцця кінематографіі ў Беларусі нададзена менавіта кінапракату і кінаабслугоўванню ў малых і сярэдніх гарадах, сельскай мясцовасці. Для абласных цэнтраў першарадная задача — пераабсталяваць кінатэатры пад шматфункцыянальныя забаўляльныя комплексы, пажадана з некалькімі дэманстрацыйнымі заламі. "Наогул, кінатэатр, каб вытрымаць канкурэнцыю, мусіць сёння быць не проста месцам кінапаказу", — лічыць Андрэй Бычкоў.

Ягоньня прагнозы на гэты конт аптымістычныя: ужо ў бліжэйшую пяцігодку добрую палову са 140 беларускіх кінатэатраў пераабсталяюць пад сучасны стандарт.

— Калі гэта не будзе зроблена за кошт дзяржаўнай фінансавай падтрымкі, дык ажыццявіцца за кошт замежных інвестыцый і крэдытных ліній, — кажа Андрэй Бычкоў.

Зала для "аб'ёмных" уражанняў

Першы ў Беларусі лічбавы кінатэатр пачаў працаваць яшчэ ў 2008 годзе. Гаворка — пра сталічны "Цэнтр-відэа". Абсталяванне ў ім не такое дасканалае, як у "Кіеве": усяго толькі DVD-праектар з пашырэннем для экрана 3,5 x 2 метры. Але затое сёлета там пачала працаваць "аб'ёмная" зала — так званы 5D-атракцыён. Канешне, пакуль яна прапануе не поўнаметражныя фільмы, а ўсяго толькі ролікі па 3-5 хвілін. Тым не менш, попыт — надзвычайны: у 5D-кіназалу можна трапіць толькі па папярэднім запісе.

Амаль адначасова са сталіцай падобныя кіназалы з'явіліся ў Маладзечне, Барысаве, Брэсце, Гомелі, Гродне. Праект меў поспех. Таму рэгіянальныя пракатчыкі выношаюць задуму па стварэнні паўнаватасных 3D-кінатэатраў і, вядома, шукаюць фінансавыя магчымасці для іх ажыццяўлення.

Дырэктар КУП "Гомельскі кінавідэапракат" Аляксандр Лаўрыненка паведаміў, што абсталяванне для лічбавай кіназалы ў горадзе над Сожам плануецца набыць за кошт замежных сродкаў: банкаўскіх доўгатэрміновых крэдытаў ды інвестыцый. Падобныя праекты навіперадкі аанасуюць і пракатчыкі з іншых буйных гарадоў. Таму кінатэатр "Кіеў", відаць, ужо ў самым хуткім часе страціць свой "эксклюзіўны" статус.

— Зала ў ім разлічана ўсяго на 280 месцаў. Для двухмільённага горада гэта зусім небагата, — кажа Сяргей Дрожжынаў. — Таму напрыканцы года мы плануем адкрыць яшчэ адну залу, прызначаную для 3D-кантэнту. У далёкасяжных планах — шматзальны кінатэатр на месцы колішняга "Авангарда", цалкам лічбавы.

А мы гатовы рабіць 3D?

Пераход на "лічбу" тычыцца не толькі кінапаказаў, але і кінавытворчасці. Ці гатовы "Беларусьфільм" змяніць фармат?

— За апошнія два гады мы набылі ўсё абсталяванне, якое дазваляе ствараць паўнаватасныя лічбавыя стужкі, — распавядае Уладзімір Дэко. — Кінастудыя "Беларусьфільм" у любы момант можа выдаць прадукт для лічбавай залы. Але пакуль што вялікага сэнсу ў гэтым няма, бо бракуе саміх такіх залаў.

3D-тэхналогіі айчынным кінавытворцам пакуль не падуладныя. Але, як адзначыў Уладзімір Дэко, ужо вядуцца перамовы з маскоўскімі партнёрамі, якія маюць абсталяванне для пераводу звычайных стужак у стэрэафармат і здымак такіх фільмаў.

Аднак, па словах спецыяліста, пакуль у Беларусі няма асабліва перадумоў для стварэння такіх карцін. 3D-фільмы павінны здымацца паводле адмысловых сцэнарыяў. Калі проста перавесці фільм у "аб'ём", уражанне будзе не тое.

* * *

А што такое 3D-кіно ўвогуле? Эфект прысутнасці, вострыя эмоцыі, віртуальная рэальнасць?.. Гэта кінематограф або атракцыён?

— Джэймс Кэмеран сваім "Аватарам" паказаў, што гэта — мастацтва, — перакананы Сяргей Дрожжынаў. — Пераход ад 2D да 3D раўназначны пераходу ад нямога кіно да гукавога. Ужо сёння патэнцыйныя хіты імкнуцца рабіць "аб'ёмнымі". Варта зірнуць на спіс рэлізаў гэтага года: усе стужкі з буйнымі бюджэтамі будуць ісці як у звычайным фармаце, так і ў 3D. Міне час, і, магчыма, нехта будзе наведваць толькі "аб'ёмныя" паказы, нехта — толькі "плоскія". Гэтак жа, як цяпер мы маем нейкую частку насельніцтва, якая не прызнае гук DOLBY.

Зрэшты, лічбавая эра кінаіндустрыі — гэта не толькі "прасунутыя" кінатэатры з "эфектам прысутнасці", але і кампактныя відэапраектары, здатныя аператыўна данесці навінкі сусветнага кіно нават у маленькія беларускія вёскі.

Вольга ЧАЙКОЎСКАЯ

Электронная база даных, якая ведае кожнае слова ў беларускім заканадаўстве, на запыт "прадзюсер" рэагуе "неахвотна". На экране з'яўляецца хіба некалькі спасылак. Прычым камп'ютэр знаходзіць патрэбны тэрмін не ў назвах нарматыўных дакументаў або хаця б іх артыкулаў, а непасрэдна ў тэксце.

— У айчынным заканадаўстве тэма прадзюсерства ў сферы культуры распрацавана вельмі мала, — патлумачыў кваліфікаваны юрыст, да якога я звярнуўся па кансультацыю. — Утварыўся свайго кшталту юрыдычны вакуум.

Дырэктар кампаніі, што спецыялізуецца на вытворчасці аўдыёвізуальнай прадукцыі, паўтарыў гэтае выказванне амаль слова ў слова.

Дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, заслужаны артыст краіны Генадзь Давыдзька канстатаваў: — Законы пабудаваны так, што займацца прадзюсіраваннем проста невыгодна. У гэтым уся праблема.

СЭЗ для філосафаў-практыкаў

Дамовіцца аб інтэрв'ю з Генадзем Давыдзькам было няпроста: уражальная шматграннасць яго асобы прадугледжвае насычаны графік. "Да канца тыдня час распісаны літаральна па хвілінах", — выбачыўся па тэлефоне Генадзь Браніслававіч. Але калі ён даведаўся пра тэму нашай гутаркі, уздыхнуў і... прызначыў сустрэчу.

— Вы закранулі адну з самых зладзённых праблем у беларускай культуры, — пачаў свой маналог Генадзь Давыдзька. — Сцвярджаю, што ў нас поўна адсутнічае заканадаўчая база для прадзюсерства, не выпадае. Але ж гэты від дзейнасці ніяк не вылучаны сярод іншых відаў прадпрымальнасці — такіх, як рознічны гандаль, або, скажам, гульнявы бізнес. Як вынік — інстытут прадзюсіравання ў нашай краіне практычна адсутнічае.

Чаму? Калі задаць гэтае пытанне таму ці іншаму практыку, ён адкажа: уся справа ў тым, што ў такім вольным нарматыўным акце прапісана наступная лічба: скажам, 30%. Зрабіце мне 20% — і я здолею нармальна працаваць. І не буду думаць, як бы гэта ўцячы за мяжу. На жаль, сярод таленавітых беларускіх прадзюсераў ёсць такая тэндэнцыя.

Прадзюсерства — адзін з самых рызыкаўных відаў бізнесу. Вядома, тут я маю на ўвазе не арганізацыю гастролей заездных зорак-аднадзёнак, а сур'ёзныя праекты з культуралагічным базісам. Зазвычай, фінансавай аддачы ад іх даводзіцца чакаць вельмі доўга, хаця, скажам, стужкі Таркоўскага і Сакурава і сёння прыносяць дывідэнды, у тым ліку і тыя, якія грашыма не вымераць.

Таму і не дзіва, што замест таго, каб рабіць арыгінальныя праекты, шукаць і раскручваць айчынных таленты, беларускія прадзюсеры зазвычай абіраюць самы лёгкі шлях — працу з замежнымі зоркамі. Яно і зразумела: арэнда залы, правядзенне рэкламнай кампаніі і іншыя выдаткі бадай аднолькавыя.

У нашых суседзяў усё іначай. Там падтрымка сваіх артыстаў — гэта мэтанакіраваная палітыка. Для іх прадугледжаны льготы ў плане арэнды, істотныя зніжкі на тэлеэкрану... І поспехі ў прасоўванні сваёй культурнага прадукту — відавочныя.

На вялікі жаль, беларускае заканадаўства ў гэтым плане даволі павярхоўнае, і амаль ніякія прэферэнцыі для беларускіх творцаў не прадугледжаны. Хаця хіба можна параўноўваць прыбытак ад спектакля прыватнага тэатра і канцэрта суперзоркі?

Зрэшты, і ў першым і ў другім выпадку ўзнікаюць юрыдычныя бар'еры. Суперзорка, паводле сусветнай практыкі, запатрабуе аванс ганарару за сваё выступленне, а такая форма аплаты ў заканадаўстве не прапісана. А калі тэатр скіруецца на замежныя гастролі, яго могуць спыніць на

Кваліфікацыйным даведніку пасады службоўцаў, занятых у культуры і мастацтве (дадатак да пастановы Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 29.12.2001 г.), пасаду прадзюсера можна знайсці. Выкладзены і падрабязны пералік яе службовых абавязкаў. Вось толькі невялікая вытрымка: "Арганізуе распрацоўку планаў і праграм па праблеме праекта, ажыццяўляе каардынацыю дзейнасці ўсіх зацікаўленых бакоў з мэтай аб'яднання арганізацыйных, матэрыяльных і інтэлектуальных рэсурсаў для рэалізацыі праграм. Удзельнічае ў падборы кадраў, ажыццяўляе іх рацыянальную расстаноўку і мэтанакіраванае выкарыстанне. Ажыццяўляе ідэйна-мастацкі і арганізацыйна-фінансавы кантроль у працэсе ўвасаблення праекта. Прымае меры па найбольш эфектыўным выкарыстанні ма-

шоу-бізнесу, сёння "нарасхват". Тым болей, выпуск складаецца ўсяго з некалькіх чалавек. Што да закранутай вамі праблемы... На жаль, гэта далёка не першае сведчанне таго, што нарматыўная база трохі "адстае" ад рэчаіснасці. Ці ёсць у нас такая прафесія, як, скажам, аранжыроўшчык? Лішне казаць, што патрэба ў іх — велізарная, і нашых выпускнікоў адрываюць "з рукамі". Але ўстановы культуры змушаны браць іх на іншыя пасады: скажам, акампаніятар або кіраўніка студыі гуказапісу.

Тое самае, мусіць, здарыцца і з першымі ўладальнікамі "прадзюсерскіх" дыпламаў БДУКІМ. Пасаду "эўфемізм" знайсці няцяжка. Але... Ці не выявіцца потым, што семантычнае адрозненне паміж паняццямі "прадзюсер" і "адміністратар" палягае не толькі ў мове, але і ў самім жыцці?

Фільм выключна за ўласныя грошы? Па-першае, сваіх грошай у прадзюсера няма — ён шукае інвестараў пад кожны праект. А па-другое... Не, дакладней — па-першае... Будзем рэалістамі: прашалёныя прыбыткі ў беларускім кіно пакуль казаць усё ж зарана. Іншая справа — удзел прадзюсера, які дапамог бы аптымізаваць працэс кінавытворчасці і дасягнуць значна лепшых вынікаў і ў творчым, і ў фінансавым аспектах. Адкуль у мяне такая катэгорычнасць? Разумеце, прадзюсер нясе за свой праект асабістую адказнасць, рызыкуючы як мінімум

той або іншай сацыяльна значнай стужкі, і ўсе яго ўдзельнікі выступаюць на роўных умовах.

Лёгка прадбачыць, што такая прапанова выкліча шматлікія дыскусіі. Многія чакаюць ад прыватнай ініцыятывы... уласна ініцыятывы — у тым ліку і ў пошуку інвестыцый, — а не дапамогі ў плане асваення дзяржаўных грошай.

Але, зрэшты, магчыма і іншая формула адносін паміж дзяржаўнай кінастудыяй і прыватнымі прадзюсерамі: не канкурэнт, а — партнёр. У цітрах замежных фільмаў вельмі рэдка пазначаны толькі адзін вытворца. Узаемавыгоднае супрацоўніцтва можа быць і ў такой праблематычнай сёння для айчыннага кінематографа сферы, як прасоўванне кінапрадукцыі на рынку.

— Часта пішуць пра тое, што беларускія стужкі не надта шырока прадстаўлены за мяжой, — кажа Вячаслаў. — Але ці прадугледжаны ў заканадаўстве тыя механізмы, якія маглі б зацікавіць канкрэтных асоб займацца пошукам рынкаў і прасоўваннем нашай кінапрадукцыі? Калі прадзюсер атрымлівае дывідэнды, ён гатовы са скуры вылузацца, каб толькі прадаць свой прадукт. І, у рэшце рэшт, ён яго прадасць, будзьце ўпэўнены. А калі стымулу няма, справа ніколі не зрушыцца з мёртвай кропкі.

На думку дырэктара прыватнай фірмы, урэгуляванне юрыдычных аспектаў прадзюсерскай дзейнасці, ліквідацыя разнастайных вялікіх і малых непаразуменняў — гэта першы і найважнейшы крок для развіцця прыватнай ініцыятывы ў сферы культуры.

— Трэба ўвесці вызначэнне "прадзюсер" у нарматыўныя дакументы, якія ў той ці іншай ступені рэгулююць кінавытворчасць: гэта не толькі Закон аб кінематаграфіі, але і Грамадзянскі кодэкс, і Закон аб аўтарскіх і сумежных правах, і іншыя нарматыўныя акты. Заканадаўства павінна развязаць прадзюсеру рукі, даць яму больш магчымасцей — і, адначасова, вызначыць ступень асабістай адказнасці за канчатковы вынік.

Генадзь Давыдзька прапанаваў канкрэтны алгарытм вырашэння набалелых пытанняў: — Перш-наперш неабходны выразны "дыягназ" цяперашняй сітуацыі. Трэба зладзіць "круглы стол", запрасіць на яго прадзюсераў, прадстаўнікоў Міністэрства культуры краіны і, вядома, дэпутацкага корпуса. Прааналізаваўшы гэты матэрыял і вывучыўшы замежны досвед, юрысты здолеюць прапанаваць канкрэтныя папраўкі ў законы або нават асобны закон, датычны прадзюсерства. Дэпутат Нацыянальнага сходу мае права выступіць з заканадаўчай ініцыятывай. І я гатовы гэта зрабіць.

— Дэпутат Нацыянальнага сходу мае права выступіць з заканадаўчай ініцыятывай. І я гатовы гэта зрабіць.

Ілля СВІРЫН

КАЗУС ПРАДЗЮСЕРА

Запоўніць кіслародам юрыдычны вакуум

мяжы, бо ў Мыйным кодэксе пра вываз тэатральных дэкарацый нічога няма, там гаворка вядзецца толькі пра тавары. На жаль, з падобнымі непаразуменнямі сёння даводзіцца сутыкацца ва ўсіх сферах культуры.

Сапраўдны прадзюсер — гэта не дзялок, а філосаф, які дакладна разумее настрой часу, які бачыць белыя плямы на культурнай карце сваёй краіны і імкнецца іх запоўніць. У нас такіх прагалаў дастаткова. Зірніце: колькі цікавых праектаў можа быць рэалізавана ў сферы народнай творчасці? Больш чым перакананы: яны здатны стаць рэнтабельнымі! Але — у перспектыве, бо гэта зусім не "кароткі рубель".

Таму сёння нам трэба "падкарміць" прадзюсера, стварыць для яго нешта кшталту "свабоднай эканамічнай зоны". Гэта той від дзейнасці, які патрабуе з боку дзяржавы асаблівага стаўлення.

Пасада — ёсць. А зарплата?

Прадзюсерства зазвычай асацыюецца толькі з прыватнай ініцыятывай у сферы культуры. Хаця апошнім часам і айчынныя, і замежныя эксперты ў адзін голас сцвярджаюць: вакансія прадзюсера можа (а ў асобных выпадках — павінна) быць уведзена і ў некаторых дзяржаўных установах культуры. Гэтага вымагаюць сучасныя рынковыя ўмовы.

Змадэліруем такую сітуацыю. Раённы дом культуры вырашыў засвоіць новы напрамак дзейнасці — скажам, пастаноўку фальк-мюзіклаў. Зразумела, на аснове самаакупнасці. Адпаведна, установа патрэбны спецыяліст, здатны ўзяць пад кантроль усе шматлікія аспекты гэтай справы: і творчыя, і вытворчыя, і фінансавыя. Іншым словам, — прадзюсер. Ці можа ўстанова культуры ўвесці ў штат такую адзінку?

тэрыяльных, працоўных і фінансавых рэсурсаў, забяспечваючы строгае выкананне рэжыму іх эканоміі".

Пачытаўшы гэты падрабязны пералік, дырэктары многіх устаноў культуры ўпэўняцца: такі спецыяліст ім патрэбны, як хлеб. Але... Як патлумачыць юрыст, да якога звярнуўся па кансультацыю, узяць прадзюсера ў штат будзе не так і лёгка:

— На сённяшні дзень аплата супрацоўнікаў устаноў культуры і мастацтва ажыццяўляецца згодна з дадаткам 8 да пастановы Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь ад 21.01.2000 г. А пасада "прадзюсер" у гэтым дакуменце адсутнічае. Адпаведна, умовы аплаты яе працы не вызначаны.

Атрымліваецца сапраўдны юрыдычны казус. Пасада нібыта ёсць, але ўвесці яе нельга. Менавіта таму функцыянальныя абавязкі прадзюсера ва ўстановах культуры сёння "раздадзены" розным спецыялістам — як адміністрацыйнага, так і творчага профілю. Хаця, зразумела, куды лепш, калі "дырыжорскую палачку" трымае адна рука.

Між тым, дыпламаваныя прадзюсеры, прызначаныя для дзяржаўных устаноў культуры, з'яўляцца ўжо ў наступным годзе. У Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў адбудзецца першы выпуск спецыяльнасці "Прадзюсерства ў сферы шоу-бізнесу".

— Не думаю, што нашы выпускнікі будуць мець праблемы з размеркаваннем, — кажа загадчык кафедры эстрады БДУКІМ Ірына Смірнова. — Спецыялісты, глыбока абазнананы ў тэорыі і практыцы

Чаму прадзюсеры баяцца кіно?

Прадзюсераў, чыя сфера дзейнасці — шоу-бізнес або тэлебачанне, на Беларусі няма. У тэатральным і выўяленчым мастацтве іх вобмаль — але яны ёсць. А вось у кінавытворчасці — поўная цішыня.

— Здавалася б, выйгрышныя ідэі тут папросту ляжаць на паверхні, — кажа Генадзь Давыдзька. — Чаму б не зняць маладзёжную камедыю з жыцця сучасных мінчан? Свой сцэнарны матэрыял, свае акцёры (балазе добрых акцёраў у нас не бракуе)... Думаю, людзі паглядзелі б такі фільм нават проста дзеля цікаўнасці. Дык чаму дагэтуль не знайшоўся ініцыятыўны чалавек, які захапіўся б падобнай ідэяй? Чаму прадзюсеры баяцца кіно?

Гэтае пытанне я адрасаваў Вячаславу — дырэктару прыватнай кампаніі, якая спецыялізуецца на вытворчасці аўдыёвізуальнай прадукцыі.

— Гэта адбываецца таму, што ў заканадаўстве адсутнічаюць механізмы, якія дазвалялі б прадзюсеру рэалізоўваць свае задумы, — адказаў ён. — Зняць

уласнай рэпутацыяй, а часам — яшчэ і ўласнымі фінансамі. Ён, — як сапёр: памыліцца можа толькі аднойчы.

Як адзначыў мой суразмоўца ў цяперашняй схеме кінавытворчасці прыватнік не можа заняць пачэснае месца.

— Прадзюсер — гэта чалавек, які здатны не толькі прыдумаць творчы праект, але і знайсці спосабы яго рэалізаваць, і менавіта гэтым ён адрозніваецца ад іншых творчых прафесій, — кажа Вячаслаў. — У нашых варунках такія магчымасці вельмі абмежаваныя. Па сутнасці, у прадзюсера, які хоча працаваць у кіно, ёсць толькі адзін выбар: або ісці працаваць у дзяржаўную ўстанову, або заставацца фантазёрам. Трэці варыянт — гэта асвойваць іншыя сферы дзейнасці: скажам, тэлебачанне і рэкламу. Я выбраў менавіта апошні.

Як перакананы мой суразмоўца, беларускае кіно выратуе канкурэнцыя паміж рознымі вытворцамі:

— Ідэальны варыянт — калі Міністэрства культуры краіны аб'яўляе тэндэр на вытворчасць

Знайсці сваю Трою, стварыць унікальную тэхналогію сёння можа літаральна кожны айчынны навуковец у адпаведных галінах навукі. Іншая справа, што для гэтага неабходна супадзенне вялікай колькасці фактараў: абсталювання, фінансавання, арыентаванага на поспех калектыву. Каб дапамагчы апантаным навукай людзям, у свой час была створана сістэма конкурснага выдзялення сродкаў па актуальных накірунках — Беларускі рэспубліканскі фонд фундаментальных даследаванняў, які сёння ўзначальвае наш суразмоўца, акадэмік Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі краіны Валянцін АРЛОВІЧ.

ных праектаў. Вельмі цудоўна, што навукоўцы з Беларусі і Расіі знайшлі агульную мову, размеркавалі абавязкі, вызначылі асноўныя прыярытэты дзейнасці. Цяпер таксама разглядаецца 40 праектаў, паддзельных сумесна з малдаўскімі даследчыкамі, ужо зацверджаны два беларуска-мангольскія і дзевяць беларуска-в'етнамскіх. Апрача гэтага, днямі запланавана экспертыза шэрагу беларуска-французскіх і беларуска-румынскіх праектаў.

Між іншым, выкарыстоўваючы нашу нарматыўную базу, аналагічная арганізацыя ўзнікла ў В'етнаме. Не без падтрымкі з беларускага боку цяпер ствараецца Фонд падтрымкі навукі ў Азербайджане.

— **Цікава было б даведацца пра найбольш цікавыя ініцыятывы апошняга часу...**

— Шэраг супольных праектаў, да прыкладу, накіраваны на даследаванне культуры і мастацтва. Сёлета будзем ацэньваць праекты па вывучэнні ўзаемадзеяння культур у памежных рэгіёнах Беларусі і Расіі. Фонд дапамагае аб'яднаць агульныя намаганні, вызначыць, куды рухацца далей, а таксама спрыяе сумеснаму ўзаемадзеянню вучоных, каб важная для грамадства ініцыятыва не згубілася.

— З гэтай нагоды можна прыгадаць старажытны Полацк — сёлетнюю Культурную сталіцу Беларусі. Адной з задач Фонду было жаданне разам з Міністэрствам адукацыі і мясцовымі ўладамі прастымуляваць пачатак маштабных раскопак у горадзе да яго юбілею, што будзе адзначацца ў 2012 годзе. Да таго ж, Нацыянальны полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік мае тысячы археалагічных экспанатаў, што патрабуюць дакладнай даціроўкі, вывятлення матэрыялу і месца іх вырабу. У такой сітуацыі на дапамогу гісторыкам прыходзяць лазерныя нана- і мікратэхналогіі. Сёння доктар фізіка-матэматычных навук, галоўны навуковы супрацоўнік Інстытута фізікі НАН Беларусі Сяргей Райкоў разам з камандай спецыялістаў займаецца аналізам твораў старажытнага мастацтва, у прыватнасці, даследаваннем Казенкаўскага скарбу дзержмаў — 7000 старажытных арабскіх манет X — XI стст.: вызначаецца склад кожнай манеты.

У межах Фонду вядзецца і вывучэнне фрэсак Сафійскага сабора ў Полацку. Спадзяёмся, будуць знойдзены адказы на пытанні пра аўтарства і перыяд стварэння старажытных роспісаў храма. Ізноў жа, для гэтай працы выкарыстоўваюцца

дзят праекта, а таму прапанова праводзіць навуковыя эксперыменты, напрыклад, на Месяцы, якімі б яны важнымі ні былі, сёння не знойдзе фінансавай падтрымкі Фонду.

З іншага боку, у сувязі са стварэннем Беларускай антарктычнай станцыі Фонд фінансуе нашу частку сумеснага з французскімі вучонымі праекта па фарміраванні метадыкі і абсталювання для вывучэння атмасферы над гэтым кантынентам.

— **Хацелася б пагутарыць і пра падтрымку Фондам навуковай моладзі. Наколькі мне вядома, вашай арганізацыяй праводзяцца асобныя конкурсы для вучоных ва ўзросце да 35 гадоў...**

— Сёння неабходна актыўна далучаць найбольш здольную моладзь да навукі, тым самым рыхтуючы старэйшаму пакаленню годную змену. І, відаць, мы — адзін з нешматлікіх аналагічных фондаў у свеце, хто праводзіць асобныя конкурсы сярод праектаў як знаных вучоных, так і маладых даследчыкаў. Конкурс у гэтым выпадку арыентаваны на тое, каб малады чалавек, які мае хоць і невялікі, але вопыт працы ў навуцы, сам прапанаваў новую навуковую ідэю,

Неакласіка і Шагал

Спектаклі Санкт-Пецярбургскага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра балета імя Л.Якабсона пройдуць у Канцэртнай зале "Віцебск" з 2 па 4 красавіка.

Знакаміты тэатр пакажа класічны балет "Шчаўкунок" і дзве пастаноўкі ў стылі, які яго мастацкі кіраўнік Юрый Петухоў вызначае як неакласіцызм, — "Рамэа і Джульета" і "Спартак". Віцебскія глядачы знаёмы са спектаклямі гэтага калектыву па колішніх выступленнях на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа.

Сёлета тэатр імя Л.Якабсона адзначае 40 гадоў з дня заснавання, і ў яго вялікія гасцролі па Расіі, паведамлілі карэспандэнту "К" у Цэнтры культуры "Віцебск". У рэпертуары тэатра можна пабачыць як класічныя спектаклі, так і новыя сучасныя творы, вялікая ўвага надаецца захаванню і ўзнаўленню пастановак знакамітага балетмайстра Л.Якабсона. Дарэчы, ёсць у Санкт-Пецярбургскага тэатра і творчая сувязь з Віцебскам: ужо ўлетні спектакль "Вясельны картэж", створаны па матывах работ Шагала, атрымаў "Залатую маску", а "лятакчы чалавек" з карціны віцебскага мастака прысутнічае ў фінале пастаноўкі "Майстар і Маргарыта", якую зрабіў Юрый Петухоў.

Канцэртная зала "Віцебск" прадоўжыць радаваць глядачоў тэатральнымі праектамі і надалей. 15 мая тут выступіць Дзяржаўны балет на лёдзе г. Санкт-Пецярбурга. Сцэну залы залюць штучным лёдам, а артысты, якія прайшлі спецыяльную школу катання на каньках, пакажуць незвычайнае відовішча. Можна будзе назіраць "Лебядзінае возера" і "Спячую прыгажуню".

Вернісаж, які лечыць

1 красавіка ў сценах кардыялагічнага аддзялення 4-й гарадской бальніцы імя М.Я. Саўчанкі адкрылася выстаўка нашага калегі, загадчыка аддзела фотаілюстрацый "К" Юрыя Іванова, якую ён падарыў калектыву кардыялагічнага аддзялення.

У той дзень трапіць ва ўтульнае фаярдыялагічнага аддзялення — было кшталту перамяшчэння ў выставачную залу: па калідорах клінікі побач з пацыентамі, дактарамі, медработнікамі павольна шпацыравалі і разглядалі фотатворы рэжысёр Барыс Луцэнка, архітэктар Леанід Маскалевіч, артыст Уяген Крыжаноўскі... Заірнуўшы ў знаёмую "незнаёмую" прастору, медперсанал заміраў у нерашчасці: маўляў, а куды мы трапілі? — але потым з цікавасцю далучаўся да дзеі.

— Ведаецца, учора адна пацыентка мне прызналася, — распавёў карэспандэнту "К" урач-кардыёлаг Васіль Марчанка, — што ў яе рытм сэрца палепшыўся пасля наведвання выстаўкі!

— Цудоўная ідэя, — кажа Барыс Луцэнка, — падарыць сваё адчуванне прыгажосці чалавека, прыгажосці прыроды! Гэта часам раце ў цяжкіх хвілінах...

Узняты настрой панаваў ва ўпрыгожаным фотаздымкамі холе, паступова распаўсюджваючыся па паверхах.

— Ці бачылі вы выстаўку? — пытаемся ў пацыентаў, заірнуўшы ў выпадковую палату.

— Бачылі, — адказваюць. — Добрая ідэя!

— Для нас атрымаць гэтую выстаўку — вялікі гонар і ўдача, — адзначае намеснік галоўнага ўрача бальніцы Дзмітрый Тарапілаў. — Рэабілітацыя пацыентаў кардыялагічнага профілю ў многім залежыць ад аднаўлення іх эмацыянальнага фону, а што больш можа гэтаму садзейнічаць, як не мастацтва?

— Вялікая справа, — лічыць в. а. загадчыка кардыялагічнага аддзялення Ірына Козіч, — даць магчымасць нашым пацыентам убачыць тое, што набліжае да дому і робіць цябе моцным.

Д.А.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Стратэгія рызык і нанатэхналогій

Лазеры для Полацка, або Дамінанты гуманітарыстыкі

На беларускім вопыце

— Валянцін Антонавіч, у хуткім часе Беларускі рэспубліканскі фонд фундаментальных даследаванняў адзначыць сваё 20-годдзе юбілей. За гэты час установай аказвалася істотная падтрымка ці не сотням навуковых праектаў...

— Так, але калі казаць больш дакладна — у нас за два дзесяцігоддзі разглядалася больш за 12,5 тысячы праектаў, і каля 40 працэнтаў з іх атрымалі неабходнае фінансаванне. Не без прыемнасці адзначу, што наш Фонд з'яўляецца самай даўняй арганізацыяй такога кшталту ва ўсёй Усходняй Еўропе. Яшчэ за савецкім часам Фонд быў створаны як сістэма, якая падтрымлівае невялікія групы найбольш ініцыятыўных навукоўцаў. Гэтая функцыя захавалася і да сённяшняга дня: Фонд не фінансуе арганізацыі, інстытуты і нават лабараторыі, затое можа фінансава паспрыць, скажам, асобнаму праекту, нават на чале з аспірантам. Такая грантавая сістэма садзейнічае самастойнаму вызначэнню стратэгіі развіцця навукі асобнымі спецыялістамі. Невыпадкова, у спалучэнні з дзяржаўнай падтрымкай, яна існуе практычна ва ўсіх развітых краінах свету.

— **Сёння навука становіцца ўсё больш, калі можна так сказаць, інтэрнацыянальнай. Даўно не выклікае здзіўлення сумесная праца вучоных нават з розных кантынентаў, не кажучы ўжо пра краіны. Наколькі актыўна ўзаемадзейнічае з замежнымі партнёрамі Фонд фундаментальных даследаванняў?**

— Сапраўды, намі наладжана надзвычай плённае супрацоўніцтва з аналагічнымі фондамі Францыі, Германіі, Польшчы, Расіі. У апошняй, дарэчы, існуюць Расійскі фонд фундаментальных даследаванняў, а таксама Расійскі гуманітарны навуковы фонд. Сёлета мы разглядаем каля 300 паддзельных на конкурс сумес-

"Полацк вывучаюць" "па адной манеце"

— **І ўсё ж: у чым галоўная функцыя, задачы Фонду фундаментальных даследаванняў? Наколькі ён запапрабаваны сёння?**

— Трэба сказаць, што роля нашага Фонду не ў тым, каб атрымаць шмат выбітных вынікаў, а, хутчэй, у падтрымцы пошукавай дзейнасці, актывізацыі новых напрамкаў даследаванняў, якія цяпер найбольш актуальныя. Прыкладам, з'яўляецца ў вучонага рызыкаўная, нават у нечым авантурная, ідэя, з якой можа вырасці навуковы напрамак. Як мы можам яго не падтрымаць? Хочаце пачуць прыклад? Колькі гадоў таму доктар гістарычных навук, прафесар Сяргей Рассадзін знайшоў у польскіх архівах інфармацыю пра невядомы на той час горад Казімір. Ніхто не быў упэўнены, што рэшткі гэтага старажытнага паселішча захаваліся. Тым не менш, вучоны вырашыў адшукаць яго і затым паслядоўна даследаваць. Фонд падтрымаў гэтую ідэю, і ў выніку інфармацыя пра археалагічнае адкрыццё Казіміра абляцела ўвесь навуковы свет. Такім чынам, быў дадзены першы штуршок да больш глыбокага даследавання. Працяг раскопак можа мець ужо большы маштаб, у тым ліку з прыцягненнем фінансавання мясцовымі ўладамі, замежнымі і айчыннымі інвестарамі. Апрача гэтага, дзякуючы падтрымцы яшчэ аднаго праекта прафесара Рассадзіна, Светлагорск "пастарэў" у дзевяць разоў і сёлета адзначыць сваё 450-годдзе. Як можна ацаніць такую ініцыятыву? Гэта наша гісторыя, спадчына, і стаўленне да яе мусіць быць адпаведным.

— **Пры гэтым яе даследаваннем усё часцей займаюцца не толькі гісторыкі, але і спецыялісты з іншых галін навукі, якія выкарыстоўваюць найноўшыя тэхналогіі. Ці фінансуюцца Фондам праекты на стыку розных навук?**

сучасныя лазеры, створаныя айчыннымі вучонымі, якія, апрача іншага, дазваляюць рабіць бяшкодную ачыстку і кансервацыю знойдзеных прадметаў, у тым ліку мастацкіх твораў. Фінансуюцца і іншыя археалагічныя праекты з выкарыстаннем найноўшых тэхналогій у археалогіі. Пры гэтым адбываецца плённае супрацоўніцтва з Міністэрствам культуры.

Відавочна, што такія даследаванні дапамогуць выявіць узровень вытворчасці і развіцця культуры ў старажытнасці на тэрыторыі нашай краіны.

Глобальная сістэма

— **Як вызначаюцца прыярытэты накірункі будучых даследаванняў?**

— У гэтай справе існуе строгая рэгламентацыя. Па рэкамендацыі Нацыянальнай акадэміі навук, з узгадненнем з міністэрствамі і ведамствамі, раз на пяць гадоў распрацоўваюцца прыярытэты навуковай і навукова-тэхнічнай дзейнасці, што зацвярджаюцца Указам Прэзідэнта і Саветам Міністраў нашай краіны. Якой бы цікавай ні была тэма даследавання, найперш, яна павінна быць актуальнай для развіцця сучаснай беларускай навукі і грамадства ў цэлым.

Можна прыгадаць такі выпадак. У свой час у Інстытуце фізікі існавала прафесійная група вучоных па даследаванні аптыкі акіяна. У межах Савецкага Саюза такія распрацоўкі мелі надзвычайную важнасць. І нашы супрацоўнікі літаральна з красавіка па кастрычнік "блукалі" па акіянічных прасторах. На жаль, тэрыторыю Беларусі ні мора, ні акіяна не амывае, а таму такія даследаванні сёння для нас немытэзагодныя. Відавочна, калі такая праца трапіць на разгляд у наш Фонд, мы будзем вымушаны адмовіць у яе падтрымцы. Звяртаюцца ў Фонд і з праектамі па даследаванні сістэмы старажытнарымскага войска — тэма гэтая, у адрозненне ад вывучэння спадчыны беларускага народа, не з'яўляецца прыярытэтнай. Безумоўна, улічваецца і бю-

фарміраваў каманду, складзеную з моладзі, у тым ліку студэнтаў старэйшых курсаў, і ўзначальваў правядзенне навуковых даследаванняў. Штогод мы атрымліваем больш за 200 праектаў, палову з якіх падтрымліваем фінансава. Апошнім часам, дарэчы, актыўна прапаноўвае свае праекты і маладыя вучоныя з рэгіёнаў.

— **Вядома, Фонд падтрымлівае і арганізацыю правядзення канферэнцый, сімпозіумаў, навуковых форумаў, у тым ліку за межамі беларускай сталіцы...**

— Сапраўды, найбольш буйныя навуковыя мерапрыемствы такога кшталту, якія праводзяцца, у тым ліку, і ў рэгіёнах, мы падтрымліваем. Летась былі падтрыманы 30 міжнародных канферэнцый. У асноўным, мы выдаткоўваем сродкі на публікацыю зборнікаў артыкулаў такіх форумаў. Таксама, па магчымасці, дапамагаем нашым вучоным ва ўдзеле ў міжнародных навуковых мерапрыемствах, у выданні навуковых манаграфій.

— **Валянцін Антонавіч, а ці шмат праектаў цяпер дзейнічае ў гуманітарнай сферы?**

— Вядома ж, лічбы — немалыя. Летась распачалося фінансаванне 74 новых двухгадовых праектаў. У гэтым годзе іх будзе не менш. Фондам прымаюцца праекты на разгляд ад любой арганізацыі Беларусі, што мае права займацца навуковай дзейнасцю, у тым ліку з навукальных устаноў і інстытутаў міністэрстваў культуры, адукацыі, аховы здароўя. Хацелася б працаваць больш цесна, асабліва — у справе вырашэння праблем, што маюць стратэгічнае значэнне. Тым больш, вучоныя, якія займаюцца пытаннямі гуманітарыстыкі, у тым ліку гісторыкі, філолагі, фолькларысты, як і эканамісты, ствараюць глабальную сістэму: ад нацыянальнай ідэі да еднасці нацыі. Гэта прынцыпова важна для нашай маладой незалежнай дзяржавы.

Канстанцін АНТАНОВІЧ

Бязмежны "космас" Нармандыі

А таксама яблыневы сад і жоўтыя гарлачыкі

У Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі адкрылася доўгачаканая выстаўка "Нармандыя ў жывапісе". На ёй прадстаўлена 60 карцін звыш 20 французскіх жывапісцаў XIX — XX стст., у тым ліку і сусветна вядомыя: К.Манэ, Г.Курбэ, К.Каро, Э.Будэна, Ш.Дабіны і Р.Дзюфі. Гэты міжнародны праект ужо атрымаў шырокае прызнанне ў Латвіі, Італіі, Даніі, Аўстрыі, ЗША. Напярэдадні прыезду ў Мінск выстаўка пабывала ў Эстоніі.

Клод Манэ. "Этрэта".

У чым жа таямніца гэтага цудоўнага паўночна-заходняга рэгіёна Францыі, які цягам многіх гадоў так вабіць мастакоў і паэтаў? Для беларускага глядача хачу зрабіць невялікі экскурс у гісторыю. Нармандыя мяжуеца з правінцыямі — Пікардыяй і Брэтанню, яе берагавая лінія праходзіць уздоўж Ла-Манша. Сталіца — Руан — размясцілася за 130 кіламетраў ад Парыжа. Нармандыя — легендарная зямля: па ёй прайшлі рымскія легіёны і галы, германскія і франкскія салдаты, а таксама вікінгі (нарманы). А яшчэ Нармандыя ўвайшла ў гісторыю як месца высадкі ў 1944 г. саюзных войскаў ("Другі фронт") у час Другой сусветнай вайны.

Але для мастакоў Нармандыя, гэты край яблыневых садоў, сакавітых лугоў, паркаў вакол замкаў, глыбокіх далін з вязавымі лясамі і дзівоснымі пляжамі, пяшчотным, зменлівым святлом і асаблівым ззяннем неба, з'яўляецца чыроўнай крыніцай натхнення і творчага задавальнення.

Нармандыя — гэта радзіма піянераў "новага мастацтва" К.Манэ, Р.Дзюфі, Р.Піншона, А.Дзюбурга, Э.Будэна, Ж.Дэлатра, М.Луўрые, а яшчэ пісьменнікаў П.Карнэля, Г.Флабэра, Гі дэ Мапаса-на, акцёра Бурвіля...

Сваім непаўторным каларытам Нармандыя з пачатку XIX ст. прываблівала такіх вялікіх мастакоў, як К.Каро, А.Марке, К.Пісаро, якія стваралі палот-

ны, зачараваныя таемнай цішынёй заток і маляўнічых партоў, што заўсёды былі запоўнены бела-блакітнымі яхтамі і рыбацкімі лодкамі. Славутыя жоўтыя гарлачыкі К.Манэ і сёння растуць у сажалцы ля дома мастака ў Жыварні, а гавань Анфлёра па-ранейшаму працягвае натхняць мастакоў — нашчадкаў тых, хто сёння ў нашым музеі радуе душу і сэрца беларускага глядача.

Больш за ўсё ў экспазіцыі прадстаўлена твораў Эжэна Будэна (дзевяць!). І гэта не выпадкова. Ён — адзін са стваральнікаў пленэрнага жывапісу, папярэднік імпрэсіянізму, настаўнік Клода Манэ і сам родам з нармандскага горада Анфлёра. Яго палотны, прысвечаныя жывапісным мясцінам Трувілі і Сен-Сімяону, прасякнуты такім свежым серабрыстым паветрам і мігальным святлом, што проста душа радуецца, калі іх бачыш. А неба! Неба — любата! Гэта пра Будэна сказаў Курбэ: "Божа мой, ён зусім як серафім! Ужо калі хто ведае неба — дык гэта ён!" Сярод іншых знакавых імёнаў — Рауль Дзюфі, які прайшоў шлях ад акадэмізму і імпрэсіянізму да фавізму і кубізму. Галандзец Іохан Бартольд Іонкінд — майстра адлюстравання хісткай паветранай смугі, дзе мякка раствараюцца абрысы прадметаў ("Прачкі на беразе ракі"). Рэаліст Шарль Франсуа Дабіны, мастак барбізонскай школы, — тонкі лірык і чараўнік вытанчаных і далікатных колераў ("Вілервіль-ле-Граў. Сонечнае святло"), і яго сын — Карл Дабіны, таксама таленавіты жывапісец, які праславіў казанчы пляж Вілервіль. Альбер Шарль Лебур — імпрэсіяніст, майстра адлюстравання прыроды пры розным асвятленні ("Сена ў Руане", "Порт у Д'епе"). Шарль Ангран — постімпрэсіяніст, паслядоўнік і блізкі сябра Жоржа Сёра, інтэнсіўны "колерамузыкант" ("Фруктовы сад"). Канешне, Жан-Батыст Каміль Каро — таксама папярэднік імпрэсіянізму, майстра рэалістычнага пленэрнага пейзажу настрою, заснавальнік барбізонскай школы, у якой галоўнае месца надавалася перадачы

Гіём Фуас. "Нацюрморт з сярэбранай шклянкай".

святлопаветранага асяроддзя, багаццю каларыту і... сузіральнасці ("Вясковая вуліца ў Нармандыі"). Прадстаўнік позняга імпрэсіянізму Жан-Эдуард Вюйяр, удзельнік групы "Набі", вялікае значэнне надаваў дэкаратыўным якасцям мяккага колеру ("Сад у Амфрэвілі"), а Віктор Станіслаў Лепін, вучань К.Каро, пісаў, наадварот, лаканічныя марскія і

Аляксандра Дзюбурга, Эжэна ле Пуатэвена, Поля Гюэ, Гіёма Фуаса і інш. І яшчэ адзін цуд — эцюд маладога рамантаўка Тэадора Жэрыко "Конь тынкоўшчыка": гэта ўжо трохі з іншага часу, больш ранейшага. Але, глядзячы на гэтую маленькую работу, адразу ўзгадваеш геніяльнае яго палатно "Плыт "Мядузы". Як жа па-майстэр-

Луі Аляксандр Дзюбург. "Збіральніцы мідый на пляжы ў Анфлёры".

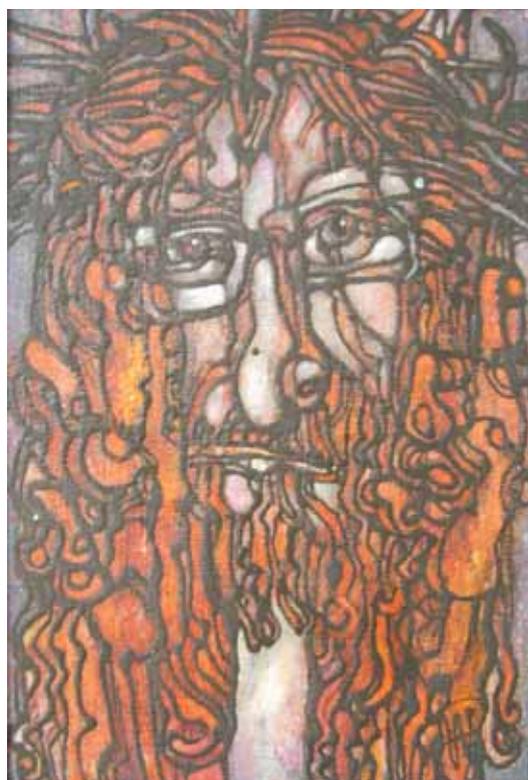
градскія пейзажы. Жак Віён, аўтар карціны "Пад тэнтам на пляжы ў Бланвілі", на пачатку XX ст. працаваў у манеры сезанаўскага "кубізму", а ў апошнія гады жыцця (канец 1950-х — пачатак 60-х) стане наватарам у сінтэзе кубістычнай кампазіцыі і імпрэсіяністычнага колеру.

У экспазіцыі прадстаўлены і творы вялікага Гюстава Курбэ, майстра танальнага энергічнага жывапісу, на-

ску, віртуозна ўмее жывапісец "укласці" сваю душу і талент у фарбу!

Мастак — гэта той, хто можа раскрасіць свет, і там, у бязмежным космасе, убачыць штось новае і паказаць яго. Гэтае "адкрыццё" і ёсць змест "турбот і дзён" мастакоў, якія тварылі ў Нармандыі, бо асновай іх творчых прынцыпаў былі святло, паветра, свежасць пахучага і любоў да жыцця.

Часам — выпадкова...

У.Шапо. "Мужчынскі партрэт".

У Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва працуе персанальная выстаўка беларускага мастака Уладзіміра Шапо "Мастакі і прарокі". Асноўнай тэмай, якая рэфрэмам гучыць у кожнай жывапіснай і графічнай рабоце, з'яўляюцца ўзаемаадносіны майстра і яго Айчыны, з якой творца сябе атаясамлівае. У гэтай паняццёвай і геаграфічнай прасторы У.Шапо знаходзіць і выявы, і знакі, і, у выніку, — натхненне.

перыменты раскрыць глядачу артыстычную сутнасць Уладзіміра — мастака і чалавека.

Мастаку неабходна выконваць сваё прызначэнне сапраўды шчыра. Менавіта адкрытасць свету, людзям дае магчымасць праецыраваць свае назіранні-перажыванні на палатно, паперу. Чысціня ўспрымання, шчырасць у дачыненні да сябе і навакольных, годнасць і імкненне не здраджваць сабе — творчае і жыццёвае крэда аўтара.

Творчасць Шапо — гэта шлях пошуку і бесперапынных спроб. І на палатне, і на паперы мы бачым, як ён умее думаць, як "нестандартна эмацыянальна" выплывае свае выявы-ідэі, як інтэрпрэтуе, ускладняе, перафразуе звычайнасць і прадметнасць свету прыроды і рэчаў.

Мастак мысліць не прасторава, а вобразна. Яго не цікавіць ілюзія, для яго важная сутнасць, і менавіта ў "каляровым іерогліфе" складаецца згустак мастакоўскіх думак і ідэй. Ягоны жывапіс набывае характар плоскасці, дэкаратыўнасці: яркія фоны, чорны контур, які пераважаюць, ствараючы характар графічнасці, эфект вітражнасці. Спачатку — думка, потым спышаецца выява, якая знойдзена, часам — выпадкова...

Вольга РЫБЧЫНСКАЯ,
мастацтвазнаўца

Поль Гюэ. "Хаціна паромшчыкаў у Трувілі".

поўненага святлом і паветрам, для якога матэрыяльнасць рэальнага свету заўсёды была галоўнай мэтай. Зірніце, як цудоўна выглядаюць яго карціны "Марына. Бура на моры" або "Пастушка і каровы на беразе сажалкі"! ...

"Порт у Фекаме" Альбера Марке. Тут яшчэ адчуваецца нейкі ўплыў імпрэсіянізму, хаця ўжо можна знайсці імкненне падкрэсліць контуры прадмета з дапамогай дакладна абзначанага мазка-штрыха, што будзе потым характэрны для ўсяго мастацтва гэтага простага, сціплага і шчырага чалавека.

Прыцягваюць увагу і многія іншыя творы "нармандцаў" — Адольфа-Фелікса Калье, Фрэнка Маерса Богса, Луі

Выстаўка арганізавана Нацыянальным мастацкім музеем краіны сумесна з Пасольствам Францыі ў Рэспубліцы Беларусь, Пасольствам нашай дзяржавы ў Французскай Рэспубліцы і Асацыяцыяй "Нармандыя ў жывапісе". У вярнісажы прынялі ўдзел міністр культуры Беларусі Павел Латушка, міністр замежных спраў Сяргей Мартынаў, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Францыя ў Рэспубліцы Беларусь Мішэль Рэнеры, намеснік міністра культуры Беларусі Тадэвуш Стружэцкі, прэзідэнт калекцыі "Нармандыя ў жывапісе" Ален Турэ, дырэктар гэтай калекцыі Ален Тап'е і іншыя. Адкрыў выстаўку дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапцоў.

Барыс КРЭПАК

Навошта патрэбны тэатральныя фестывалі? Разважаць на гэтую тэму можна колькі заўгодна доўга, прыводзячы шматлікія аргументы на карысць тэатральных стасункаў. Але сапраўдны матывы нашмат ярчэй відаць, калі аналізуеш вынікі канкрэтнага творчага форуму: толькі той плён, які застаецца, дае нам права казаць пра звышзадачы таго ці іншага фестывалю.

Міжнародны маладзёжны тэатральны форум "M.@rt.кантакт" у Магілёве прайшоў сёлета пяты раз. За час свайго існавання ён паспеў займець імідж аднаго з самых цікавых тэатральных фестывалю ў краіне, які мае высокі ўзровень арганізацыі, конкурснай праграмы, унутрыфестывальных мерапрыемстваў і — глядацкага інтарэсу да яго. Апошняе — вельмі важны фактар у фарміраванні іміджа не толькі "M.@rt.кантакт", але і яго галоўнага арганізатара — Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра: прыемна год ад года назіраць у фестывальнай зале знаёмыя твары гледачоў, што паспелі стаць "сваімі" не толькі ў рамках форуму, але, хочацца думаць, і ў штодзённым жыцці тэатра.

Пасля леташняга эксперыменту арганізатары вырашылі адродзіць у рамках фестывалю конкурсную праграму спектакляў. Матывіроўка гэтага рашэння простая: адной з задач "M.@rt.кантакту" з'яўляецца стымуляванне маладых людзей да больш актыўнага ўключэння ў сучасныя тэатральныя працэсы. Апошняе, у сваю чаргу, прадугледжвае неабходнасць выпрацоўкі ўнутраных крытэрыяў для ацэнкі мастацкіх твораў, пошукі своеасаблівай "шкалы каштоўнасцей", паводле якой яны будуць ацэньваць тэатральныя пастаноўкі. Нездарма поруч з прафесійным журы ў фінале форуму свае "рэспекты", што, па сутнасці, з'яўляюцца ганаровымі "прызамі глядацкіх сімпатый", раздае і ініцыятыўная маладзёжная група "M.@rt.кантакту".

"Прарасціць" спектакль

Парушаючы паслядоўнасць фестывальнай афішы, хачу пачаць з творчасці гаспадароў форуму — спектакля "Тарэлкін" у рэжысуры Саулуса Варнаса. Ён стаўся яркім узорам таго прафесійнага і творчага плёну, які прынёс "M.@rt.кантакт" магілёўскаму тэатру.

Беларускія тэатры даўно "заглядаюцца" на літоўскія рэжысёраў са сваёй адметнай школай, раз-пораз запрашаючы іх на пастаноўкі. Аднак у большасці выпадкаў эксперыменты гэтыя заканчваюцца нічым: рэжысёрская канструкцыя спектакля існуе нібыта асобна ад акцёраў. Дырэктар магілёўскага тэатра Андрэй Новікаў, які з'яўляецца і дырэктарам форуму, вырашыў пайсці больш доўгім шляхам, але так, каб хібаў на ім удалося пазбегнуць. Летась ён запрасіў у рамках "M.@rt.кантакту" знанага літоўскага рэжысёра Саулуса Варнаса, што ў розныя часы працаваў у Панявжскім тэатры драмы імя Ю.Мільцініса, Шаўляйскім тэатры драмы, Рускім тэатры драмы ў Вільнюсе, і той правёў для магілёўскіх акцёраў майстар-класы. Акрамя прафесійных стасункаў, заняткі стварылі глебу для таго, каб рэжысёр і акцёры пазнаёміліся больш блізка, зразумеўшы творчую прыроду і тэатральныя прыхільнасці адно аднаго. І знаёмства натуральным чынам перарасло ў творчае супрацоўніцтва, што сталася не "шлюбам па разліку", а сапраўднай сумеснай творчасцю, высокі ўзор якой магіляўчане і прадэманстравалі пад час форуму.

Для тэатра "Тарэлкін" стаўся яскравым вопытам працы з іншай тэатральнай прыродай — чыстай і насычанаметафарычнай, якой заўсёды славілася літоўская тэатральная школа. Сцэнаграфія Марюса Накрошуса дала для гэтага ўсе падставы, ствараючы на сцэне пазачасавую прастору для дзеі, апісанай Сухава-Кабыліным. Ды і рэжысура Саулуса Варнаса ў гэтым антуражы выглядала, з аднаго боку, падкрэслена невыкшталонай, простаю, нават хрэстаматыйнай у выкладанні тэксту. Але, з іншага боку, рэжысёр дазволіў акцёрам загібіцца ў сцэнічнае "хуліганства", на поўную моц выкарыстоўваючы тэатральныя трукі і гэгі. І гэткае спалучэнне лёгкасці тэатральнага аповеду і гульні інтанацый парадаксальным чынам узмацняе жадлівасць гучання гісторыі "жывога трупа" Тарэлкіна, падкрэсліваючы яе сучаснасць і актуальнасць.

Венічка — Алег Шапкоў,
"М.-П." Тэатра адначасовай
ігры "Зоопарк".

ВОЛЬТАВА ДУГА СЦЭНІЧНЫХ МАРТКАНТАКТАЎ

Гран-пры фестывалю

"Белае на чорным" Дзяржаўнага тэатра для дзяцей і моладзі "Свабодная прастора" (Арол, Расія).

Маладзёжныя "рэспекты":

"За лепшы маладзёжны спектакль" — "Чайка" Дзяржаўнага Малага драматычнага тэатра (Вільнюс, Літва);

"За духоўнасць" — Тэатр "Ля моста" (Перм, Расія);

"За эксперымент і смеласць" — "Safe "Паглынанне" Прадзюсерскага цэнтра "Пан-студыя" (Мінск, Беларусь);

"Лепшы артыст" — Арцём Ісакоў у ролі Рубэна ў спектаклі "Белае на чорным" Дзяржаўнага тэатра для дзяцей і моладзі "Свабодная прастора" (Арол, Расія);

"Лепшы маладзёжны спектакль" — "Белае на чорным" Дзяржаўнага тэатра для дзяцей і моладзі "Свабодная прастора" (Арол, Расія).

Спецыяльныя прызы журы:

"За свабоду творчага самавыяўлення" — Яўген Карняк і "Safe" "Паглынанне" Прадзюсерскага цэнтра "Пан-студыя" (Мінск, Беларусь);

"За лепшы маладзёжны спектакль" — "Чайка" Дзяржаўнага Малага драматычнага тэатра (Вільнюс, Літва);

"За творчы прыры" — Мікалай Раманоўскі ў ролі Тарэлкіна ў аднайменным спектаклі Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра (Магілёў, Беларусь);

Спецыяльныя дыпламы "За майстар-клас для маладых артыстаў":

Іван Маленькіх — за ролі Пастара ў спектаклі "Сіратлівы Захад" і Маці ў спектаклі "Прыгажуня з Лінена" Тэатра "Ля моста" (Перм, Расія);

Васіль Галец — за ролю Расплюева ў спектаклі "Тарэлкін" Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра (Магілёў, Беларусь);

Віктар Манаеў — за ролю Кручкова ў спектаклі "Пінская шляхта" Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы (Мінск, Беларусь).

Лепшая маладая актрыса форуму — Вольга Софрыкава за ролю Эдзіт Піяф у спектаклі "Падам... Падам..." Дзяржаўнага маладзёжнага драматычнага тэатра "З вуліцы Руж" (Кішынёў, Малдова);

Лепшы малады акцёр форуму — Алег Шапкоў за ролю Венікі ў спектаклі "М.-П." Тэатра адначасовай ігры "Зоопарк" (Ніжні Ноўгарад, Расія);

"За арыгінальнае прачытанне класічнай драматургіі" — "Тарэлкін" Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра (Магілёў, Беларусь);

Акрамя таго, "Тарэлкін" стаўся парадкам бліскучых акцёрскіх работ: многія з улюбёнцаў магілёўскай публікі паўсталі ў гэтым спектаклі ў новых іпастасях. Малады акцёр тэатра

Мікалай Раманоўскі, які сыграў у спектаклі галоўную ролю, стварыў вобраз цынічнага і беспрынцыпнага аферыста, што не спыняецца ні перад чым, бо не мае за душой аніякіх пачуццяў, акрамя аднаго: прагі грашовай нажывы. Акцёр прадэманстравалі нам не толькі самыя непрыглядныя бакі такога персанажа, як Тарэлкін, але, разам з тым, — і новы ўзровень уласнага

чалавека "сацыяльна падрасці" не застаюцца незаўважанымі гледачамі. Нездарма пад час абмеркаванняў крытыкі адзначалі філігранную камедыйнасць і "французскую" прыроду яго акцёрскай ігры.

Уладальнік Гран-пры форуму — Дзяржаўны тэатр для дзяцей і моладзі "Свабодная прастора" з расійскага Арла на "M.@rt.кантакце" не ўпершыню. Як не ўпершыню ён становіцца тут уладальнікам галоўнага прыза. Гэтым разам арлаўчане прывезлі спектакль "Белае на чорным" па прозе Рубэна Давіда Гансалеса Гальега ў пастаноўцы Генадзя Трасцянецкага: гэта сцэнічная спеведзь хворага на цэрэбральны параліч хлопца, які на нашых вачах праходзіць усе "кругі пекла" інтэрнатаў для дзяцей-інвалідаў брэжнеўскай эпохі і пры гэтым не страчвае чалавечага аблічча, захоўвае чысціню ўласнай душы.

Ён даводзіць нам: інваліднасць — паняцце зусім не фізічнае, і прырода яго — маральная.

Пад час традыцыйнага абмеркавання спектакля не ўстрымалася і задала пытанне, якое "вісела ў паветры" яшчэ з часоў мінулага

прафесійнага існавання на сцэне, якое не можа не радаваць. Уладзімір Пятровіч у абліччы "партнёра" — суперніка Варравіна — злавесны функцыянер, якога і сапраўды, у адрозненне ад Тарэлкіна, можна заподозрыць ў "вупырызме". Нават калі хвалюецца, ён, здаецца, не робіць ніводнага "лішняга" руху і ні на хвіліну не выпускае сітуацыю з пад кантролю. А сівізна ў валасах — гэта "паслужны спіс" яго зладзействаў. Але сапраўдным "цвіком" спектакля стаўся Расплюеў у выкананні Васіля Галеца. Невысокі чалавечак у велізарнай фуражцы, ён здзіўляе няўрымслівай рухавасцю і жаданнем быць ва ўсім першым. Акцёр будзе ролю як ланцужок камедыйна-гэгавых сітуацый і становіцца, бадай, самым абаяльным і самым "станоўчым" персанажам ва ўсім спектаклі: тытанічныя намаганні маленькага

"M.@rt.кантакту": чаму ў апошнія гады маладыя людзі ў тэатры, якія выраслі ўжо не ў савецкай краіне, жадаюць адшукаць нешта ў эпосе, што з'яўляецца для іх, па сутнасці, чужой? Шчырасць адказаў, якія адзін за адным памкнуліся з вуснаў і сэрцаў акцёраў, занятых у спектаклі, не давалі падстаў усумніцца ў іх праўдзівасці. Яны казалі пра тое, што спроба пранікнуць у тую эпоху — шлях да збліжэння з уласнымі бацькамі, для якіх 1970-я — 1980-я гады былі перыядам іх маральнага фарміравання: праца над персанажамі Гальега дала ім магчымасць размежаваць уласна асобу сваіх бацькоў ад таго "клішэ", што навязвалася ім савецкай машынай. Казалі пра тое, што і сёння, не зважаючы на XXI стагоддзе, у падобных установах мала што змянілася, — маладыя

Сцэна са спектакля "Safe "Паглынанне", Прадзюсерскі цэнтр "Пан-студыя".

чалавека "сацыяльна падрасці" не застаюцца незаўважанымі гледачамі. Нездарма пад час абмеркаванняў крытыкі адзначалі філігранную камедыйнасць і "французскую" прыроду яго акцёрскай ігры.

Як расшыфраваць: ТЮГ?

Уладальнік Гран-пры форуму — Дзяржаўны тэатр для дзяцей і моладзі "Свабодная прастора" з расійскага Арла на "M.@rt.кантакце" не ўпершыню. Як не ўпершыню ён становіцца тут уладальнікам галоўнага прыза. Гэтым разам арлаўчане прывезлі спектакль "Белае на чорным" па прозе Рубэна Давіда Гансалеса Гальега ў пастаноўцы Генадзя Трасцянецкага: гэта сцэнічная спеведзь хворага на цэрэбральны параліч хлопца, які на нашых вачах праходзіць усе "кругі пекла" інтэрнатаў для дзяцей-інвалідаў брэжнеўскай эпохі і пры гэтым не страчвае чалавечага аблічча, захоўвае чысціню ўласнай душы.

Ён даводзіць нам: інваліднасць — паняцце зусім не фізічнае, і прырода яго — маральная.

Пад час традыцыйнага абмеркавання спектакля не ўстрымалася і задала пытанне, якое "вісела ў паветры" яшчэ з часоў мінулага

акцёры неаднойчы наведвалі такія інтэрнаты (а іх у Арлоўскай вобласці сем), прычым не проста "дзеля экскурсіі" або знаёмства з іх жыццём знутры, а — у якасці валанцёраў, працуючы і жывучы разам з фізічна хворымі дзецьмі. І яшчэ: прэм'ера пастаноўкі адбылася ў кастрычніку мінулага года, але, нягледзячы на сваю "маладосць", яна так ускалыхнула грамадскасць, што дзякуючы ёй узнік аднайменны з назвай спектакля дабрачынны фонд, які займаецца зборам сродкаў і дапамогай хворым дзецям у спеціалізаваных інтэрнатах.

Міжволі задумалася аб тым, што мы дзякуючы форуму сутыкнуліся з тым высокім паняццем тэатра, дзе функцыя выхавання існуе не дэкларатыўна, а навідавоку, у самым што ні ёсць рэальным выглядзе. І датычыць яна ў аднолькавай ступені і гледачоў, што прыходзяць на спектаклі, і саміх маладых акцёраў, якія становяцца прафесіяналамі менавіта на гэтых спектаклях — узорах пранізлівага гуманізму. Прытым, што "Белае на чорным" з'яўляецца пастаноўкай, народжанай у... тэатры юнага гледача — ТЮГу (новая назва — "Свабодная прастора" — з'явілася

ў арлаўчан толькі ў 1990 г.), да якога многія з нас па незразумелых прычынах ставяцца пагардліва і паблажліва: маўляў, гэта дзіцячы, "неспраўдны" тэатр. Вельмі хацелася б, каб новае кіраўніцтва нашага, беларускага, ТЮГу звярнула ўвагу на мадэль рэпертуарнай палітыкі для падростаючага пакалення. Бо арлаўчане казалі: не трэба пазбягаць размоў з дзецьмі і моладдзю на сучасныя, балючыя тэмы, "хаваючыся" за казкі і легенды.

Жыццё чалавечага духу

Неаднойчы ў час фестывальных абмеркаванняў гучала слова "апакаліпсіс": маўляў, усе мы сёння жывём у жудасную эпоху знішчэння маральна-этычных каштоўнасцей, пра што распавядаў кожны другі спектакль "М.@rt.кантакту". Ды

кананні Алега Шапкова ў спектаклі "М.-П." паводле паэмы В.Ерафеева "Масква — Петушкі" Тэатра адначасовай ігры "Зоопарк". Сцэнічная гісторыя, што распачынаецца аналізам "рускага п'янства", вельмі хутка перамяшчаецца ў іншыя сферы, прапануючы нам заглябіцца і паразважаць аб душы Венічка як, ні многа ні мала, — архетыпа сучаснага "постсавецкага" чалавека.

Сюды ж у пэўным сэнсе можна аднесці і "Чайку" Дзяржаўнага Малога драматычнага тэатра з Вільнюса ў рэжысуры Рымаса Тумінаса. Бо для мяне гэтая пастаноўка, што, дарэчы, была ажыццёўлена са студэнтамі ў якасці дыпломнага спектакля і потым перабралася на прафесійную сцэну, сталася пранізлівай дэманстрацыяй людскіх амбіцый у прасторы, дзе "ўвесь свет — тэатр".

ўважаны ў размовах аб неабходнасці падтрымкі маладых творцаў, бо ім, маўляў, не даюць дарогі старэйшыя калегі. У Карняга ёсць сваё бачанне тэатра, і ён не імкнецца ўпісаць яго ў якія-кольвек існуючыя шаблоны, а проста ўвасабляе ўласныя праекты ў жыццё. І мае для гэтага групу маладых акцёраў-аднадумцаў, што, паспяхова працуючы ў вядучых тэатрах Мінска, атрымліваюць відэаочную творчую асалоду ад рэалізацыі "іншага" тэатра.

Сваё "Safe "Паглынне" рэжысёр падкрэслена называе не спектаклем, а — праектам, настойваючы на тым, што тэатральныя законы ў гэтай структуры не дзейнічаюць. Усё разгортваецца ў прасторы начнога клуба (у Магілёве такой пляцоўкай стала адна з падобных устаноў горада, якая з моманту заснавання форуму з'яўляецца яго

ла аб факце наяўнасці ў праграме форуму "сапраўднага" маладзёжнага спектакля як правы і прадукту культуры ад новага пакалення творцаў. Моладзь і журы фестывалю сышліся ў думцы: "Safe "Паглынне" з'яўляецца творчым тэатральным эксперымантам, міма якога нельга прайсці таму, каго цікавіць і клопоціць будучае беларускага тэатра: моладзь адзначыла "эксперыментам" і "смеласцю" рэжысёра, старэйшыя — "свабоду" творчага эксперыменту.

Майструем... Пражко

Майстэрня маладой рэжысуры — адна з "фішак" форуму, пакліканая на практыцы стымуляваць творчыя амбіцыі пачынаючых рэжысёраў, даючы ім магчымасць цягам "М.@rt.кантакту" выйсці на прафесійную глядацкую аўдыторыю. Не ста-

Выбар драматургічнага матэрыялу для працы быў аддадзены рэжысёрам. Гэта таксама сталася своеасаблівым момантам пошуку блізкіх тэм і інтанацый паміж імі і аўтарам. У выніку паўсталі чатыры міні-пастаноўкі — "Лёгкае дыханне" Дзяніса Фёдарова, "Вытворчасць трызнення" Антона Кудрэвіча, "Сэрца Аркадзіі" Таццяны Арцімовіч і "Ураджай" Паўла Харланчука, — кожная з якіх сталася важнай прыступкай у лабараторным "пражкознаўстве". Найперш — выявіўшы слушнасць аўтарскага падзелу сваіх тэкстаў на два перыяды: да 2003 года і пасля. Высветлілася, што гэта зусім не каецтва драматурга, а рэальная ацэнка ўласнага літаратурнага плёну, у якім больш познія тэксты, у адрозненне ад ранейшых, маюць тэатральную структуру і дэманструюць нам, што аўтар, акрамя захаплення драмапісаннем, засвойвае і законы сцэні-

Эдзіт Піяф — Вольга Софрыкава, "Падам... Падам..." Дзяржаўнага маладзёжнага драматычнага тэатра "З вуліцы Руж".

Сцэна са спектакля "Чайка" Дзяржаўнага Малога драматычнага тэатра.

Тарэлкін — Мікалай Раманоўскі, "Тарэлкін" Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра.

Адкрыцці, тэндэнцыі і "рэспекты" "М.@rt.кантакту-2010"

толькі ў мяне пасля прагляду ўсёй фестывальнай афішы склалася абсалютна супрацьлеглае ўражанне: тая настойлівасць, з якой на форуме са сцэны на розныя галасы прамаўлялі аб гэтым персанажы спектакляў, дае падставы меркаваць: маладое пакаленне людзей з Беларусі, Расіі, Украіны, Малдовы, Польшчы, Літвы ў асобах тэатральных творцаў не спяшаецца збочыць на гэты шлях, усімі сіламі супраціўляючыся псіхалагічнай дэградацыі асобы.

Зразумець прыроду чалавека, наблізіцца да адчування тых сіл, якія здольны пераламаць негатыўныя моманты яго існасці, — гэта сталася своеасаблівым лейтматывам значнай часткі фестывальных спектакляў. Пра гэта так ці інакш распавядалі пастаноўкі пермскага тэатра "Ля моста" — "Сіратлівы Захад" і "Прыгажуня з Лінэна" па п'есах ірландскага драматурга Марціна МакДонаха. Праз падкрэслена гіпертрафіраваную жорсткасць і, адначасова, зніжэнне балявога бар'еру персанажу ў "Сіратлівым Захадзе" рэжысёр Сяргей Фядотаў даводзіць глядзельную залу ва ўспрыняцці герояў ад іранічнага гратэску да амаль агрэсіўнага адчування іх адарвання, жадання раз і назаўсёды пазбавіць свет ад такіх істот.

Кішынёўскі Дзяржаўны маладзёжны драматычны тэатр "З вуліцы Руж" у сваім спектаклі "Падам... Падам..." спрабуе разгадаць прыроду магутнай жыццёвай энергетыкі Эдзіт Піяф. У выкананні бліскучай і тонкай актрысы Вольгі Софрыкавай яе гераіня чэрпае сілы і натхненне ў творчасці. А яшчэ — у магутнай, амаль паталагічнай, любові да жыцця, не зважаючы на ўсе тыя нягоды, якімі была багатая біяграфія гэтай знакамітай і знакавай асобы.

Своеасаблівым мужчынскім "антыподам" Піяф, жыццёвая прырода якога таксама ўяўляе з сябе тэму для тонкага філасофскага даследавання, стаўся Венічка ў вы-

У прачытанні маладых літоўскіх акцёраў літаральна кожны чэхаўскі персанаж так ці інакш імкнецца заваяваць сабе калі не галоўную, то хаця б заўважную ролю ў п'есе пад назвай "жыццё". І — трагічна пакутуе ад таго, што па законах жанру ў ёй могуць быць толькі адна "прыма" і адзін "прэм'ер", астатнім жа дастаюцца персанажы другога плана ды ролі рэзанёраў...

Бацькі і дзеці: хто каму?

Ужо своеасаблівай традыцыяй стала тэма пазіцыянавання на форуме маладых тэатральных дзеячаў і мэтраў як цалкам розных пакаленняў, што жывуць і развіваюцца па сваіх уласных законах. У мінулыя гады гэта вылівалася ў кулівыя палемічныя абмеркаванні спектакляў і іх крытычных разбораў маладымі аматарамі тэатра на старонках фестывальнай газеты. Ёўным разам маладыя журналісты ў большай ступені сканцэнтраваліся на аналізе ўласных уражанняў ад спектакляў ды на інтэрв'ю з удзельнікамі і гасцямі фестывалю. Гэта, канешне ж, дало магчымасць больш рознабакова ахапіць тое, што адбывалася цягам тыдня ў сценах Магілёўскага тэатра (хоць такая пераарыентацыя ў пэўнай ступені зменшыла тонус супраціўлення з боку старэйшых прадстаўнікоў крытычнага цэха).

Аднак як жа на маладзёжным форуме без тэатральнай правакацыі? Такім "вірусам" стаў сёлета Яўген Карняга са сваім новым праектам "Safe "Паглынне". Улюбёнец "М.@rt.кантакту", ён ужо не першы раз наведвае форум і, можна сказаць, вырас як творца на працягу пяці гадоў яго існавання, пачынаючы ад свайго студэнцкага спектакля "Дзень нараджэння" і "Не танцаў". Скажаць, што кожнае з'яўленне Яўгена Карняга ў праграме магілёўскага форуму і гледачы, і крытыкі чакаюць — значыць не сказаць анічога. Ён — адзін з нямногіх маладых тэатральных рэжысёраў, які, здаецца, цалкам пазбаўлены творчага інфанталізму і не быў за-

актыўнай прыхільніцай і памочніцай). Перад намі праходзіць "парад" "клубераў", кожны з якіх — бы ўвасабленне "клубнага загану" (ці — сацыяльнага стэрэатыпу нашых дзён), запакаванага ў прыгожа апранутае, прывабнае дзявочае цела. І цягам дзеі ўсе гэтыя "веды пра жыццё" пачынаюць разрываць сваю абалонку, выліваючыся на нас праз словы, паводзіны, істэрычныя зрывы-прыпадкі гераіня, каб у фінале прадэманстраваць карціну цалкавітага, амаль біялагічнага "распаду" чалавечай асобы як рэчы, што становіцца нібыта непатрэбнай у сённяшнім жыцці...

Іранічна і жорстка прэрапыруючы эстэтыку і культ гламуру — а да тэмы гэтай беларускай тэатры не звярталіся ніколі — рэжысёр даволі безапеляцыйна і нават агрэсіўна з галавой акупае ў яе і акцёраў, і непасрэдна "клубную публіку", якую толькі ўмоўна можна назваць гледачамі. Бо лічыць, што да канца адчуць усе глыбіні можна ніяк не "на адлегласці", а адно толькі — "знутры". Думаецца, з гэтай прычыны многія з прафесіяналаў ад тэатра (у тым ліку і я асабіста) не атрымалі якой-кольвек эстэтычнай асалоды ад убачанага. Але ж гэта і не ўваходзіла ў рэжысёрскія планы Карняга. Ён, дакладна ведаючы сваю мэтавую аўдыторыю, працуе тымі прыёмамі, якія аказваюцца найбольш дзейснымі ў сітуацыі начнога клуба: агрэсіўнае музыка-гукавое ўздзеянне, правакатыўнасць у адносінах да наведвальнікаў, шакіраванне непрахаванасцю акцёрскага існавання ў рамках сваіх сацыяльных "масак".

Акурат з гэтага і нарадзілася тая самая "канфрантацыя" пакаленняў. Крытыкі згадалі пра ўскладзены на хлопца надзеі і на розныя галасы заклікалі Яўгена Карняга вярнуцца да "нармальнага" тэатра. Ён жа, не надта пераканаўча спрабуючы супакоіць прысутных, сцвярджаў аб сваім праве на творчы эксперымент у розных плоскасцях і накірунках, не абмяжоўваючыся адно толькі сцэнай — "скрынкай". Фестывальная моладзь заўля-

лася выключэннем яна і цяпер. Прычым яе арганізатары ўлічылі ранейшыя заўвагі адносна "распывістасці" праграмы ды крытэрыяў паказу і вырашылі сканцэнтраваць задачы. У якасці аб'екта для "лабараторных доследаў" рэжысёрам была прапанавана драматургія Паўла Пражко, чыё імя вядомае ўжо на працягу некалькіх гадоў, але на нашай прафесійнай сцэне яго п'есы, за адзіным выключэннем — спектаклем "Калі скончыцца вайна" ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі, не ідуць. У той час як на расійскай прасторы Павел Пражко лічыцца адным з хэдлайнераў новай драмы. Калі гаворка заходзіць пра гэтую парадаксальную сітуацыю, сярод прычын згадваюцца нетыповасць яго персанажу, між якіх часцяком трапляюцца героі асацыяльнага складу, неадпаведнасць тэкстаў беларускаму менталітэту і зарыентаванасць на расійскага "спажыўца". Уласна кажучы, галоўнай задачай лабараторыі і стала спроба пацвердзіць альбо абвергнуць на прыкладзе п'ес Паўла Пражко перакананне адносна "непрывістасці" новай беларускай драматургіі да нашага сучаснага тэатра.

Клоун — Аляксей Карза, "Белае на чорным" Дзяржаўнага тэатра для дзяцей і моладзі "Свабодная прастора".

нага відовішча. У параўнанні з раннім "Вытворчасцю трызнення", апошні "Ураджай" прадэманстраваў яго відавочны драматургічны рост.

Другім, не менш важным, вынікам майстэрні сталіся самі рэжысёрскія работы, якія чарговы раз прадэманстравалі, што тэзіс аб адсутнасці ў нас маладых перспектывных рэжысёраў даўно састарэў. Той жа Дзяніс Фёдароў, які сёлета пасля заканчэння Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў паехаў па размеркаванні працаваць у Слонімска драматычны тэатр і ў якасці рэжысёра паставіў ужо два спектаклі, выявіў уменне дакладна выбудоўваць узаемаадносіны персанажу, выцягваючы на паверхню шматлікія аўтарскія падтэксты і разважанні. Таццяна Арцімовіч "падкупіла" тым, з якой фантазіяй яна арганізавала маналагічны літаратурны матэрыял, зафіксаваўшы і праявіўшы яго дакладна знойдзеным фізічным дзеяннем і выяўленчай метафарычнасцю. А Павел Харланчук, які вяртаўся да "Ураджаю" другі раз, пайшоў шляхам жанравай гульні і адкрыў нам, што рознымі рэжысёрскімі "ключыкамі" можна вылучыць цалкам розныя сэнсы ў адным і тым жа драматургічным тэксце.

І яшчэ адзін вынік працы майстэрні маладой рэжысуры, пра які нельга не згадаць. Паводле вынікаў прагляду мастацкі кіраўнік Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі Валерый Анісенка эмацыянальна зазначыў: "Хачу, каб "Ураджай" у рэжысуры Паўла Харланчука з'явіўся ў нашым тэатры ў фармаце паўнаватраснага спектакля".

Таццяна
КОМАНОВА
Мінск —
Магілёў — Мінск
Фота Паўла
СЕДЫШАВА і
Яўгеніі
АЛЕФІРЭНКА

Самадастатковасць аддзела культуры: стратэгія перспектыўнага развіцця

Адзел культуры Бялыніцкага райвыканкама па выніках мінулага года заняў на Магілёўшчыне трэцяе месца. З леташнім планам па аказанні платных паслуг клубныя і бібліятэчныя ўстановы справіліся. Досыць выніковымі выглядаюць захады па этнаадраджэнні: школа рамёстваў запатрабаваная сярод дзятвы, а мясцовы арганізацыйна-метадычны цэнтр рэканструяваў дзясочы строй, характэрны для Бялыніцкага раёна, сабраў унікальную калекцыю з сотні мясцовых традыцыйных ручнікоў, навукова абгрунтаваўшы мастацкія ўласцівасці кожнага з іх. Выканана і заданне па росце сярэднямесячнага заробку работнікаў культуры...

Але ўсё вышэйзгаданае ніяк не азначае, што адзел культуры Бялыніцкага райвыканкама працуе ў "беспраблемным" фармаце. Аднак сутнасць тых праблем, па маім перакананні, не столькі вынікае з прафесійных пралікаў мясцовых работнікаў, колькі палгае ў прасторы, неспасрэдна звязанай з перспектыўным развіццём галіны. Адзін толькі прыклад: аж у 153 населеных пунктах раёна няма стацыянарных устаноў культуры. Ды гэта не віна аддзела, а дэмаграфічная бяда рэгіёна: у асобных з аддаленых паселішчаў пражывае па 2-3 чалавекі! Іх абслугоўваюць, натуральна, аўтаклуб і аўтабібліятэка. Ява сённяшняга дня — узбуйненне (чытай: аптымізацыя) астатніх устаноў культуры. А вось іх планаванае фінансаванне пад рэалізацыю канкрэтных творчых праектаў — пакуль што не больш чым мара.

Народ пытаецца і прапануе

Калі не хапае цяпла

Гэтым разам апытанне наконт самых хвалюючых праблем правёў збольшага менавіта сярод работнікаў культуры. З іх прафесійнай пазіцыяй, дарэчы, цалкам пагадзіліся і спажыўцы рэгіянальнай культуры, з якімі пазней сустракаўся цягам камандзіровачных дзён. Словам, неабыхавасць і, паўтарся, прафесійнасць работнікаў культуры кранулі надзвычай. Таму і вырашыў даць ім выказацца.

Святлана БУЙМІСТРАВА, загадчык сельскага клуба аграгарадка "Вялікая Машчаніца":

— Так атрымалася, што ў 2006-м наша вёска стала адным з першых аграгарадкоў у раёне. Асаблівых грошай тады ў рамонт установы не ўкладалася. А будынак ледзь не пасля вайны быў узведзены, з пячым ацяпленнем, вельмі халодны ўзімку — як ты не палі тыя дзве печы. І памяшканні — усяго два: глядзельная зала (яна ж — танцавальная) і пакойчык для гурткавай работы (колішняя кінабудка, пераабсталяваная пад час аграгарадоцкіх пераўтварэнняў). А ў нас аж восем клубных фарміраванняў, у тым ліку дыскаклуб. На ўсіх адразу, безумоўна, месца не хапае... План па аказанні платных паслуг мы заўжды выконваем, летась амаль два з паловай мільёны зарабілі, у зоне клубнага абслугоўвання — 10 паселішчаў (а гэта без малаго тысяча чалавек), так што на тэматычныя дыскатэкі па сто наведвальнікаў збіраецца... Не скарджуся, а ўласныя перспектывы прыкідваю. Чаму б за ўладкаванне сучаснага клуба не ўзяцца нашай сельскагаспадарчай арганізацыі "Новая Друць"? Яна, зрэшты, наладжваннем належнай сацыякультурнай інфраструктуры ўжо даўно ў вёсцы займаецца...

Галіна ІГНАТОВІЧ, загадчык сельскага клуба вёскі Заполле:

— А ў нас не такая заможная сельскагаспадарчая арганізацыя! Але і ў нас узімку цяпла ў клубе не стае. Будынку — 50 гадоў. Паравога ацяплення няма — толькі пячое. Рэпетыцыі на такой халоднай сцэне правесці — праблема. (План установа выконвае за кошт наладжвання тэматычных дыскатэк. У зоне абслугоўвання — 30 вёсак. Пра "тэхналогію" творчых стасункаў СК з аддаленымі вёскамі чытайце ў "Дэталі да агульнай карціны". — Я.Р.) Каб база незалежная была, зараблялі б у год не па 700 тысяч, а ўдвай больш. Без добрага будынка клуб на самаакупнасць не выйдзе...

Рабочы з вёскі Вішоў:

— Вёска наша стала аграгарадком у 2007 годзе. Займелі тады не клуб, а якасна адрамантаваны двухпавярховы палац — сельскі Цэнтр культуры і вольнага часу. І штат у ім, мяркуючы па якасці канцэртаў, магутны. (У выніку аптымізацыі і аб'яднання дзвюх клубных устаноў працуюць у Вішоўскім ЦК дырэктар, рэжысёр, культурарганізатар, хормайстар, акампаніятар, гукатэхнік. Летась зарабілі 200 тысяч рублёў — пазабюджэтны сродкаў. — Я.Р.) Цікава, а якім наш Цэнтр культуры стане, скажам, гадоў праз пяць? Натуральна, не будынак маю на ўвазе, а змест далейшай працы сельскіх работнікаў культуры...

Старшакласніца з Бялынічаў:

— Ніяк не адрамантуюць наш кінатэатр. А ён заўжды ў гарпасёлку быў запатрабаваны. Калі ж да ладу давядуць?..

Надзея ПАЛОНІК, дырэктар раённага Мастацкага музея імя Вітольда Бялыніцкага-Бірулі:

— Калі ўжо казаць пра перспектывы нашай рэгіянальнай культуры, дык і музей наш не згадаць ніяк нельга. Не ўяўляю яго ў будучыні без сучаснага фондасховішча. Кожны музейны экспанат — унікальны, а таму патрабуе гэтых жа ўмоў захоўвання.

Праблемы "беспраблемнага" раёна "К" абмеркавала з удзелам намесніка старшыні Бялыніцкага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Надзея СЕРЫКАВАЙ, начальніка аддзела культуры Святланы ПАТАПЧЫК і дырэктара раённага арганізацыйна-метадычнага цэнтра Тамары ПАДЫМАКА.

Юген РАГІН:

— Даведаўся, што на апошнім пасяджэнні райвыканкама вельмі грунтоўна аналізавалася работа мясцовых устаноў культуры, гаворка тады ішла пра...

Надзея СЕРЫКАВА:

— ...Самаакупнасць нашай культурнай сферы. План па аказанні платных паслуг сёлета неабходна выканаць у супастаўных цэнах на 119 працэнтаў. Матэрыяльная база для гэтага, я думаю, створана не-

ку, бо ў старшыні райвыканкама пазіцыя адназначная: "За хлеб у краме кожны плаціць, а чым "культурны прадукт" горшы?"

Надзея СЕРЫКАВА:

— І мы такі ж прынцып імкнемся браць на ўзбраенне. І кіраўнікі нашых прадпрыемстваў з разуменнем да сітуацыі ставяцца.

Юген РАГІН:

— І ўсё ж якія канкрэтныя рашэнні прыняты наконт самаакупнасці на выканкаме? За кошт чаго гэтую "планку" збіраецца браць у перспектыве?

Надзея СЕРЫКАВА:

— За кошт новых відаў платных паслуг, за кошт выканання сацыяльна-значных заказаў нашых сельскагаспадарчых прадпрыемстваў і гарпасялковых арганізацый. Актывізаваць трэба і гуртковую дзейнасць у клубных установах.

дзятны ўплыў. Была нядаўна ў аддаленай бібліятэцы вёскі Навасёлкі. Там і ідэалагічнай работай як мае быць займаюцца, і выхаваннем чытацкім, і аказаннем платных паслуг... Урэшце, ад гэтай актыўнасці ў пэўнай ступені залежыць і велічыня бібліятэкарскага заробку...

Святлана ПАТАПЧЫК:

— Заданне ўпраўлення культуры па зарплатце культуротнікаў мы перавыканалі...

Юген РАГІН:

— Давайце ўсё ж вернемся да Вялікай Машчаніцы і Заполля. Ну элементарна холадна ў тамтэйшых сельскіх клубах! Схіляю галаву перад мясцовымі дзятчатамі: яны і ў неспрыяльных умовах планы значна перавыконваюць, маюць салідную колькасць вядомых у раёне клубных фарміраванняў і ў адзін

Райвыканкамаўская "лятучка" з "К"

Менеджэр

Як зрабіць культасветныя высілки самаакупнымі?

для

благая. Таму і задача перад намі стаіць канкрэтная: максімальна гэтую базу выкарыстаць.

Святлана ПАТАПЧЫК:

— Летась у супастаўных цэнах план выканалі амаль на 120 працэнтаў. Так што пакрысе развіваем пазабюджэтную дзейнасць.

Юген РАГІН:

— Але самаакупнасць устаноў культуры, тым больш сельскай, як падаецца, — ледзь не фантастыка на сёння. Нядаўна ў Ашмянскім раёне мне распавялі пра СДК з 50-працэнтнай самаакупнасцю. А прычыны такога "завоблачнага" паказчыка досыць банальнымі аказаліся. Маладых людзей не надта задавальняе матэрыяльная база навакольных сельскіх клубаў, таму і збіраюцца ўсе на дыскатэку ў тым СДК, дзе і апаратура — новая, і кадры — ініцыятыўныя, і выгоды не на вуліцы...

Надзея СЕРЫКАВА:

— Ад ініцыятывы сапраўды шмат што залежыць. У нас, да прыкладу, існуе больш за 50 відаў платных паслуг. Лічу, што малавата іх... Але тут вось які нюанс. Народ прывычаўся, што адзел культуры стварае свята, і свята гэтае — бясплатнае. Ад дадзенага стэрэатыпу, натуральна, трэба пазбаўляцца, але рабіць гэта варта, як падаецца, вельмі далікатна...

Юген РАГІН:

— І зноў не магу не згадаць красамойны прыклад з уласнай журналісцкай практыкі. На Рагачоўшчыне, скажам, гэты стэрэатып у свой час ламаўся вельмі проста. Да начальніка аддзела культуры прыходзіў, скажам, кіраўнік адной з гаспадарчых структур: "Трэба прафесійнае свята зладзіць". Той у адказ: "Каштаваць гэта будзе столькі і столькі". Заказчык не пагаджаецца: "Дорага! Да старшыні райвыканкама скардзіцца пайду". У начальніка аддзела — контраргумент: "Ідзі, але калі вернешся "з такім", плаціць будзеш удвая больш". Так усё і адбывалася ў выні-

Святлана ПАТАПЧЫК:

— Канешне, народ наш здавён прывычаўся да бясплатнага культурнага абслугоўвання... Праблема, безумоўна, існуе, але імкнемся яе паступова вырашаць, у першую чаргу — за кошт якасці мерапрыемстваў, за кошт уласнай прафесійнасці. А "каманда" ў нас, як вы пераканаліся, — прафесійная.

голос кажуць: маўляў, была б лепшая база — і вынікі значна павялічыліся б... А Вялікая Машчаніца, між тым, — аграгарадок, і нека не "да твару" яму такі лядашчы клуб мець.

Надзея СЕРЫКАВА:

— Тамтэйшая гаспадарка ААТ "Новая Друць" знаходзіцца пад патранатам Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь, які, да пры-

Будынак сельскага клуба аграгарадка "Вялікая Машчаніца" мае 65-гадовы ўзрост.

Юген РАГІН:

— Пераканаўся. І ініцыятывы не бракуе... Тут іншае крыху трывожыць. Ужо шэсць гадоў Бялынічы маюць чатырохпавярховы раённы Цэнтр культуры, які за гэты час не страціў сваю шыкоўнасць. Але ледзь не 80 працэнтаў пазабюджэтных грошай дае раёну менавіта ён, а сельскія ўстановы, атрымліваюцца, у "цэну" застаюцца. Узьць хаця б Вялікую Машчаніцу або Заполле: жаданне зарабіць — ёсць, але матэрыяльная база замінае.

Тамара ПАДЫМАКА:

— Пакупніцкая здольнасць у сельскага насельніцтва яшчэ невысокая...

Надзея СЕРЫКАВА:

— Сапраўды, ёсць у сельскіх работнікаў культуры жаданне павялічыць, так бы мовіць, пазабю-

кладу, фінансаваў там рэканструкцыю школы, а ў суседняй вёсцы Цехцін збіраўся ўзводзіць культурна-спартыўны комплекс. Работы крызіс прыпыніў. Але спадзеваў на лепшую перспектыву не губляем. Кіраўнік "Новай Друці" Уладзімір Канавалаў трымае сітуацыю ў Вялікай Машчаніцы пад кантролем і падтрымлівае нас у любых пачынаннях. Дык мо і здзейсніцца неўзабаве мара загадчыка — займець новы клуб?

Тамара ПАДЫМАКА:

— Безумоўна, дзятучат падтрымаць трэба. Святлана Буймістрава "грыміць" на ўвесь раён з дыскаклубам "Юла" і жаночым фарміраваннем "Журавінка". А ў Галіны Ігнатовіч маладзёжны клуб "Ева" ўдзельнічае ў самых прэстыжных мерапрыемствах РЦК.

Яўген РАГІН:

— У Заполлі, заўважыў, сельскагаспадарчая вытворчасць не такая выніковая, як у Вялікай Машчаніцы. Так што мары пра павоёвае ацяпленне так і застаюцца марамі... А вось у Вішове СВК "Калгас "Радзіма", дзе кіруе Аляксандр Лапацэнтаў, проста "куры-

руе" ўсе гаспадарчыя справы мясцовага Цэнтра культуры і вольнага часу: суперсучасную музычную апаратуру набыў, сцэнічныя касцюмы. Такі кантакт "вытворчасці" з "творчасцю" ўспрымаю як справу належную. Гаворка — пра іншае: як Цэнтр культуры ў Вішове развівацца плануе?

Больш чым пяцімільённы леташні пазабюджэтны "заробак" для такой буйной і па штаце, і па тэхнічным забеспячэнні ўстановы — сума, на мой погляд, не больш чым стартвая.

Надзея СЕРЫКАВА:

— Я спачатку — пра Заполле. Гаспадарка тут сапраўды не вельмі

тысяч квадратных метраў. Сёлетні прырост удвая большы чакаецца...

Святлана ПАТАПЧЫК:

— Банальна, але работнікам культуры трэба нарадзіцца.

Надзея СЕРЫКАВА:

— Гэта, канешне, так. Ды наш пралік у тым, што мы не паказваем моладзі, у якіх умовах сёння можна працаваць у аграгарадках раёна. Час ужо студэнцкія экскурсіі па нашых сельскіх маршрутах наладзіць.

Тамара ПАДЫМАКА:

— Тут і навучальныя ўстановы павінны ініцыятыву праяўляць. Чаму б навучэнцам або студэнтам адукацыйных устаноў сістэмы Міністэрства культуры літаральна з першага курса не пачынаць прадметнае знаёмства з беларускім сялом: менавіта ў вясковым асяродку рыхтаваць курсавыя, дыпломныя праекты, займацца не "папяровай" тэорыяй, а канкрэтнай творчай практыкай?..

Надзея СЕРЫКАВА:

— А хто з сённяшніх студэнтаў ведае, да прыкладу, што ў Вішове кіраўнік СВК "Калгас "Радзіма" даплачвае людзям за ўдзел у мастацкай самадзейнасці 10 працэнтаў ад заробку?!

Яўген РАГІН:

— Няма сумневу, кожнаму з вас цікава было б адсачыць сістэму культурных варункаў у Расіі, Украіне, у далёкім замежжы...

Тамара ПАДЫМАКА:

— Калі мы на самаакупнасць збіраемся выходзіць, дык досвед для гэтага па ўсім свеце збіраць варта... А чаму б не ладзіць не толькі міжраённыя абменныя канцэрты (ад іх прыбытак, як вядома, вельмі неабліга), але і міжбласныя? Не выключаю магчымасці рэальнага экспарту нашай амаль "прафесійнай" самадзейнай мастацкай культуры і за мяжу Беларусі. Як падзея, толькі тады можна казаць пра нейкую самаакупнасць рэгіянальных клубных устаноў. Але для гэтага патрэбны менеджэр, прадзюсер. А на ўзроўні раёнаў штатны расклад устаноў галіны Міністэрства культуры не змяняла аж з 1996 года. Няма там пакуль згадкі ні пра менеджэра, ні пра святла-ці гука-тэхніка, без якіх сёння любіць СДК не зможа зладзіць годных спектакля ці канцэрта. А такіх спецыялістаў нідзе пакуль для клубнай работы не рыхтуюць. Між тым, людзі пагодзяцца плаціць толькі за высокую якасць нашых мерапрыемстваў. І не ўлічваць гэта нельга.

Пад час райвыканкамаўскай "лятучкі" (злева направа): начальнік аддзела культуры Святлана Патапчык, намеснік старшыні Бялыніцкага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Надзея Серыкава і дырэктар раённага арганізацыйна-метадычнага цэнтра Тамара Падымака.

міжабласнога "прарыву"

Дэталі да агульнай карціны

"Экспартныя" аўтамаршруты

Экспарт культуры Бялыніцкага раёна за мяжу Беларусі — далёкая перспектыва. "Экспарт" яе ў аддаленыя і маланаселеныя вёскі рэгіёна — сённяшняе рэальнасць. Гэтую выснову дырэктар аўтаклуба Алена Куранок пацвярджае на справе 12 разоў на месяц.

Менавіта з такой перыядычнасцю мабільная ўстанова культуры абслугоўвае 153 вёскі, дзе адсутнічаюць стацыянарныя клубы.

"Газель" абсталявана генератарам (працуе аўтамабільны рухавік — ёсць ток, а значыць, канцэрт можна ладзіць у самых разнастайных палявых умовах). Напагатове — ноўтбук, гукаўзмацняльная апаратура, мікрафоны... Апрача гукатэхніка, суправаджае дырэктара аўтаклуба адзін з самадзейных калектываў любой з 21-й сельскай установы культуры. Мінаюць паселішчы — змяняюцца ансамблі. За адзін выезд ладзіцца па тры канцэрты (на сельскай вуліцы, ля фермы або мехдвара), і кожны з іх — з новым складам самадзейных артыстаў, што, як эстафету, перадаюць адно аднаму свой пачэсны абавязак. Нездарма згаданая акцыя называецца "Ад сэрца да сэрца"...

Кожны сельсавет мае графік работы аўтаклуба, кожны жыхар (збольшага гэта людзі сталага веку) чакае свята. Апрача канцэрта для іх ладзіцца "салодкі" стол. Фінансуюць дабрачынную справу мясцовыя СВК. Натуральна, усе паслугі для пенсіянераў — бясплатныя. А супрацоўніцтва аўтаклуба з 43-ма сельскімі цэнтрамі сацыяльных паслуг — справа выключна абавязковая.

Дырэктар аўтаклуба займаецца яшчэ і этнадаследамі. Тады ў рэйс бярэцца яшчэ і дыктафон з лічбавым фотаапаратам. Справа ў тым, што следам за аднаўленнем мясцовага ручніка і нацыянальнага дзювачага строю (у чым Алена Куранок таксама брала непасрэдны ўдзел) раённы арганізацыйна-метадычны цэнтр вырашыў адродзіць тутэйшыя бондарства ды ткацтва. Так што канцэртныя "турнэ" клуба на колах часта сумяшчаюцца з функцыямі экспедыцыйных этнадаследаванняў.

Парад мабільных устаноў культуры на абласным семінары.

заможная. Але крызіс, урэшце, не вечны. Будзем выпраўляць сітуацыю. Дарэчы, тут не пашкодзіла б і падтрымка нашага Міністэрства культуры.

Тамара ПАДЫМАКА:

— У перспектыве асабіста я бачу нашы ўстановы культуры (у тым ліку і Цэнтр культуры і вольнага часу ў Вішове) не толькі ўзбудзенымі і "мабільнымі" ў абслугоўванні аддаленых зон, але і забяспечанымі канкрэтным і гарантаным фінансаваннем пад рэалізацыю буйнамаштабных творчых праектаў.

Надзея СЕРЫКАВА:

— У бачанні нашай заўтрашняй культуры не можам не адштурхнуцца ад сённяшніх праблем, звязаных наўпрост са станам матэрыяльнай базы...

Яўген РАГІН:

— Я ў ваш кінатэатр учора вечарам так і не трапіў, касірка патлумачыла: на рамонце ён...

Надзея СЕРЫКАВА:

— У 2008 годзе аблвыканкам вырашыў выдаткаваць на гэта 100 мільёнаў. Эканамічны стан перашкодзіў узяццю за справу ўшчыльную. І нейкія канкрэтныя тэрміны "ажыўлення" сітуацыі пазначыць сёння, як вы разумеете, проста немагчыма. Прыкладна тое ж магу сказаць і наконт пашырэння плошчаў раённага мастацкага музея імя Бялыніцкага-Бірулі...

Яўген РАГІН:

— Ці не стане кадровае пытанне перашкодай для паступовай "арыентацыі" вашых устаноў на самаакупнасць?

Святлана ПАТАПЧЫК:

— 95 працэнтаў нашых работнікаў маюць сёлета сярэдняю і вышэйшую спецыяльную адукацыю. Летась у раён прыйшло 16 маладых спецыялістаў. Натуральна, застаюцца не ўсе. І справа тут, я пераканана, не ў невялікіх заробках...

Надзея СЕРЫКАВА:

— ...І не ў дэфіцыце жылля. Летась, да прыкладу, жыллёвая плошча раёна павялічылася на 10

Яўген РАГІН:

— Рух наперад немагчымы без метадалагічнага "падсілкавання". Зноў звяртаюся да ўласнай журналісцкай практыкі: часцяком у адной вобласці не ведаюць, што робіцца ў другой. Менавіта выходзячы з гэтага начальнік упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец стаў колісь ініцыятарам міжабласных творчых стасункаў: работнікі культуры Гродзеншчыны наведвалі вашу вобласць, пераймалі досвед Магілёўшчыны, дзяліліся сваім. Потым гэтакія ж кантакты ладзіліся на гродзенскай зямлі...

Тамара ПАДЫМАКА:

— Пераацаніць карысць ад такіх стасункаў проста немагчыма. Але ў маштабе рэспублікі такога, планавага і сістэматычнага, "узаемадзеяння" не тае хранічна. Безумоўна, не пашкодзіла б і стварэнне пэўнай рэспубліканскай структуры па каардынацыі нашых творчых высілкаў, па іх метадычнай падтрымцы. Працаваў жа калісьці Рэспубліканскі арганізацыйна-метадычны цэнтр...

Надзея СЕРЫКАВА:

— Мы заўжды гатовы да творчага эксперыменту і маем даўня на працоўкі па міжабласным супрацоўніцтве. Маю на ўвазе міжрэгіянальны фестываль песні "Залатая мелодыя".

Святлана ПАТАПЧЫК:

— Сёлета гэта будзе ўжо чацвёрты форум, у якім бяруць удзел творчыя калектывы Міншчыны, Віцебшчыны і Магілёўскай вобласці. Не толькі спяваем разам, але і "абкатваем" тэхналогіі міжабласных творчых "прарываў".

Надзея СЕРЫКАВА:

— Гэта яшчэ і цудоўныя падставы для творчага піару нашых раённых магчымасцей на ўзроўні міжабласнога культурнага супрацоўніцтва. Рынкавы падыход да развіцця культуры, яе далейшая камерцыялізацыя проста немагчымыя без належнай рэкламы. Таму вялікі спадзеў ускладаем і на наш райвыканкамаўскі сайт, і на газету "Культура".

Яўген РАГІН,

наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Бялыніцкі раён — Мінск
Фота аўтара

Пасляслоўе да "лятучкі"

"Без належнай матэрыяльнай базы якая гаворка пра самаакупнасць?"

Начальнік упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоль СІНКАВЕЦ:

— Для таго, каб установы культуры перайшлі на самаакупнасць, сталі больш-менш эканамічна самастойнымі, проста неабходна, каб яны займелі ўзорную матэрыяльна-тэхнічную базу. А калі сельскі клуб не мае прыстойнай апаратуры, дыскатэчнай залы, нас вяскоўцы засмяюць. Выгадна прадаваць можна толькі якасны, канкурэнтаздольны тавар. І ў кінатэатрах райцэнтраў павінна быць лічбавае абсталяванне, сучасны гук...

Адзел культуры Бялыніцкага райвыканкама, мяркуючы па леташніх выніках працы, цудоўна разумее, у якім рэчышчы яму працаваць, каб сістэмна павялічваць аддачу ад уласных пазабюджэтных захадаў. Начальнік аддзела сапраўды здолеў згуртаваць вакол сябе вельмі "баявую" каманду. Канешне, не ўсё ўзорна з матэрыяльнай базай. Маю на ўвазе і кінатэатр гарадскога пасёлка, і шэраг сельскіх устаноў культуры. Усе гэтыя пытанні, натуральна, знаходзяцца ў полі зроку ўпраўлення культуры.

Вяртаючыся да надрукаванага

Падыходы да рэтра

У “К” № 11 за 13 — 19 сакавіка 2010 года працягла артыкул пад назвай “Неспецыяліст” замест... “неспецыяліста”, дзе гаворка вялася, у тым ліку, і пра адсутнасць рэтрадыскатэк ва ўстановах культуры Ушацкага раёна Віцебскай вобласці.

Прачытала — і захацелася падзяліцца сваім вопытам работы па правядзенні тэматычных дыскатэк. Магчыма, камусьці з клубных супрацоўнікаў гэта дапаможа знайсці цікавыя падыходы да вырашэння праблемы арганізацыі адпачынку людзей сярэдняга і пажылога веку.

Наш Палац культуры знаходзіцца ў горадзе Барань Віцебскай вобласці, што непадалёк ад Оршы. У апошнія гады дэмаграфічная сітуацыя ў нас выглядае наступным чынам: частка моладзі з’язджае з нашага горада, ён, як кажуць, “старэе”.

Улічылі гэты фактар і вырашылі, што правядзенне дыскатэк, вечароў танцаў і адпачынку трэба ладзіць для канкрэтных узроставак катэгорый. Пасля апытання жыхароў мы высветлілі, што людзі старэйшага пакалення з вялікім задавальненнем наведвалі б такога кшталту мерапрыемствы.

Так узнікла ідэя правядзення рэтравечароў, дзе галоўным складнікам мерапрыемства павінна стаць музыка мінулых гадоў.

Адно з дыскатэчных мерапрыемстваў Палаца культуры Барань.

Упершыню рэтра-вечар прайшоў у Палацы культуры ў лютым 2007 года. Падрыхтоўка да яго заняла амаль месяц. Справа ў тым, што мы адмовіліся ад традыцыйнага “ўключэння дыскаў” з рэтра-песнямі, вырашылі, што іх выканаюць “жыўцом” салісты нашай вальнай студыі.

Сцэнарый першага рэтра-вечара быў пабудаваны на сітуацыі канфлікту дачкі і маці, якія вялі мерапрыемства. Дачка спрабавала давесці, што песні мінулых гадоў — неактуальныя, нецікавыя. У адказ на гэтыя аргументы гучалі песні з рэпертуару Марыі Крысталінскай, Тамары Міансаравай, Эдзіты П’ехі, Эдуарда Хіла, Валянціны Талкуновай, “Песняроў”, іншых ВІА і выканаўцаў.

Падбор рэпертуару мы праводзілі вельмі грунтоўна, такім чынам, каб песні можна было не проста слухаць,

але і танцаваць пад іх. Таму гучалі творы ў рытме вальса, танга, леткі-енкі і многія іншыя. Рэпертуар вечароў пастаянна змяняецца і абнаўляецца. Абавязкова ўключаюцца ў праграму гульні, вывучэнне песень, музычныя віктарыны, караоке-конкурсы. Мы правялі рэтра-вечары на наступныя тэмы: “Шлягеры на ўсе часы”, “Песня не развітаецца з табой...”, “Мінулых гадоў прыгожыя напевы”.

У лютым адбыўся рэтра-вечар у новым фармаце: ён прысвячаўся творчасці савецкага паэта-песенніка Леаніда Дзержанькі. На мерапрыемстве прагучалі любімыя і знаёмыя ўсім песні з кінафільмаў. У будучым плануем правесці вечар, прысвечаны творчасці Юрыя Антонава.

Людміла САСНІЦКАЯ,
метадыст Палаца культуры
Барань

7 красавіка ў Дзяржынскім ГДК адбудзецца творчы вечар мастака Уладзіміра Шчарбіна — загадчыка мастацкага аддзялення Дзяржынскай дзіцячай школы мастацтваў.

Мастак і яго вучні

Менавіта ён гэтае аддзяленне заснаваў, узначаліў і меў на тое ўсе падставы. Справа ў тым, што Уладзімір Іванавіч — лаўрэат усеаюзных і рэспубліканскіх конкурсаў плаката. Ягонныя творы — у Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь, у Дзяржынскім гісторыка-краязнаўчым музеі, у прыватных калекцыях аматараў мастацтва сямі краін свету.

Уладзімір Шчарбін прымаў удзел у 60 выстаўках, разам з вучнямі выязджаў на пленэры ў Расію, Літву, Македонію. І яшчэ адзін вельмі красамоўны факт: цягам 23 гадоў працы мастацкага аддзялення з дзвюхсот выпускнікоў пяцьдзесят пяць сталі мастакамі.

Нямала вядомых людзей Гродзеншчыны нарадзілася ў вёсцы Адэльск. Адзін з іх — народны майстар па вырабе драўляных музычных інструментаў Мар’ян Скрамблевіч.

Музей Мар’яна

Працуе ён з рознымі пародамі дрэва: з клёнам, акацыяй, ясенем, чаромхай, сасной, дубам, рабінай. Каб інструменты добра гучалі, Мар’ян Антонавіч сушыць дрэва цягам пяці гадоў. Асаб-

Вырабы Мар’яна Скрамблевіча; майстар грае на ўласна зрабленай акарыне.

Сярод выхаванцаў Шчарбіна — лаўрэаты і стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Вучні мастака атрымалі больш за 600 узнагарод на мастацкіх конкурсах у дваццаці краінах свету.

Іна АХРАМЕНКА,
галоўны спецыяліст аддзела культуры
Дзяржынскага райвыканкама

На здымку: загадчык мастацкага аддзялення
Дзяржынскай школы мастацтваў Уладзімір Шчарбін.

лівае захапленне выклікаюць яго акарыны. Гэты інструмент вырабляўся з гліны або фарфору — Скрамблевічу ўдалося зрабіць адзіную ў Еўропе калекцыю драўляных акарын у выглядзе птушак і рыб.

У 2009 годзе ў Адэльскім цэнтры культуры і народнай творчасці, які адкрыўся пасля рамонтнага перапрацавання Музея драўляных музычных інструментаў Мар’яна Скрамблевіча. Кіруе ім сам майстар. Наведвальнікаў сустракаюць словы “І што ў душы аддаць паспею людзям — яно і ёсць быцця адвечны рух!”.

Прыгожа аформленыя стэнды з музычнымі інструментамі “распавядаюць” аб цудоўным, чароўным свеце музыкі. Мар’ян Антонавіч для гасцей і на гармоніку сыграе, і акарына ў выглядзе рыбы гучыць у ягоных руках проста дзівосна. А самае галоўнае, што Мар’ян Антонавіч перадае сваё майстэрства юным жыхарам вёскі Адэльск, якія наведваюць музей, Цэнтр культуры і народнай творчасці, сельскую бібліятэку.

Святлана РОБАК, галоўны
бібліятэкар аддзела
бібліятэчнага маркетынгу
Гродзенскай раённай
бібліятэкі

На здымках: драўляныя
вырабы Мар’яна Скрамблевіча; майстар грае на
ўласна зрабленай акарыне.

У Дзіцячай бібліятэцы № 5 імя Самуіла Маршака — філіяле № 12 Гомельскай гарадской ЦБС — пад час вясновых школьных канікулаў праводзіўся цыкл мэтавых мерапрыемстваў і акцый.

Што прэстыжна чытаць?

У чытальнай зале была аформлена выстаўка-рэклама ў падтрымку дзіцячага чытання “І гэтыя кнігі чытаць прэстыжна”, дзейнічаў Літаратурны калейдаскоп “Сябруем з кнігай Я і Ты”, прысвечаны творчасці беларускага дзіцячага пісьменніка Уладзіміра Ліпскага. Прайшлі таксама Літаратурна-пазнавальныя чытанні “Кніжнае царства, мудрая дзяржава”.

Самых актыўных чытачоў віншавалі і ўручалі ім дыпламы ды падарункі.

А яшчэ на гэтым тыдні для маленькіх чытачоў адкрыўся свой куток. Для яго пры дапамозе і падтрымцы Гомельскага абласнога аддзялення

Беларускага дзіцячага фонду былі набыты цацкі, алоўкі, пазлы, расфарбоўкі. Карацей, тым мамам і татам, што прыходзяць па літаратуру разам з маленькімі дзецьмі, будзе дзе іх пакінуць.

Скончыўся бібліятэчны “марафон” мерапрыемстваў учора, 2 красавіка, у Міжнародны дзень дзіцячай кнігі. У новым памяшканні Цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя А.Герца на адбылося свята-конкурс “Найлепшы чытач дзіцячых кніг”.

Ніна ЛІТВИНАВА,
загадчык бібліятэкі-філіяла № 12
Гомельскай ЦБС

У жанры “Ля-мурр”

Віцебскі цэнтр народных мастацкіх рамёстваў “Задзвінне” прэзентуе традыцыйную выстаўку “Марцовыя каты”.

Колькасць выставачных экспанатаў штогод павялічваецца і цяпер налічвае больш за сотню адзінак. Катафей Іванавіч (сапраўдны кот) сардэчна заклікаў юных і дарослых наведвальнікаў падзівіцца на сваіх таварышаў, выкананых у разнастайнай тэхніцы, а гэта — батык, акварэль, саломкапляценне, ткацтва, аплікацыя, габелен, скура, кераміка...

Акрамя творчых калектываў “Задзвінне”, удзел у арганізацыі выстаўкі брала вялікая колькасць устаноў: Цэнтр эстэтычнага выхавання “Маладзік”, Віцебскі дзяржаўны каледж мастацтваў, дамы творчасці дзяцей і моладзі ўсёй раёнаў горада ды многія іншыя.

Дзяўчына ў выглядзе коткі Муркі ладзіла экскурсію для маленькіх гасцей. Калектыву абласнога творчага аб’яднання дзяцей і моладзі “Тэра-Дэнс” падарыў прысутным харэаграфічную кампазіцыю “Караблік”, а юныя выхаванцы студыі “Віалінас” гралі на скрыпцы, пад акампанемент якой віцебская мастачка Марына Шутко апавядала гасцям пра гісторыю стварэння сваёй работы,

Пад час адкрыцця выстаўкі.

Ля-Мурр” (малюнак), “Кот на даху”, “Кот Баюн”, “Мурзілка” (скура).

Выхаванцы клуба “Светлячок” з бібліятэкі аграгарадка “Кіраўскі” спачатку пабачылі “Марцовыя каты” у электронным варыянце, зацікавіліся і наведвалі выстаўку, а напрыканцы экскурсіі вырашылі маляваць “эксклюзіўных” кіраўскіх каткоў.

Вольга ПАЛУНЧАНКА,
загадчык бібліятэкі аграгарадка
“Кіраўскі”
Віцебскага раёна

“Зараніца” з новай праграмай

У Радунскім доме культуры, што ў Воранаўскім раёне, яшчэ ў 1987 годзе быў створаны народны ансамбль народнай песні “Зараніца”, асноўным рэпертуарам якога з’яўляліся беларускія і польскія песні.

Званне “народны” калектыву займеў у 2000-м. А пазалетася ў рэпертуары “Зараніцы” з’явіліся таксама і літоўскія песні.

Калектыву заўсёды радуе выступленнямі жыхароў Воранаўшчыны, а таксама выязджае з канцэртамі ў розныя куткі Гродзенскай вобласці. Ахвотна вітаюць ансамбль у суседніх Літве і Польшчы, дзе “Зараніца” — пастаянны ўдзельнік міжнародных фестываляў нацыянальных культур.

Народны ансамбль
народнай песні “Зараніца”.

Летась калектыву удзельнічаў у артыстычных сустрэчах “Гродна — Беласток”, выступаў па запрашэнні ў літоўскім горадзе Алітусе, а таксама прадставіў сваю праграму на конкурсе народных калектываў, што прайшоў у кастрычніку ў Гродне. А для гасцей Фестывалю нацыянальных культур, які пройдзе ў абласным цэнтры 4 — 6 чэрвеня бягучага года, “Зараніца” падрыхтавала спецыяльную “літоўскую” праграму, куды ўваходзяць як беларускія, так і літоўскія народныя песні.

Валянціна ДРАБЫШЭўСКАЯ,
старшыня Радунскага
грамадскага аб’яднання
літоўцаў “Гінтарас”.

— Арцём, што складаней: навучыцца самому ці навучыць кагосьці? У вас гэта некаторы час адбывалася паралельна: вы вучыліся ў магістратуры і адначасова выкладалі...

— Гэтыя працэсы насамрэч узаемазвязаны, я не падзяляю бы іх. Часцей, вядома, выкарыстоўваецца формула кшталту: век жыві — век вучыся. У музыцы гэтая жыццёвая ісціна набывае дадатковы сэнс: ты застаешся прафесіяналам да тае пары, пакуль працэс навучання, пастаяннага трэнінгу доўжыцца бесперапынна. Як толькі вырашаеш “адпачыць”, “праехацца” на колішніх навыках — гэта ўжо не прыпынак, а крок назад. Але ж многія добрыя вучні не ўмеюць займацца самастойна, як часам вы святляецца пасля заканчэння імі навучальнай установы. Без педагога яны ўжо не ведаюць, куды ім рухацца, не могуць самі падрыхтаваць новы твор, не ўмеюць кантраляваць сябе “збоку”. Таму галоўная задача педагога — навучыць свайго вучня быць выкладчыкам для самога сябе. Каб гэтага дасягнуць, трэба, на маю думку, уведзіць выкладанне ў практыку вучня як мага раней: дзеці самі павінны ўмець растлумачыць адно аднаму, чым ім спадабалася ці не спадабалася выкананне, як яго палепшыць. Дарэчы, у класах вялікіх педагогаў так было заўсёды. Індывідуальныя заняткі з вучнем ніхто не адмяняў, але там прысутнічаў ледзь не ўвесь клас гэтага выкладчыка, старэйшыя і малодшыя. Яны слухалі ігру адно аднаго, парады выкладчыка, звернутыя не толькі да іх асабіста, але і да іншых, выпрацоўвалі ўласныя меркаванні, уменне падзяліцца сваім вопытам, саму сістэму сваіх будучых стасункаў з калегамі розных узростаў.

Узгадаю і тыя традыцыі, што склаліся ў прыватнаўласніцкіх тэатрах Беларусі XVIII стагоддзя. Пры кожным з іх была свая “школа”, непарыўна звязаная з музычна-тэатральнай практыкай. Веды і навыкі набываліся, каб як мага хутчэй рэалізавацца на сцэне. Да таго ж, само навучанне было бліскім да так званай Бэль-Ланкастэрскай сістэмы: гэтыя ідэі тады літаральна луналі ў паветры, але на нашай нацыянальнай глебе, у тагачасных умовах прыгонніцтва, набылі адметнае ўвасабленне. Маэстра, запрошаны з-за мяжы, займаўся не з усім “патокам”, а з самымі адоранымі, абранымі з прыгонных сялян. Тыя, у сваю чаргу, ледзь паспеўшы навучыцца ў майстра, перадавалі свае веды астатнім — такім жа прыгонным сялянам, будучым артыстам. Пры гэтым іхнія ўласныя веды замацоўваліся, набывалі творчы кірунак, бо ў працэсе перадачы ўзбагачаліся ўласным досведам, творчым падыходам. Акрамя таго, гэта складала ўсе ўмовы для як мага больш хуткага фарміравання нацыянальнай школы, бо еўрапейскія веды “накладаліся” на багаты фальклорны вопыт і перадаваліся далей ужо ў такім “адаптаным”, “перакладзеным” на нацыянальную мову варыянце. Уменне такога “перакладу”, прыстасаванае да індывідуальных магчымасцей і асаблівасцей характару вучня, і ёсць, пэўна, талент педагога. І развіваць яго трэба змалку.

— Як вы лічыце, што з сучаснага межэжнага вопыту годнае перайманне?

— Мне вельмі даспадобы распаўсюджаня ў Еўропе адкрытыя рэпетыцыі. На іх таксама часта прадаюць білеты — куды больш танняя, чым на канцэрт. Але галоўная асаблівасць такой рэпетыцыі ў тым, што маэстра выходзіць на сцэну не проста збалансаванае гучанне ў новай для яго зале, а расказаць публіцы пра сябе ці свой калектыў, падрыхтаваную праграму. Дый уласна рэпетыцыіны працэс прыносіць слухачам вялікую карысць. Для аматараў гэта — папярэдняе знаёмства, якое дапамагае на канцэрце глыбей зразумець творы і іх выкананне. Для прафесіяналаў — дадатковы майстар-клас: ты назіраеш саму “творчую лабараторыю” майстра, заўважаеш, чаму ён аддае перавагу, да чаго імкнецца. Узяць тыя ж майстар-класы, распаўсюджаня ў замежжы Летнія акадэміі: чаму б не наладзіць іх правядзенне і ў

Адна з сямі прафесара

ШЫШКОВА

Таленавіты скрыпач Арцём ШЫШКОВ неаднойчы станавіўся героем артыкулаў “К”. А як жа іначай! Бо ён — лаўрэат шматлікіх міжнародных конкурсаў, стыпендыя і лаўрэат спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, удзельнік многіх прэстыжных фестываляў, канцэртуючы музыкант, які з сольнымі гастроямі пабываў у Бельгіі, Германіі, Нарвегіі, Польшчы, Фінляндыі, Францыі, Швейцарыі, іншых краінах свету. Творчых падзей на ягоным жыццёвым шляху столькі, што хопіць далёка не на адзін артыкул. Выхаванец Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і, раней, Рэспубліканскага каледжа пры ёй, ён змяніў статус навучэнца на выкладчыка гэтых адукацыйных устаноў. Гэтак жа летась з удзельніка майстар-класаў “Musica Mundi” ў Бельгіі “ператварыўся” ў прафесара гэтых самых курсаў. І ўжо год як удзельнічае ў інтэрнацыянальным “Ліпкінд-квартэце” (Беларусь, ЗША, Ізраіль, Японія). А літаральна днямі выпраўляецца ў Вену, каб прадоўжыць адукацыю ў аспірантуры тамтэйшага Універсітэта музыкі і выяўленчага мастацтва.

Беларусі? У нас ёсць цудоўныя выкладчыкі, нашы выканальніцкія школы карыстаюцца вялікім попытам. Калі да нас едуць замежнікі навучацца на стацыянары, у магістратуры, дык з не меншай ахвотай, думаю, наведвалі б і такія курсы. Зразумела, іх трэба добра арганізаваць, уключыць у гэты грошы, але і аддача будзе — і фінансавая, і творчая.

— Што асабіста вам далі Летнія акадэміі ў той жа Бельгіі? Вы ж ездзілі туды ажно чатыры гады запар: тры — як слухач, чацвёрты — як выкладчык. Дый сёлета вас туды зноў запрасілі “прафесарстваваць”...

— Не мяне аднаго, а ўсю нашу беларускую “каманду”. Увесь гэты час мы ездзілі туды ў такім складзе: кантрабасіст Станіслаў Анішчанка, піяніст Аляксандр Музыкантаў, віяланчэліст Аляксей Кісялёў і я. Дарэчы, ездзілі бясплатна — гэта быў знак прызнання нашай выканальніцкай школы. Бо ўдзел у Летніх акадэміях музыкантаў высокага ўзроўню спрыяе іміджу гэтых курсаў. Збіраецца звычайна каля 70-ці студэнтаў. Дзень распісаны з ранку да ночы. Здараецца, рэпэціруем і да апоўначы, і пасля апоўначы. Майстар-класы спалучаюцца з

фестывалем. Госці, якія прыязджаюць выступіць на фестывалі, даюць і майстар-класы. А некаторыя займаюцца з удзельнікамі штодзень цягам двух тыдняў. Акрамя ўласна ведаў, набываецца мабільнасць: новыя творы трэба вывучыць вельмі хутка — і паказаць іх на іспыце, каб лепшыя потым былі адабраны ў канцэрт. Да таго ж, даводзіцца граць разам з незнаёмымі табе музыкантамі розных нацыянальных школ, знаходзіць з імі ўзаемаразуменне — найперш у тым, як лепш выконваць прапанаваныя творы. Гэта не проста тэст на псіхалагічную сумяшчальнасць — так выпрацоўваюцца неацэнныя навыкі камернага музіцыравання.

— Але ж лічыцца, што часта змяняць выкладчыкаў немэтазгодна. Таму многія педагогі вышэйшага звяна — той жа Акадэміі музыкі — адначасова выкладаюць у сярэдніх і пачатковых навучальных установах — у тым жа лічэ пры Акадэміі. І гэта дазваляе найбольш паслядоўна “давясці” вучня да вяршыняў...

— Больш за тое: змяняць выкладчыка на раннім этапе навучання — часцяком значыць пачынаць усё спа-

чатку. Таму сёння такая ўвага надаецца пачатковаму музычнаму навучанню: туды ўсё больш накіроўваецца спецыяльна адукацыяй. Мне ў гэтым сэнсе пашанцавала: лепшага выкладчыка, чым Эдуард Кучынскі, і ўявіць сабе не магу. У дзяцінстве ж я займаўся ў яго жонкі, так што рэзкіх хістанняў ад адной метадыкі да другой у мяне не было. Калі ж вучань ужо ўмее даваць самастойныя ацэнкі, дык даведацца пра іншыя выканальніцкія і педагогічныя школы, сістэмы навучання заўсёды будзе для яго вельмі карысным. Па-першае, чым больш “вушэй” збоку — тым лепш: кожны зможа параіць табе нешта сваё. Твая ж задача — прыслухацца, ацаніць, што з гэтага табе падыдзе, а што, можа, і не. Па-другое, у гэтым і ёсць працэс эвалюцыі, развіцця: выбіраць лепшае і ўдасканальваць яго надалей. Каб выбраць, трэба спачатку пазнаёміцца.

— Самая, бадай, распаўсюджаная скарга музыкантаў — на адсутнасць у нас добрых інструментаў, вартых таго, каб прадстаўляць Беларусь на самых прэстыжных міжнародных форумах. Летась на Міжнародным фестывалі Юрыя Башмета вам і Уладзе Беражной, яшчэ адной выхаванцы Эдуарда Кучынскага, пашчасціла граць на калекцыйных скрыпках. Але гэта была — фестывальная акцыя. Што ж далей?

— У студзені па распараджэнні Адміністрацыі Прэзідэнта краіны і пры дапамозе нашага Міністэрства культуры мы з Эдуардам Кучынскім ездзілі ў Лондан: наведвалі адну з самых прэстыжных у свеце фірм, што займаецца рэстаўрацыяй інструментаў лепшых старадаўніх майстроў. Нам прапанавалі на выбар сем скрыпак, мы спыніліся на адной з іх. Так што хутка, спадзяюся, пытанне з яе набыццём будзе вырашана. Але з цягам часу можна было б пайсці і далей. Калекцыйныя скрыпкі сёння — яшчэ і ўдалы варыянт укладання грошай. Іх цана ўзрастае да 10-ці працэнтаў у год — гэта куды больш, чым пры ўкладанні грошай у тое ж золата. Да таго ж, каб добра захоўвацца, скрыпка не павінна адно ляжаць у футарале — на ёй трэба граць. Таму такія скрыпкі прадастаўляюцца ў карыстанне, а гэта — грошы за амартызацыю, вялікая страхоўка. Іншымі словамі, не горшы варыянт фінансаванага абароту. Азіяцкія банкі гэта ўжо ўцямілі і пачалі рабіць на інструментах прыбытак. У нас жа пакуль такая форма не распаўсюджана.

— Можна, яшчэ і таму, што нашы музыканты канцэртуюць радзей за тых жа расійскіх? Ці часта, да прыкладу, наша публіка можа пачуць ігру Арцёма Шышкова? Так, вы саліруеце. Ды не так часта, як гэтага хацелася б не толькі мне, але і ўсім аматарам музыкі. На іншых канцэртах ажно распач бярэ: запрашае гастралёра, які мае гучнае, авяянае славай імя, але ўжо страціў былую “спартыўную” форму, а за гэтыя ж грошы можна было б даць магчымаму выступіць дзесятку нашых маладых салістаў, якія граюць куды лепш за яго!

— Разумею вас, але і тут зруч — відавочныя. Пагадзіцеся, нашы музыканты сёння куды часцей радуецца публіку, чым яшчэ некалькі гадоў таму. У філармоніі ёсць асобны абанемент, у канцэртах якога з лепшымі аркестрамі краіны саліруюць адно юныя музыканты. Але пагаджуся: навучэнцы, да прыкладу, каледжа пры Акадэміі музыкі маюць для гэтага больш магчымасцей, чым... студэнты самой Акадэміі, бо адпаведнага “кансерваторскага” абанемента няма. А, між тым, сёння ў свеце ўсё большую перавагу пры станаўленні творчай кар’еры музыканта пачынаюць аддаваць не выканальніцкім конкурсам, а менавіта канцэртным турам. Можна, трэба і нам прыслухацца да гэтай сусветнай тэндэнцыі? Паверце, яна мае рацыю.

Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Класіка і...

Крыху больш чым праз месяц прэстыж таленавітых выканаўцаў класічнай музыкі будзе абараняць Іван Карызна на міжнародным конкурсе “Eurovision Young Musicians”.

Беларуская дэлегацыя накіруецца ў Вену 7 мая. Пра гэта паведаміла выканаўчы прадзюсер Першага канала Белтэлерадыёкампаніі Алена Філатова.

18-гадовы Іван Карызна атрымае ад укацыю ў Парыжскай вышэйшай нацыянальнай Кансерваторыі музыкі і танца, там жа ён і самастойна рыхтуецца да конкурсу. 8 і 9 мая абудуцца паўфіналы, дзе з 15 удзельнікаў будуць адабраны сямёра музыкантаў, а 14 мая апошнія выступяць у фінале. Калі наш выканаўца трапіць у фінал, то ў яго выкананні прагучыць Трэцяя частка Канцэрта Йозефа Гайдна “C dur”.

Аматары класікі таксама маюць магчымасць пабачыць выступленне Івана Карызны 20 красавіка ў тэлэфіры ў канцэрце пад назвай “Мінск — Вена. Фінал дзевяці”, які нядаўна прайшоў у Белдзяржфілармоніі. На ім нашы канкурсанты выканалі кампазіцыі пад акампанемент Сімфанічнага аркестра Белтэлерадыёкампаніі.

Дарэчы, актыўна вядзецца падрыхтоўка і да дзіцячага “Еўрабачання-2010”. На гэтым тыдні юныя спевакі мелі апошняю матчамасць падаць заяўкі на ўдзел у Нацыянальным дзіцячым конкурсе “Песня для “Еўрабачання”. Як паведаміла выканаўчы прадзюсер тэлеканала “ЛІД” Людміла Барадзіна, актыўна праявілі сябе дзеці з усіх рэгіёнаў краіны.

Прынашэнне духоўнасці

Вялікадню быў прысвечаны канцэрт “Духоўныя прынашэнні”, цалкам складзены з беларускіх твораў, сярод якіх былі аж тры прэм’еры.

Сімвалічна, што хор Акадэміі музыкі выступіў у ДМШ № 10 імя Я.Глебава, славамі традыцыямі супрацоўніцтва з Беларускім саюзам кампазітараў.

Узнёсла-пранізлівы “Анёл” Андрэя Бандарніка быццам асвятліў дарогу да публікі астатнім творам. А наступныя тры аўтары ўпершыню звярнуліся да духоўнай харавой музыкі. Самым складаным, як прызналася кіраўнік хору, лаўрэат міжнародных конкурсаў Інэса Бадзяка, аказалася маштабная “Песня Песняў цара Саламона” Сяргея Янковіча. Мудрагелістая поліфанічная фактура, незвычайныя акордавыя спалучэнні з мяккімі па ўспрыманням дысанансамі, агульнае развіццё — усё было накіравана на амаль зрокавыя кульмінацыйныя вобразы “пчаткі на срцы” і “Боскага полямня”.

Уладзімір Каральчук у “Апошній малітве Хрыста” быццам пераплёў харавымі стогнамі-аплакванымі сучасную мелодыку рэчытацыйнага плана. Элементы старадаўніх песняспеваў, тонкія фальклорныя павывы, сучаснае голасавядзенне і амаль класічныя гармоніі сталучыў у “Двух малітвенных настроях” Віктар Войцік. Не ўпершыню ўразілі вельмі “стыльныя”, строга вытрыманыя ў чорна-белай графіцы, Тры хоры “Споведзь” Вячаслава Кузняцова. Глыбінны філасофскі сэнс тэстаў Льва Талстога, дакладна прачытаны кампазітарам, быў падкрэслены выкананнем. Асабліва відавочна гэта было ў трэцім хоры, дзе унісоны быццам сімвалізавалі веру, адзінства. А тое, што дыржыраваў гэтым творам уладальнік Першай прэміі конкурсу імя В.Роўцы, пяцікурснік БДАМ Даніла Франтаў, быццам працягнула нітачку пераемнасці ад вялікага маэстра.

А цыкл “Родныя вобразы”, напісаны паводле вершаў Янкі Купалы і Якуба Коласа ў 1983 годзе, ужо тады стварыў Мікалаю Літвіну імідж выдатнага харавога кампазітара. Але, мабыць, толькі цяпер мы адчулі такую “акварэльную” поліфанію ў 1-й частцы. Сакавітую гуаш — у 2-й. Накладанне шэракарычневых мазкоў алею ў рэдкім праблісканнем ярка зялёнага — у 3-й. Пастэль, тэмперу — у 4-й. Застылае шкло на кераміцы — у 5-й. Вітражную тэхніку — у 6-й.

Н.Б.

Свята Вялікадняя традыцыя не абыходзіцца без падарункаў у выглядзе фарбаванага яйка, якое яшчэ ў старажытнай міфалогіі лічылася сімвалам Сусвету і зараджэння ў ім жыцця. Паводле вераванняў, такое яйка знесла птушка Фенікс. Звычай жа дарыць на Вялікідзень менавіта чырвонае яйка бярэ свае вытокі ад апостальскіх часоў: у хрысціян пафарбаванае ў чырвоны колер яйка сімвалізуе пралітую Хрыстом кроў, а, у сваю чаргу, бялок — Уваскрэсенне Госпада.

вінна было спрыяць урадлівасці і развіццю гаспадаркі.

Выкарыстоўвалася велікоднае яйка таксама ў санітарна-гігіенічных, касметычных і кулінарных мэтах. І хоць эфектыўнасць пэўных сродкаў дагэтуль не пацверджана, але ў даўніну гаспадыні былі перакананы ў неабходнасці заторкваць шкарлупіннем усе шчыліны жылта, “каб не пладзіліся прусакі і блашчыцы”. Таксама быў звычай мыцца вадой, у якой знаходзіліся яйкі, каб увесць год быць румяным. На такой вадзе хто-ніхто з гаспадынь мог замясіць і цеста.

Апрача гэтага, былі і больш значныя ўласцівасці асвечанага ў царкве велікоднага яйка. Лічылася, што яно магло прыпыніць стыхійнае бедства. Напрыклад, калі ў хату цэліла маланка, дык утаймаваць пажар маг-

паходжання. Касцяное яйка, што давялося знайсці пад час раскопак у Слуцку, мае наступныя памеры: яго даўжыня складае 48 мм і памеры дыяметр (у найбольш шырокай частцы) — 34 мм. Гэта прыкладна адпавядае сённяшнім стандартам як “Д-2”.

Яйкі, якія вырабляліся з гліны, бытавалі ў Старажытнай Русі пераважна ў XI — першай палове XII ст. Іх прынята называць пісанкамі. Уся паверхня такіх як пакрывалася бурчорным, буро-карычневым або цёмна-зялёным колерамі. На паліву наносіўся арнамент геаметрычнага або расліннага ўзору. Выконваліся гэтыя хваляпадобныя палосы жоўтым, белым, зялёным, радзей — карычневым колерамі. У Беларусі такія яйкі выяўлены ў раскопках Брэста, Ваўкавыска, Гродна, Лукамля, Мсціслава, Турава.

Вялічка...

з Віцебскага замка

Відарыс Замкавай гары на акварэлі Юзэфа Пешкі.

Глінянае, паліхромнае яйка-пісанка XII ст. з раскопак у Брэсце.

Цікавы і яшчэ адзін тып велікодных як — створаных з фарфору. Яны пачалі вырабляцца ў XVIII ст. Да прыкладу, адно з такіх знойдзена ў 2002 годзе пад час расчыткі рэчышча Свіслачы.

Пісанкі, або маляванкі, вырабляюць і з натуральных курыных як. Найбольш пашыраны спосаб аздаблення апошніх — гэта васкаванне. Для гэтага яйка з папярэдне нанесеным спецыяльнай бляшанай леечкы (шпількай, цвіком) васковым узорам фарбавалі ў растворы натуральных (шалупінне цыбулі, кара дрэў, адвары траў) ці штучных фарбавальнікаў. На каляровым фоне атрымліваўся белы ўзор — у тых месцах, якія былі пакрыты воскам і не прапусцілі фарбавальнік. Каб атрымаць паліхромны ўзор, яйка паслядоўна апускалі ў розныя фарбавальнікі — ад светлых да цёмных, кожны раз наносіўшы новы ўзор з воску.

У адпаведнасці з этнаграфічнымі апісаннямі, вядома, што на Беларусі пераважала аднатонная афарбоўка ў чорны, чырвоны, радзей — зялёны, жоўты і іншыя колеры. Характар малюнка, у якім былі адлюстраваны старажытныя сімвалічныя матывы, залежаў ад спосабу нанясення васковага ўзору. Накрапанне воску з дапамогай шпількі давала элементы ў выглядзе расцягнутых кропелек, з якіх кампанаваліся кругі-разеткі, кветкі, ланцужкі, паяскі, стылізаваныя заморфныя і антрапаморфныя малюнкi. Спецыяльным прадметам наносілі прамыя і хвалістыя паяскі ўздоўж і ўпоперак яйка, дзялілі яго паверхню на два, чатыры, восем палёў, дзе малявалі ўзоры ў выглядзе ялінкі, стылізаваных зо-

Што можа... яйка?

Паводле легенды, складзенай у Сярэднявеччы, узнікненне звычайна дарыць чырвонае яйка прыпісваюць Марыі Магдаліне — першай, хто ўбачыў Хрыста ўваскрэслым. Яна з’явілася для Евангельскай пропаведзі ў Рым. У тыя часы было прынята, калі хто прыходзіў да імператара, падносіць яму падарункі. Заможныя прыносілі каштоўныя рэчы, а бедныя — хто што мог. Марыя Магдаліна не мела падарункаў, акрамя веры ў Збавіцеля. І яна працягнула імператару Тыберыю курынае яйка з воклічам: “Хрыстос уваскрэс!” Імператар выказаў сумненне ў пачутым, заўважыўшы, што ніхто не можа ўваскрэснуць з памерлых і што ў гэта вельмі цяжка паверыць, як і ў тое, што белае яйка можа стаць чырвоным. Але не паспеў Тыберый дагаварыць, як яйка пачырванела. Уражаны, ён прамовіў: “Сапраўды ўваскрэс!”

У Беларусі велікодныя яйкі неаднаразова выяўляліся пад час археалагічных раскопак. У прыватнасці, у Верхнім замку Віцебска ў напластаваннях XIV — XVI стст. сустракаліся кавалачкі шкарлупіння папулярных атрыбутаў Вялікадняя. Але трэба заўважыць, што фарбаваныя яйкі, акрамя новай, хрысціянскай традыцыі, захоўвалі ў рытуальных дзеяннях усходніх славян, а пазней — і беларусаў, старадаўні язычніцкі пласт абраднасці, вытокі якога фарміраваліся яшчэ ў часы агульнай індаеўрапейскай супольнасці. У старажытных славян яйка атаясамлівалі са зброяй грознага сонечнага бога Каляды. А ў некаторых выпадках яйка па сваім уздзеянні прыраўноўвалася нават да маланкі.

Сімвал фарбаванага велікоднага яйка цесна звязаны з магіяй урадлівасці, у тым ліку з вясеннімі язычніцкімі святамі. Да прыкладу, напярэдадні палявых работ яйка клалі ў зерне, падрыхтаванае на сяўбу. У час жа самой сяўбы па полі раскідвалі шкарлупінне велікодных як. Качалі іх па руні, каб паспрыяць росту збажыны. Сеючы лён, яйка падкідвалі высока ўгару і голасна прамаўлялі: “Каб мой лён вырас такі высокі, як ты ўзляцела! Каб на маім полі лён быў такі густы, што не будзе пустога месца, як у яйку!” Знаходзіла сваё месца яно і ў магічных дзеяннях садавода і пчаляра. Садавод закопваў велікоднае яйка ў садзе, а пчаляр клаў яго ў пчалынік, што, згодна з павер’ем, па-

ло кінутае ў полымя яйка. Яно ж магло і папярэдзіць няшчасці. Для гэтага пры ўзвядзенні новага жылта адзін з сімвалаў Вялікадняя клалі пад кут хаты.

Да сённяшняга дня вядомы і рытуал з выкарыстаннем велікодных як, звязаны з ушанаваннем памяці памерлых родзічаў. Ва ўсіх рэгіёнах Беларусі на Радаўніцу фарбаваныя яйкі пакідалі на курганах і магілах, крыжападобна каталі іх там, што лічылася сродкам часовага, хаця і сімвалічнага, ажыўлення нябожчыкаў.

...І мастацтва фарбаваных муляжоў

Поруч з натуральнымі (курынымі, гусінымі, а дзе-нідзе — галубінымі і нават лебядзінымі) велікодныя яйкі выразалі з дрэва, косці, каменя, выраблялі з гліны, фарфору, шкла, крышталю. Так, драўляныя яйкі XIII — XIV стст. выяўлены ў Брэсце, а драўлянае яйка XVII ст. — у раскопках Мінска на Нямізе ў 2002 г.

Трэба зазначыць, што драўляныя яйкі распісвалі часцей за ўсё майстры-іканапісцы фарбамі натуральнага расліннага паходжання. Да таго ж, для роспісу ўжываліся срэбра і золата. Яйкі, выразаныя з мяккага каменя, знойдзены ў Брэсце і на гарадзішчы Маскавічы Браслаўскага раёна. Апошняе мае і схематычную дэкарацыю ў выглядзе ялінак, нанесеных на яго паверхню.

Досыць часта сустракаюцца пад час раскопак касцяныя яйкі. Яны знойдзены ў Лукамлі, Давыд-Гарадку, Слуцку, Мсціславе і Полацку. Пры гэтым, датуецца яны пераважна XII ст. Цікава, што своеасаблівым эталоном для памераў як, якія выразаліся з дрэва і косці, былі экземпляры натуральнага

Велікодныя пісанкі беларусаў.

рак, завіткаў. Радзей бытавала гравіраванне — прадрапванне белага контурнага ўзору на каляровым фоне. Тонкі графічны малюнак складаўся з геаметрычных і стылізаваных раслінных матываў, уключаў подпісы з пажаданнямі.

Леанід КАЛЯДЗІНСКІ,
кандыдат гістарычных навук,
археолог

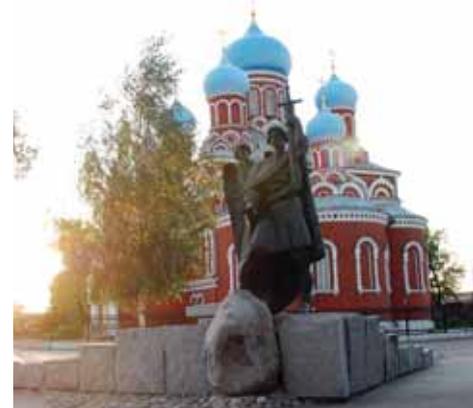
З пошты “К”

Царква з “маячкамі”

Свята-Уваскрэсенскі кафедральны сабор у Барысаве — сапраўдная архітэктурная “перліна” не толькі райцэнтра, але і ўсёй Міншчыны. Нездарма паводле абласной інвестыцыйнай праграмы на аднаўленне гэтай старажытнай царквы сёлета выдаткавана каля мільярда рублёў. А ўвогуле з 2007 па 2009 гг. на гэтым аб’екце асвоена паўтара мільярда рублёў.

Блакітныя купалы гэтай царквы, пабудаванай яшчэ ў 1874 г., здаецца, так і імкнуцца да нябёсаў. Над стварэннем гэтага архітэктурнага чуда працавалі муляры з Івянца, а для афармлення інтэр’ераў былі запрошаны віленскія мастакі Елішэўскі і Трутнеў.

— Праект сабора распрацаваў рэктар пецяярбургскай Акадэміі мастацтваў Л.Бенуа, — кажа спецыяліст аддзела культуры Барысаўскага райвыканкама Валерый Прышчэпа. — Сабор унікальны тым, што ў час яго пабудовы расійскімі царамі Аляксандрам II і Аляксандрам III было загадана браць за ўзор помнікі царкоўнага дойлідства Масквы і Яраслаўля XVI — XVII стст. Лічылася, што менавіта гэтыя царквы, у ад-

Свята-Уваскрэсенскі сабор у Барысаве.

розненне ад візантыйскіх, сапраўды з’яўляюцца расійскім узорам, развіццё якога было спынена Пятром I і таму павінна вярнуцца ў царкоўнае будаўніцтва. Узорам такога будаўніцтва з’яўляецца і сталічны Кафедральны сабор.

На падыходзе да храма мяне чакаў іерэй Канстанцін Логіс — клірык Свята-Уваскрэсенскага сабора. Задала пытанне святару пра сімваліку храма: у яго аздабленні пераважаюць белы і чырвоны колеры.

— Чырвоны колер, — адказаў мне айцец Канстанцін, — сімвалізуе радасць Уваскрэсення Хрыстовага, а ў дні памяці пакутнікаў — колер іхняй крыві. Як вядома, Велікоднае богаслужэнне распачынаецца святарамі ў белым адзенні, што абазначае святло, якое асвятляла труну Ісуса Хрыста пры яго Уваскрэсенні. Аб гэтым і сведчыць белы колер у аздабленні храма.

Услед за айцом Канстанцінам падымаюся па вузенькай вітой лесвіцы ўгару, пад скляпенні храма. У мяне займае дух, а для айца Канстанціна — гэта звычайная штодзённая практыка. І вось чаму.

— Тут усталяваны аўтаматычныя “маячкі”, — тлумачыць ён мне, — а з іх дапамогай можна ўбачыць, ці не павялічыліся расколіны ў сценах сабора. Таму штораніцы я перш-наперш накіроўваюся сюды, бо хвалюся і перажываю за лёс сваёй царквы.

Расказаў айцец Канстанцін і пра тое, чаму храм пачаў раптам разбурацца. Аказваецца, царква была ўзведзена ў забалочанай мясцовасці. Для таго, каб фундамент быў трывалы, у яго ўбілі 580 драўляных паляў з варанага дуба: гэты матэрыял не распадаецца, калі знаходзіцца ў вільготным асяродку. Але за савецкім часам, калі горад разбудоўваўся, мясцовасць храма была асушана, былі пракладзены дрэнажныя сістэмы. Драўляныя палі пачалі гніць і зрабіліся непрыдатнымі.

Свята-Уваскрэсенскі кафедральны сабор цікавы яшчэ і тым, што ён мае дзевяць купалаў — менавіта столькі існуе анёльскіх чыноў. Першы з іх прысвечаны серафімам, якія палымнеюць любоўю да Бога, другі — херувімам, што дораць прамудрасць і асвету. Трэці анёльскі чын — прастолы — носяць Бога і служаць Ягонаму правадзю. Гаспадарства (чацвёрты) вучаць людзей гаспадарыць над сваёй воляй. Боскую волю выконваюць сілы (пяты чын), а ўлады (шосты) засцерагаюць людзей ад спаку. Семі чын — пачаткі, ён валадарыць над анёламі, восьмы — архангелы, што з’яўляюцца дабравеснікамі. Апошні, дзевяты чын — анёлы, якія асабліва блізкія да людзей і ахоўваюць вернікаў.

Аляксандра БАГДАНОВІЧ

Міхаіл Іосіфавіч Мікешын... Выдатны скульптар, таленавіты жывапісец, рысавальшчык і ілюстратар. “Рускі мастак” — так скрозь і ўсюды ў яго біяграфіях сказана пра гэтага чалавека, а ўспаміны і пісьмы Мікешына, дзе ён часта згадвае сваю радзіму — Беларусь, даўно сталі бібліяграфічнай рэдкасцю. “Вас-тру сваю зброю — аловак — і зноў хачу славіць сваю “Эльвіру”, сваю радзіму — Беларусь”, — піша ён. Эльвіра — імя ад назвы германа-скандынаўскіх духаў, эльфаў, якія ў старажытнасці шанаваліся як сімвал урадлівасці. І яшчэ: “1812-ы год у нас, у Беларусі, назвалі спустошаным годам, і, сапраўды, для нашага роду Мікешыных гэты год сцёр дабрабыт нашай сям’і”. Альбо: “Каля 15 гадоў таму (Гэта 1865 г. — Б.К.) мне давялося быць на радзіме, у Беларусі...” Дарэчы, і сюжэт першай значнай карціны М.Мікешына “Лейб-гусары ля вадапою” цалкам — з беларускага жыцця: пра тое, як бравыя вусатыя кавалеры, што спыніліся ля калодзежа, каб напіць коней, сустракаюцца са зграбнымі беларускімі дзяўчатамі-пастушкамі. Гэтыя, усхваляваныя гусарскімі заляцаннямі, кабыты апрануты ў прыгожыя сукенкі, расшытыя беларускімі арнаментам. З любоўю адлюстраваны і беларускі калодзежны “журавель”, і гладка абчасаныя, выдзеўбаныя з дубу ночвы, і старая сялянская хата на заднім плане, і свойская жывёла...

Б.Вілевальдэ. “Адкрыццё помніка “Тысячагоддзе Расіі”.

“Хачу славіць сваю радзіму — Беларусь...”

Блаславенне на прафесію

...Міхаіл Іосіфавіч нарадзіўся 21 лютага 1835 года ў вёсцы Максімаўка Рослаўскага павета Смаленскай губерні (з XV стагоддзя да пачатку XX-га Смаленскі край у асноўным з’яўляўся этнічна беларускай тэрыторыяй, якая ўваходзіла ў склад Расійскай імперыі). “Нарадзіўся я ў павеце і да васьмігадовага ўзросту працітаў там на ўлонні прыроды бацькоўскай, а як прыйшоў час мяне вучыць, дык усе мы і пераехалі на жыццё ў наш гарадскі дом (У Рослаў. — Б.К.), — піша ў сваіх успамінах Мікешын. Яго маці Ганна Дзмітрыеўна паходзіла з беларуска-польскага роду Барташвіч-Адалянскіх і выхоўвалася ў адным з найлепшых інстытутаў для дзяўчат у Варшаве. На адным балі яе заўважыў сам імператар Напалеон Банапарт і, уражаны яе прыгажосцю, падарыў чайную ружу і пальчаткі. Гэтыя пальчаткі і прах той ружы яна да канца жыцця захоўвала ў шкатулцы, якая перайшла сыну. Пасля пераезду Ганны Дзмітрыеўны ў 1812 годзе ў Рослаў з ёй узяў шлюб Іосіф Ягоравіч Мікешын, беларускі партызан Рослаўскай коннай дружыны, якая змагалася з французамі ў наваколлі Рослава і суседніх магільёўскіх мясцін. Пад вёскай Крывалес ён быў моцна паранены ў плячо шабельным ударам і доўга лячыўся ў Смаленску. Аднак Міша больш за ўсё любіў дзедка Дзмітрыя Андрэвіча, калісьці віртуознага фехтавальшчыка, “атэіста, вальтэр’янца і вальнадумца”; зляпіў з гліны галаву дзедка перад самай яго смерцю і атрымаў ад старога блаславенне на прафесію мастака.

Сваё свядомае жыццё будучы скульптар пачынаў у пачатковым народным вучылішчы ў Рославе. Бацька яго ў гэты час быў саляным прыставам у гэтым “правінцыйным беларускім павеатавым гарадку”. Схільнасці да малявання ў юнака праявіліся вельмі рана. Сам Міхаіл Іосіфавіч успамінае так: “Пісаць маслянымі фарбамі я пачаў яшчэ дома, у вёсцы, пад першапачатковым кіраўніцтвам вандроўнага ікананісца Ціта Андроніча. Гэты міль, вясёлы і заўсёды падвыпіўшы дзядок навучыў мяне, як прыгатаваць і церці масляныя фарбы, ачышчаць і вярць каняплянае масла, грунтаваць палатно і нават рабіць драўляныя падрамнікі...”

Карціна, набытая імператарам...

Пасля заканчэння вучылішча Міхаіл працаваў чарчэжнікам на будаўніцтве Маскоўска-Варшаўскай шашы. Вось тут яго і заўважыў начальнік канторы па будаўніцтве магістралі А.А. Валяроўскі. Ён за свой кошт прывёз Мікешына ў Санкт-Пецярбург, дзе 16-гадовы юнак быў прызначаны ў батальён клас жывапісу прафесара Багдана Паўлавіча Вілевальдэ Акадэміі мастацтваў (1852 год).

Вучоба ішла вельмі паспяхова. Мікешын піша тую самую карціну аб конных гусарах і атрымлівае за яе Малы сярэбраны медаль. Больш за тое: яе набывае з выстаўкі сам імператар. Потым былі медалі рознай вартасці і, нарэшце, за жывапісную кампазі-

М.Мікешын. “Лейб-гусары ля вадапою”.

цыю “Ад’езд графа Толлі ў Магдэбург”, — Вялікі залаты медаль, які даваў яму права на шасцігадовае знаходжанне ў творчай камандзіроўцы ў Еўропе за кошт дзяржавы і, канешне ж, званне класнага мастака I ступені.

Узлёт “рамантычнага гісторыка”

Але якая там Еўропа! Вясной 1859 года (ужо пасля заканчэння Акадэміі) Мікешын са сваімі найбліжэйшымі сябрамі Віктарам Гартманам (архітэктарам) і земляком з Беларусі (з Віцебшчыны) Іванам Шрэдрам вырашылі на свой страх і рызык прыняць удзел у дзяржаўным конкурсе на лепшы праект помніка “Тысячагоддзе Расіі” для ўзвядзення яго ў Ноўгарадзе. Конкурс быў аб’яўлены ў сувязі з наступнай памятнай датай: 1000-годдзе запрашэння Рурыка на княжанне — так абвешчала пастанова Камітэта міністраў Расіі аб стварэнні помніка ў Ноўгарадзе, куды, па легендзе, быў закліканы вараг. Агучылі і праграму, у якой павінны прадставіць у скульптурных групах шэсць перыядаў гісторыі Расіі. Тэрмін выканання праектаў — 1 лістапада 1859 года. Вось утрох — Мікешын, Шрэдр і Гартман — і ўзяліся, на першы погляд, за безнадзейную справу, калі ў конкурсе ўдзельнічаў, скажам, сам прафесар і член Савета Акадэміі, знакаміты Пётр Клодт — аўтар бронзавых коней на Анічкавым мосце! Ды і Мікешын — “чысты” жывапісец, які ніколі раней, калі не лічыць юнацкія “эксперыменты”, сур’ёзна лепкай не займаўся, — нонсенс! Праўда,

за кароткі тэрмін яго трохі ў гэтым сэнсе вывучыў Шрэдр, вучань Мікалая Піменавы, дарэчы, былы карнет лейб-гвардыі ўланскага палка. І, па праўдзе кажучы, ён — амаль што раўнапраўны сааўтар Мікешына, бо “працаваў, не ведаючы адпачынку, забываючыся пра сон, і выканаў адказнае даручэнне з гонарам”. Але Мікешын ёсць Мікешын: ён быў натхняльнікам, арганізатарам і скульптарам у адной асобе. Да таго ж, у яго было асаблівае кампазіцыйнае і стылістычнае чутцё — чутцё “рамантычнага гісторыка”.

На конкурс было прадстаўлена 52 праекты. У выніку Другая прэмія была падзелена паміж акадэмікам Гарнастаевым і архітэктарам Анціпавым, а Першую, у суме аж 4000 рублёў, конкурсны Савет пры Акадэміі прысудзіў Мікешыну. Так раптоўна і на ўсё жыццё Міхаіл Іосіфавіч стаў скульптарам, і на жывапіс яму давялося забыцца.

Хто на пастаменце?

Помнік было вырашана стварыць з бронзы і адкрыць яго 26 жніўня 1862 года. Будаўніцтва праводзіла Галоўнае ўпраўленне шляхоў зносін і публічных будынкаў, якое заказала Мікешыну і Шрэдру гіпсавую мадэль у адну пятую частку натуральнай велічыні. Апошні тую мадэль і зрабіў. Потым Шрэдр з Мікешыным, таксама з гіпсу, выканалі ўсё ў натуральны памер. І праз чатыры гады, пад гом гармат і бой барабанаў, гранд’ёзны помнік быў адкрыты.

Для Расіі гэтая падзея была надзвычайнай: та-кога манумента па сваіх маштабах і дзяржаўнай ідэ-

І.Рэпін. “Партрэт М.Мікешына”.

алагічнай накіраванасці яшчэ не існавала ў манументальнай пластыцы. Помнік, пакліканы “благавестить потомкам о героическом прошлом России”, уяўляе з сябе гіганцкі 400-пудоўны шар-дзяржаву на звонападобным пастаменце. Навокал дзяржавы — шэсць скульптурных груп. Агульная вышыня помніка — 15,7 метра (вышыня п’едэстала — 6 метраў, фігура — 3,3 метра, крыжа — 3 метры), дыяметр гранітнага пастаменту — 9 метраў, а ўся акружнасць гарэльефа — больш за 26 метраў! Трэхузроўневыя скульптурныя выявы прысвечаны выдатным падзеям у гісторыі Расіі і людзям, якія вяршылі гэтыя падзеі, зразумела, адпаведна з афіцыйнай гістарыяграфіяй таго часу. Тут — і закліканне варагаў на Русь, і Хрышчэнне Русі, і барацьба з татара-манголамі, і заснаванне Расійскай імперыі, і шмат што іншага. У ніжняй частцы манумента размешчаны фрыз, на якім — гарэльефы з вобразамі звыш сотні гістарычных асоб. Унутры кожнага з чатырох раздзелаў фрыза персанажы пададзены ў храналагічным парадку. Гэта — асветнікі (ад Кірылы і Мяфодзія да Феафана Пракаповіча і Георгія Каніскага), дзяржаўныя людзі (ад Яраслава Мудрага і Уладзіміра Манамыха, Гедыміна, Альгерда, Канстанціна Астрожскага і Вітаўта да Аляксандра I і Мікалая I), военачальнікі і героі (ад Кутузава да Нахімава і Платова), вялікія пісьменнікі, музыканты і адзін мастак (Карл Брулоў). Праўда, чамусьці з спіса былі выключаны пэрт Аляксей Кальцоў, дыпламат і публіцыст Дзмітрый Кантэмір, адмірал Фёдар Ушакоў, архітэктары Андрэй Вараніхін, Андрэян Захараў, Васіль Бажэнаў і Матвей Казакоў. Адбыўся скандал з прычыны выключэння са спіса Тараса Шаўчэнкі. Дарэчы, адсутнічае вобраз Івана IV. Гэта зразумела: яго крутыя апырчкі ў 1570 годзе ўчынілі ў Ноўгарадзе такую разню, якую свет не бачыў... Мадэль усяго скульптурнага пояса зрабілі Мікешын і Шрэдр, а 10 вялікіх статуяў вылепіў непасрэдна Шрэдр (потым ён жа выканаў і бюст графа А.Р. Арлова для мікешынскага помніка Кацярыне II у Пецярбургу). Цікавая заўвага выдатнага крытыка Уладзіміра Стасава: “Мікешын унёс самую лёгкую дозу ўласнай творчасці, усё астатняе зроблена іншымі мастакамі. Ён вельмі любіў карыстацца працай таварышаў і сяброў. Як вядома, уся скульптурная частка створана Шрэдрам, Чыжовым, Лавярэцкім, Залеманам...” Магчыма і так, але гэта зусім не змяншае заслугу Мікешына, як галоўнага творцы і “ідэолага” гэтага найскладанейшага скульптурнага ансамбля.

Пра складаны лёс іншых помнікаў Мікешына, пра яго паездкі на радзіму і стварэнне цудоўных маляўніцых пра жывапісчыкаў чытайце ў адным з наступных нумароў “К”.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастацтва Беларусі
XII — XIX стст.
■ Мастацтва Беларусі
канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі
XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастацтва краін
Усходу XV — XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй
і Цэнтральнай
Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу,
скульптуры, графікі
мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
■ Выстаўка "Служкі паясы".
■ Выстаўка "Накіды і
малюнкі рускіх
мастакоў XIX — XX стст."
■ Выстаўка твораў
"Нармандыя ў жывапісе".
■ Выстаўка твораў
Леаніда Баразны.
■ Выстаўка "Мастакі
Мірскаму замку.
Працяг традыцый".

Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка
"Евангельскія
і біблейскія сюжеты
ў італьянскай гравюры XVIII
ст."

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Пастаянная
экспазіцыя.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Майстар-клас
па велікоднай
малеванцы.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.:
(8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная
экспазіцыя.
■ Выстаўка
"Свет дзяцінства. Рускі
жывапіс XIX —
пачатку
XX стст."

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва
ў гарадской культуры
XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII
стст. у партрэтах і
геральдыцы".
■ "З крыніц
адвечнай прыгажосці".
Выстаўкі:
■ "Экспануецца
ўпершыню".
■ "Ваенна-гістарычная
мініяцюра".
■ "Цёплае дрэва —
халодны метал".

экспазіцыя "Якуб Колас.
Жыццё і творчасць".
■ Выстаўка
"Ты — мая радаць,
маё летуценне...".
■ Тэатралізаваная экскурсія
па паводле казак Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск, вул. Янкі
Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя
"Жыццё і творчасць
Янкі Купалы".
■ Выстаўка
твораў
дэкаратыўна-
прыкладнага мастацтва
"Песня
сонцу...".
■ Цыкл музейна-
педагагічных заняткаў
з элементамі тэатралізацыі
"Дзядзька Янка, добры
дзень!".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ Праект "Бітва за
Беларусь. Верасень
1943 г. — ліпень 1944 г."
Выстаўкі
■ "Беларусь. Рэха вайны ў
памяці пакаленняў".
■ "Беларусь на старых
паштоўках канца XIX —
пачатку
XX стст."
■ "Мінск падарожжа ў часе".
■ "Халодная зброя".
■ Выстаўка карцін Алега
Высоцкага "Сусвет:
заслона падываецца...".

**"Загадкавыя фантазіі
мора" (грот палаца).**

■ Экспазіцыя, прысвечаная
дзяржаўнаму
дзедзю СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя археалагічнай
калекцыі.
Вежа палаца
Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная
экспазіцыя "Уладальнікі
Гомельскага маёнтка
Румянцавы і Паскевічы".
■ "Па гарадах і краінах".
■ "Азія... Загадкавая,
містычная, знікаючая".
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Свет звяроў
Гомельшчыны".
■ Працуе куток жывых
экзатычных рэптылій.
Зімовы сад

пнеўматычны цір.
■ У выставачнай зале:
**выстаўка новых
паступленняў
з фондаў
музея.**

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

■ Выстаўка
"Веснавыя
плыні".
■ Выстаўка
жывапісу
віцебскіх
мастакоў
"Фактура".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац
Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

■ Выстаўка
"BY. DE".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152)
72 27 57.

■ Выстаўка
работ
беларускіх
мастакоў.

■ Выстаўка
работ
Сяргея
Цімохава
"Чары
ночы".

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.:
(8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

■ "Гаўрыла
Харпонавіч
Вашчанка".

Выстаўкі:
■ Выстаўка
экзатычных
і пеўчых
пушак.
■ Выстаўка
Аляксандра
Ісачова.
■ Выстаўка-продаж
твораў
вядзенага
мастацтва,
сувеніраў
і тавараў
для мастакоў.
■ Выстаўка
жывых
архідэй.

Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар —
Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Уладзімір ЗАМЯТАЛІН,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Аляксандр РАШЧУПКІН,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Рычард СМОЛЬСКІ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ
(намеснік
галоўнага рэдактара),
Пётр ОВАД
(адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНАВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілля СВІРЫН,
Антон СІДАРАЧКА.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Алена САБАЛЕУСКАЯ,
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

**Загадчык аддзела
фоталістрацыі —**
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66
(прыёмная)
(017) 286-07-97,
(017) 334-57-23
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-35
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзеяснасць
ЛВ №02330/0494414
ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у
рэдакцыю
паведлаюць сваё
прозвішча, поўнае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдання, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца работы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць
матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы.

© "Культура",
2010.
Індэкс 63875
Наклад 9284
Падпісана ў свет
01.04.2010 у 18.30
Замова 1561
РУП "Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

ISSN 1994-4780
9 771994 478007 1 0 0 1 4

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на газету "Культура" Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастацтва" Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 74958,
ведамасная падпіска — 749582.

НА МАЙ НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ 2010 ГОДА!

**■ Фотавыстаўка "Беларусь
запаведная".**

Дом-музей Із'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

■ Пастаянная экспазіцыя
"Гісторыя Із'езда РСДРП".
■ Выстаўка "Вузельчыкі
на памяць".

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск, вул.
Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Пастаянная
літаратурна-мемарыяльная

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:
■ "Васіль
Быкаў. Шлях,
вызначаны лёсам".
■ "Спадарожнікі
дзяцінства".
■ "Дарогамі жыцця".
■ "Кветкі
натхнення".
■ "Дзівосы на
далонях".
■ "Сімфонія
святла".

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:
■ "Прылады
пакарання
Сярэднявечча".
■ Выстаўка Д.Папова
"Паўднёвы вецер".
■ Выстаўка жывапісу
І.Саладоўніка "Магія
кропкі, магія пачуццяў".
■ Выстаўка-продаж бацьку
Вольгі Торапавай.
■ Выстаўка Андрэя Смаляка.
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".

МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная
ваенна-гістарычная
экспазіцыя.
■ Лакальная
экспазіцыя
ў санітарным
вагоне;
у партызанскай
зямлянцы.
■ "Музы
не
маўчалі".
■ Пастаянная
выстаўка
ваеннай тэхнікі.
■ На тэрыторыі
музея працуе

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ
І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 3 — "Бахчысарайскі
фантан" Б.Асаф'ева.
- 7 — "Карміна Бурана" К.Орфа.
- 8 — "Вяселле Фігара"
Л.Мінкуса.
- 9 — "Спячая прыгажуня"
П.Чайкоўскага.
- 10 — "Мадам Батэрфляй"
Дж.Пучыні.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул.
Крапоткіна, 44;
Тэл./факс:
334 60 08.

- 3 — "Адэль" Я.Таранова.
- 5 — "Каласы пад сярпом
тваім" У.Караткевіча.
- 6 — "Белы анёл з чорнымі
крыламі" Д.Балька.
- 7 — "Няваны год" С.Бартохайва.
- 8 — "Адвечная песня"
па паводле Янкі Купалы.

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 3 — "Брэменскія музыкі"
В.Ліванава, Ю.Энціна.
■ 6 — "Кветачка-вясёлка"
В.Катаева.